

INdumi iNunu jaa Jesu Kilisiti bo muno aasimbile Luuka Isyakulongosya

Kalata үјү aasimbiigwe na Luuka үјү aasimbile kalata gwa *Imbombo sya Batumigwa*. Akaali Njuuta looli aali Ngiliki үmmanyili үјү aali Nkilisiti. Ntubalilo tumo endaga pamopeene na Pauli үkulumbilila iNdumi iNunu. Mwa kalata үјү, Luuka ikülingaania imbombo sya Jesu kүlubaatiko үлөннүү, үкүти abandү aba bakaja Bajuuta basyaganie.

Mwa kalata үјү silimo inongwa inyingi isi sikasimbigwa mwa baakalata abangi abaa Ndwitikano үLüpya, bo үkupaapigwa kwa Johani үMoosi, үkupaapigwa kwa Jesu ni nongwa syake isya mbukeke, nu külumbilila kwa Johani үMoosi. Kangi ikünangisya muno lüjiliile үlugano lwa Kyala kү bandү baa luko nu luko. Jesu aanangiisye үlugano үlo kү njila jaa kubapangila abandү kү fifwanikisyo, bo ikya kapango akaa үNsamalija үnnunu (үlutuulo lwa 10) nu mwana үnsobi (үlutuulo lwa 15), nu kү njila jaa kütüugala kanunu pamopeene nu nsongesya songo үјү aabengiigwe fijo na bandү (үlutuulo lwa 19), nu kufinga үkämpa үbuumi bwa bwila na bwila үntülanongwa үјү aakomeleliigwe pa kikohekano (үlutuulo lwa 23).

Isi silimo mwa kalata uju

Amasyu gaa kwandila

Ubukunguluka kwa Jesu nu bukeke bwake

Imbombo jaa Johani uMoosi nu kugeligwa kwa Jesu

Jesu ikumanyisya isya Banyakafale bwa Kyala nu kubomba i

Jesu ikumanyisya nyingi isya aba bikunkonga, bo ali mu nj

Jesu ikwingila mu Jelusalemu nu kumanyisya amasiku agaa

Ubukunguluka kwa Jesu

Ubukunguluka kwa Jesu

Amasyu agaa kwandila

¹ Kumiyoako gwe mwimikigwa Tyofili:

Abandu bingi bijuuulile ukusimba inongwa sya
Jesu Kilisiti, isi syaboniike pakati pamyitu.

² Basimbile inongwa isyo, bo ulu baatupangile
aba baasibwene nu kusifumusya ukufuma
kubwandilo.

³ Ndondile kanunu ubwanalooli ubwa nongwa
sya Jesu ukufuma kubwandilo, po na niine nsib-
wene ukuja kanunu ukukusimbila isyo syosa ku
lubaatiko,

⁴ ukuti ubwaganie ubwanalooli ubwa nongwa
syosa isi umanyisiigwe.

Ubukunguluka ubwa kupaapigwa Johani uMoosi

⁵ Amasiku aga Heloti aali malafyale gwa nkiisu
ikya Jutai, aalipo umpuuti* jumo ingamu jaake
Sakalija, ugwa nkibugutila kya bupuuti ikya

* **1:5 1:5 Umpuuti** Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakalingaania.

Abija. Ḫunkasi gwa Sakalija aali jo Elisabeti, ugwa nkikolo ikya Aaloni.[†]

6 Sakalija na Elisabeti baali bagolofu nkyeni mwa Kyala, baasikongile kanunu indagilo syosa isya Kyala, kisita koonanga.

7 Abandu aba bakaali nu mwana, paapo Elisabeti aali nngumba, kangı baali bakangale.

8-9 Lwaliko ulubaatiko ulwa bapuuti ulwa kubomba imbombo mu tempeli.[‡] Akabalilo kamo ndubaatiko ulo, kaali kabalilo akaa kibugutila ikya Abija. Bo ulu lwajjiliile ulwiho ulwa bapuuti, baabombile ubulagusi.[§] Po Sakalija aasaliigwe ukwingila mu tempeli ukuti ookye lubani nkyeni mwa Kyala.

10 Bo ali mu tempeli ikookya, abandu bingi baali ndupaso lwa tempeli biipuutaga.

11 Po ugwandumi gwa Ntwa alinkunsetukila Sakalija, aalyimile ikibafu ikya ku kiliilo ikya kigemo kya kookela lubani.

12 Sakalija bo ikummbona ugwandumi jula, aanyomwike, kangı aakoliigwe nu lutende.

13 Looli ugwandumi jula alinkummbuula alinkuti, "Sakalija, ulingatiilaga! Kyala apiliike ukusumma kwako, po unkasi gwako Elisabeti ikukupaapila umwana unnyambala,

[†] **1:5 1:5 Aaloni** aali gwamyabo gwa Moose, aali mpuuti unkulumba ugwa kwanda. Bala kalata gwa Ḫkusooka 28:1-3.

[‡] **1:8-9 1:8-9 Itempeli** Bala ku Ḫsyakulingaania. [§] **1:8-9 1:8-9 Ubulagusi** ABajuuta baasimbaga ingamu sya bandu mmabwe pamo mu ngili, baabiikaga mu nyambi pamo mwi ikopo. Baajugiisyaga mpaka ilibwe limo ili lili ni ngamu jaa mundu lisooke nu kusatuka paasi. Ingamu iji jikatalapo ukusooka, jo uju baatigi asaliigwe.

unkoolelege ingamu ijaa Johani.

¹⁴ Apo kujaga nu lusekelo ulunywamu, kangi abandu bingi aabikuhoboka kunongwa jaa kupaapigwa kwake,

¹⁵ paapo ikujaga nu bukulumba ubufuma ku Ntwa. Atikunwaga ifinga* pamo koosa kala aka kikugaalisya, kangi ikwisula Mbepo Mwikemo ukufuma bo ali ndwanda lwa nna.

¹⁶ Ikubagomokesyaga aBanyaaisilaili bingi ku Ntwa, Kyala gwabo.

¹⁷ Ujo ikatalapo nkyeni mu Ntwa, bo ali na Mbepo Mwikemo na maka bo ulwa Elija,[†] ukubafwania abapaapi na baanaabo, kangi ukubagomokesya abatulanongwa amahala agaa bugolofu, nu kabatendekesyabandu ukummwambiliila uNtwa.”

¹⁸ Po Sakalija alinkunndaaluuya ugwandumi alinkuti, “Kandu nki aka kikumbela une ukwitika amasya aga ukuja gaa nalooli? Paapo une nu nkasi gwangu tul bakangale, amasiku gakindile.”

¹⁹ Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, “Une ne Gabiliehi, ne ngwima nkyeni mwa Kyala, andumile kukujoba na nungwe nu kukubuuula indumi iji inunu.

²⁰ Ulus, paapo ukuitika isi ngubuuile, utikujobaga mpaka iliisik u li sikhisa kuboneka. Nalooli isi aasikuboneka pakabalilo kaake.”

²¹ Akabalilo ako, abandu bala bannguulilaga

* **1:15 1:15 Ifinga** Bala ku Isyakulingaania. † **1:17 1:17 Elija** ABajuuta baakeetelelaga ukwisa kangi unkunguluka Elija, kukutendekesyabukwisa kwa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 3:1; 4:5.

Sakalija balinkūnswiga, paapo aakaabiile ükusooka mu tempeli.

22 Bo ikusooka aatoliigwe ükujoba simo kūmyabo, po abeene balinkūmanya ükuti, fin-setukiile fimo mu tempeli. Joope alinkūjobela geene amaboko, aasyele nsita kujoba.

23 Amasikū gaake agaa kubomba imbombo sya bupuuti bo gamaliike, alinkubuuka kukaaja.

24 Piitaasi ünkasi gwake Elisabeti alinkūja ni kifuba, alinkūja nnyumba imyesi mihaano.

25 Alinkwinogona ükuti, “Isi syo isi üNtwa aambombiile üne. Mmasikū aga, ambeliile ikisa nu kusookesyapo isoni nkyeni mmbandu.”

Ubukunguluka bwa nongwa jaa kupaapigwa Kilisiti

26 Imyesi mihaano igya kuja ni kifuba Elisabeti bo gikindile, mmwesi gwa ntandatu, Kyala alinkuntuma ugwandumi Gabilieli nkaaja akaa mu Nasaleti, aka kaali nkiisü ikyia Galilai.[‡]

27 Apo aalipo undindwana jumo, ingamu jaake aali jo Malija. Akaalimmeenyemo sikü unnyambala, aasingiliigwe nu mundu jumo, ingamu jaake ali jo Joosefu, ugwa ndujungu lwa malafyale Ndaabitit.[§]

28 Ugwandumi bo afikile kwa Malija alinkummembuula alinkuti, “Nikukuponia, ugwe gwe ukabile iliipyana! ÜNtwa ali na nungwe!”

29 Malija alinkutaamigwa fijo mu ndumbula, alinkwilaaluuuya alinkuti, “Uluponio ulu, lwa luko luki?”

[‡] **1:26 1:26** Galilai Bala kę Isyakalingaania. **§ 1:27 1:27**

Ndaabitit Bala kę Isyakalingaania.

30 Po ugwandumi alinkuti, “Malija, ulingatiilaga, paapo ukabile iliipyana ukufuma kwa Kyala.

31 Keeta, kukaba ikifuba, kupaapa umwana unnyambala, unkoolelege ingamu ijaa Jesu.

32 Umwana ujo ikujaga nkulumba, ikukooleligwaga Mwana gwa Kyala unKkulumba.* UNtwa Kyala ikumpapo ikikota kya butwa ikyo mwisukulu Ndaabiti.

33 Kangi ikubalongosyaga aBanyaasilaili bwila na bwila, uBunyafyale bwake butikumalikaga.”†

34 Malija alinkunndaalusa ugwandumi alinkuti, “Une ngammanyamo sikus unnyambala, po isi sikujaga baleebule?”

35 Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, “Mbepo Mwikemo ikukwisila, goope na maka agaa Kyala unKkulumba aagikukukupikila ngati kipepo. Kunongwa ijo umwana usi ikupaapigwa ikujaga mwikemo, ikukooleligwaga Mwana gwa Kyala.

36 Keeta! Joope unkamu gwako Elisabeti, usi bantigi nngumba, mbukangale bwake ali ni kifuba ikyo myesi ntandatu, ikyo mwana unnyambala.

37 Paapo kakajako aka abagiile ukutoligwa Kyala.”

38 Po Malija alinkuti, “Keeta une, ndi mbombeli gwa Ntwa! Sijege bo muumo ujobiile kumyangu.” Po ugwandumi alinkusookapo.

* **1:32 1:32** *UNwana gwa Kyala* Bala ku Isyakulingaania.

† **1:33 1:33** Bala kalata gwa 2 Samweli 7:16; Ndaanieli 7:14; Jeesaja 9:7.

Malija ikubuuuka kukumponia Elisabeti

39 Bo gakindile amasikʉ gamo, Malija alinkubuuuka mbibimbibi nkaaja akaa mfyamba akaa nkiisʉ ikyā Jutai.

40 Bo afikile kʉla alinkwingila nnyumba jaa Sakalija, alinkumponia Elisabeti.

41 Elisabeti bo apiliike ʉluponio ʉlwa Malija, umwana ndwanda lwake akinile. Elisabeti alinkwisula Mbepo Mwikemo,

42 alinkulaata ʉkujoba alinkuti, “Usajiigwe ugwe mbakiikʉlʉ boosa, joope asajiigwe umwana uju kupaapaga!

43 Fiki siinyaagile ʉne isi, ʉnna gwa Ntwa gwangʉ aanyendiile ʉne?

44 Paapo bo mbiliike iliisyʉ ili gumboniisye, umwana ujʉ ali ndwanda lwangʉ akinile kʉ lusekelo.

45 Usajiigwe gwe gwitiike ʉkuti aasikubombigwa sila ajobile kʉmyako ʉNtwa.”

ʉlwimbo ʉlwa Malija ʉlwa kuntuufya Kyala

46 Po Malija alinkuti,
“Ngʉntuufya ʉNtwa ni ndumbula jangʉ,

47 indumbula jangʉ jinsaalile Kyala, ʉMpoki gwangʉ,

48 paapo abʉbwene ʉbʉfujufu bwa mbombeli gwake.

Keeta, ʉkʉfuma akabalilo aka,
ingʉlilo syosa isya bandʉ bikʉunjobaga
ʉkʉja nsajigwa,

49 paapo ʉGwa maka aambombiile ingʉlʉmba,
ni ngamu jaake nyikemo.

50 ɮkibabiilisi kyake kilipo kʉli aba bikʉntiila,

mu ngulilo syosa.

- 51 Abombile ingulumba ni kiboko kyake,
aba balu na matingo mu ndumbula syabo,
ababaleenie.
- 52 Abasulwisye abakulumba mfikota fyabo ifya
butwa,
abaa lwijiisyo abiinwile.
- 53 Abaa njala abiisukiisye utununu,
abakabi abakagile maboko matupu.
- 54 Abatuulile ababombeli baake aBanyaaisilaili,
ukukumbuka ikibabiilisi kyake,
- 55 ulwa bwila na bwila, bo muno aababuulile
baataata,
Abulahamu nu lujungu lwake."
- 56 Malija aatuugeele na Elisabeti imyesi mitatu
buo, po alinkubuu ka kumyake.

Ukupaapigwa kwa Johani uMoosi

57 Ubusiku bwa kupaapa Elisabeti bulinkufika,
alinkuupaapa umwana unnyambala.

58 Abapalamani na bakamu balinkupilika
ukuti uNtwa ampeliile fijo ikisa, balinkusekela
pamopeene nagwe.

59 Pi isiku lya lwele ukufuma pakupaapigwa
umwana, balinkwisa kukummbuuta k^ukyeni
umwana.[‡] Baalondaga ukumpa umwana
ingamu jaa gwise, ijaa Sakalija.

60 Looli unna alinkubaamula alinkuti, "Mma,
ikukooleligwaga ijaa Johani."

[‡] 1:59 1:59 **Kukummbuuta k^ukyeni umwana** Bala iisyu
Ukubuutigwa k^ukyeni ka Isyakulingaania.

61 Abeene balinkummbuula balinkuti, "Nkikolo kyako akajapo najumo umundu ugwa ngamu bo ijo."

62 Po balinkujobel a maboko ukunndaalusya ugwise ingamu ijaa kumpapo umwana.

63 Sakalija alinkusuma ikitapwa ikya kusimbapo, alinkusimba alinkuti, "Ingamu jaake jo Johani." Abandu boosa balinkuswiga.

64 Palapala akanwa kalinkwiguka, ululimi lulinkugoloka, alinkwanda ukujoba nu kantuufya Kyala.

65 Abapalamani boosa abaa Sakalija lwabakolile ulutende. Inongwa isi syabalaniile nkaaja koosa akaa mfyamba fya mu Jutai.

66 Abandu boosa aba baapiliike, balinkwilaalusya mu ndumbula syabo balinkuti, "Umwana ujus ikujaga gwa luko luki?" Baajobaga bo ulo paapo amaka gaa Ntwa gaali pamopeene nagwe.

Ulwimbo ulwa Sakalija ulwa kantuufya Kyala

67 Po Sakalija ugwise gwa mwanike, alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkukunguluka alinkuti,

68 "Atuufigwege uNtwa Kyala gwa Isilaili,
paapo abiisiile nu kubaabuula abandu baake.

69 Atuppeele umpoki ugwa maka,§
ukufuma nkikolo ikya mbombeli gwake
Ndaabit.

70 Bo muno Kyala aajobiile ijolo,

§ 1:69 1:69 **UMpoki ugwa maka** NKigiliki bikuti *Imbembe jaa bupoki*. Mwa Kalata umwikemo imbembe jaa kinyamaana kyo kifwanikisyo ikya mundu ugwa maka mingi.

ukwendela mbakunguluka baake abiikemo
ukuti,
 71 t̄pokigwe k̄ baluḡ biit̄,
mmaboko gaa band̄ boosa aba
bikutubenga,
 72 ukunangisya ikibabiilisi k̄ biisukulu biit̄,
n̄ u k̄ukumb̄ka ulwitikano* lwake
ulwikemo.†
 73 Ukulapa uko aalinndapiile umwisukulu gwitu
Abulahamu,
 74 ukutupoka uswe mmaboko gaa baluḡ
biit̄,
ukuti tummbombelege umwene kisita lutende,
 75 mbwikemo na mbugolofu,
mmasiku goosa agaa b̄umi bwitu.
 76 Po ugwe gwe mwanangu,
k̄kooleligwaga nkunguluka gwa Kyala
uNkulumba,
paapo k̄ntalilapo uNtwa
ukuntendekesya umwene injila,
 77 ukubabuula aband̄ baake isya buropoki,
ukwendela nk̄bahobokela ubutulanongwa
bwabo.
 78 Kunongwa jaa kibabiilisi ikikulumba iky
Kyala gwitu,
undangalila ukufuma kumwanya
gukutwisila,
 79 ukubamulikila aba bal̄ mu ngiisi na nkipopo
ikya bufwe,‡
n̄ u k̄tulongosya mu njila jaa lutengaano.”

* 1:72 1:72 **Ulwitikano** Bala ku Izyakulingaania. † 1:72 1:72
Bala kalata gwa Ubwandilo 17:7. ‡ 1:79 1:79 Bala kalata gwa
Jeesaja 9:1-2.

80 Umwanike Johani aakülide, amaka agaa kufuma kwa Mbepo Mwikemo galinkongelela. Alinkutuugala ndüngalangala, mpaka iisikü ili aaliinangiisye kù Banyaasilaili.

2

Ukupaapigwa kwa Jesu Kilisiti (Matai 1:18-25)

1 Nkabalilo kala, umalafyale gwa Balooma ingamu jaake Agusiti, aalagiile ukuti abandu boosa mfisü fya mbulongosi bwake babaligwe.

2 Lwalì lwa kwanda ukubala abandu, akabalilo aka Kilenio aalongosyaga ikiisü kya Silija.

3 Po abandu boosa baabuukile kukuti mundu nkipanga kyake kukubaligwa.

4 Joope Joosefu alinkusookamo nkaaja akaa mu Nasaleti akaa nkiisü ikyá Galilai, alinkubuukile nkaaja akaa mu Betelehemu akaa nkiisü ikyá Jutai, kuno aapaapiigwe umalafyale Ndaabiti, paapo Joosefu aali gwa ndujungu lwa Ndaabiti.

5 Aabuukile kukubaligwa pamopeene na Malija uju aalinsingiile. Akabalilo aka Malija aali ni kifuba.

6 Bo bali kù Betelehemu, Malija kalinkufika akabalilo kaake akaa kupaapa.

7 Alinkupaapa umwana gwa kwanda unnyambala, alinkunniembeteelala imyenda igya baanike. Kangi alinkunndambalika nkipondo ikyá kuliilamo ing'ombe, kùnongwa jaa kuti Joosefu na Malija bakaabwagile ubujo nnyumba jaa baheesya.

*Abatiimi bikwambilila inongwa isya
kupaapigwa Jesu*

8 Kifuki na pala baalipo, baaliko abatiimi aba baatugalaga ku lukubo, baalindililaga ing'oosi pakilo.

9 Ugwandumi gwa Ntwa alinkubabonekela nakalinga, undangalila ugwa Ntwa gwabamuliike ifibafu fyosa, balinkutiila fijo.

10 Ugwandumi alinkuti, "Pilikisya, mungatiilaga, mbatwaliile umwe indumi inunu ijaa kubahobosya fijo abandu boosa.

11 Umwisyugu, uMpoki apaapiigwe kunongwa jiuu nkaaja akaa Ndaabiti, jo Meesija* uNtwa.

12 Ikimanyilo kumyinu kyo iki. Mukwakummwaga umwana umfyele, banniembeteeliile imyenda igya baanike, alambaleele nkipondo ikya kuliilamo ing'ombe."

13 Nakalinga ugwandumi jula alinkuja ni kilundilo ikinywamu ikya bandumi abaa kumwanya, bantuufyaga Kyala baatigi,

14 "Atuufigwege Kyala kumwanya,
nu lutengaano lujeg*e* nkiisu,
ku bandu aba abiitiike ukubapapo iliipyana."

15 Abandumi balinkusookapo ukubuuka kumwanya, abatiimi bala balinkujobesania balinkuti, "Ulu, tusookepo tubuke ku Betelehemu, tukakeete isi siboniike, isi uNtwa atubuulile."

* **2:11 2:11** Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu **Kilisiti** ku Isyakulingaania.

16 Balinkubuuuka mbibimbibi ku Betelehemu. Balinkummwaga Malija na Joosefu, nu mwana alambaleele nkipondo ikya kuliilamo ing'ombe.

17 Bo bankeetile umwana, balinkubapangila abandu inongwa isi ugwandumi aababuulile isya mwana jula.

18 Boosa aba baapiliike inongwa iji, baaswigile.

19 Looli Malija aagiinogoniile aga goosa nu kugabiika mu ndumbula jaake.

20 Abatiimi bala balinkugomoka kuno bikunngindika nu kantuufya Kyala, kuli syosa isi baasipiliike nu kusikeeta, bo muno ababuulile ugwandumi.

Umwana ikupeeliga ingamu

21 Iliisiku lya lwele ukufuma umwana pakupaapigwa bo lifikile, kalinkuja kabalilo kaa kummbuuta k^ukyeni, balinkumpapo ingamu ijaa Jesu. Ingamu iji aapeeliigwe nu gwandumi, bo unna akaali ukuja ni kifuba.

Jesu ikubiikigwa ku Ntwa

22 Akabalilo kaa kwelusigwa[†] kwa Joosefu na Malija bo kakindile, bo muno sijilliile indagilo sya Moose, baabuukile nu mwana kula ku Jelusalemu k^ukummbiika ku Ntwa.

23 Bo muno sisimbiigwe mwa kalata gwa ndagilo isya Ntwa Kyala ukuti, "Umwana

[†] 2:22 2:22 **Akabalilo kaa kwelusigwa** Moose aabalagiile ukuti, unkiukulu linga apaapile umwana, atuugalege amasiku amalongo mana kisita kpalamaasya akandu aikemero pamo ukwingila mu tempeli. Bo gakindile amasiku ago, atwalege iikemero ku tempeli ukuti eelusiigwe. Bala kalata gwa Abanyaleebi 12:1-4.

unnyambala gwesa jüla ugwa kwanda mu nna, abiikigwe ukuja mwikemo kü Ntwa.”‡

24 Kangi baasoosiisye iikemo künongwa jaa kwelüsiga, bo muno lwajüliile ulülagilo ulwa Ntwa ukuti, basoosye ingunde ibili pamo ingungubija imwana ibili.§

25 Po akabalilo kala mu Jelusalemu, aalipo umundü jümo ingamu jaake Simyoni. Umundü ujo aali ngolofu, antiilaga Kyala, aasüübälagä uküpokigwa aBanyaaisilaili. Mbepo Mwikemo anndongosyaga,

26 aalimmbuuile Simyoni ukuti atikufwa mpaka apa ikwisa kümmbona Meesija gwa Ntwa.

27 Apo, Mbepo Mwikemo aalinndongwisye Simyoni ukubuuaka ndupaso lwa tempeli. Abappaapi baa Jesu bo bantwele Jesu ndupaso lwa tempeli, ukuti bammbombele bo muno syalagiliigwe mu ndagilo,

28 Simyoni alinkümmwega, alinkümpagata, alinküntuufya Kyala alinkuti,

29 “Gwe Ntwa,

 uunyiitikisye ne mbombeli gwako mfwe nu
 lutengaano,

 bo ulu gwafingile.

30 Amaaso gangü gabubwene ubüpoki bwako,

31 ubu ubusetwile nkyeni mmbandü boosa.

32 Buküpaga lümuli lwa kübamulikila boosa

 aba bakaja Banyaaisilaili,

nu kutwala ubüsinya

‡ 2:23 2:23 Bala kalata gwa Üküsooka 13:2, 12, 15. § 2:24

2:22-24 Bala kalata gwa Abanyaleebi 12:6-8.

kü bandü baako aBanyaaisilaili.”

33 ḥnongwa isya mwana isi Simyoni aajobile, syabaswigiisye ugwise nü nna gwa Jesu.

34 Po Simyoni alinkübasaja, alinkümmibüula Malija unna alinküti, “Keeta, umwana üjü abiikiigwe na Kyala, künongwa jaa kubagwisyä nü kubiinüla abandü bingi mBanyaaisilaili. Iküjaga kimanyilo iki kifumile kwa Kyala iki bambo bikükipingaga.

35 Po inyiinogono isya bingi siküjaga pabwelu. Na nungwe kwisa kubabigwaga mu ndumbula, ngati kulasigwa nü luubo.”

36 Kangi aalipo unkunguluka ünkiiküla üjü aali nkangale fijjo, ingamu jaake Ana. Aali mwana gwa Fanweli umfuma nkikolo ikya Aaseli. Bo atüugeele ifyinjä fihaano na fibili ukufuma pakwegigwa, undüme alinküfwa.

37 Aali mfwile üjü aali ni fyinja 84. Akabalilo koosa ako aajaga ndupaso lwa tempeli, iipuutaga nü kufipiika ifindü künongwa jaa künsümä Kyala pakilo na pamuusi.

38 Akabalilo kalakala bo Simyoni iküjoba na Joosefu pamopeene na Malija, unkunguluka Ana alinkwisa apa baalipo. Po alinküntuufya Kyala nü kufumusya ḥnongwa isya mwana jüla kü bandü boosa aba bankeetelelaga Kyala ukubaabüla aBanyaaisilaili.

39 Joosefu na Malija bo bamalile ukübomba ulubaatiko loosa ulwa ndagilo sya Ntwa, balinkübüka kümyabo kü Nasaleti nkiisü ikya Galilai.

40 Umwana jüla alinküküla, Kyala alinkümpha amaka, amahala nü bündü. Iliipyana lya Kyala lyali pamopeene nagwe.

Jesu ndüpaso lwa tempeli

41 Küküti kyinja abapaapi baake Jesu baabuukaga kü Jelusalemu kükusekela ikyaka kya Pasa.*

42 Jesu bo ali ni fyinja kalongo na fibili, aabuukile na bapaapi baake küla, bo muno lwajüiliile ülwiho.

43 Amasikü gaa kyaka kya Pasa bo gamalike, abapaapi baake balinküssookapo ükugomoka kukaaja, kisita kümanyä üküti umwana Jesu asyele küla kü Jelusalemu.

44 Bo bikugomoka kukaaja, baatigi Jesu ali nkibugutila ikyä bendanjila. Bo bendile iisikü limo, po balinkwanda ükunndonda mbakamu na mbamanyaani,

45 bakaalimmbwene. Po balinkugomoka küla kü Jelusalemu küno bikunndonda.

46 Amasikü matatu bo gakindile, balinkümmbona ndüpaso lwa tempeli, atüugeele na bamanyisya ndagilo sya Moose, ikubapilikisyä nü kubalaalüssya.

47 Boosa aba bampilikisyaga, balinkünswiga fijo amahala gaake nü kwamula kwake.

48 Boope abapaapi baake bo bammwagile ndüpaso lwa tempeli, baaswigile fijo. Po unna alinkünndaalüssya alinküti, "Mwanangü, fiki

* **2:41 2:41 IPasa** Bala kü Isyakulingaania.

utubombiile bo ʉlu? Keeta! Une nu gusso tukulondile nu latende!"

⁴⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Fiki mwandondaga? Bule, mukaameeny ʉkuti une ngulondigwa na Taata ʉkuja mu nyumba jaake?"

⁵⁰ Looli abapaapi baake bakaasyageenie isi aababuulaga.

⁵¹ Po Jesu alinkugomoka na bapaapi baake ku Nasaleti, aabapilikaga. Unna alinkusibika syosa isi mu ndumbula jaake.

⁵² Jesu alinkukula amahala, ubundu nu mbili, alinkunhobosya Kyala na bandu.

3

*Johani ʉMoosi ikutendekesy ʉkwisa kwa Jesu
(Matai 3:1-12; Maalika 1:1-8; Johani 1:19-28)*

¹ Ikyinja kya 15 mbulongosi bwa malafyale gwa Balooma Tibelio, Pontio Pilati aalongosyaga nkiisʉ ikyu mu Jutai. Heloti* aalongosyaga ikiisʉ ikyu Galilai, joope Filipo ʉgwamyabo aalongosyaga mu Ituleja na mu Tulakoniti. Lisanija joope aalongosyaga mu Abilene.

² Anasi na Kajafa baali bapuuti abalongosi.[†] Akabalilo aka, Kyala alinkuntuma Johani ʉmwana gwa Sakalija ʉkulumbilila ndungalangala.

³ Po Johani alinkwenda ntwaja toosa utu twali kifuki nu lwisi Jolitani. Aalumbililaga ʉkuti abandu bapinduke, boosigwe, po Kyala ikubahobokela ʉbutilanongwa bwabo.

* **3:1 3:1** *Heloti* Bala ku Isyakulingaania. † **3:2 3:2** *Bapuuti abalongosi* Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakulingaania.

4 Isyo siboniike syo isi syasimbiigwe lijolo mwa kalata gwa nkunguluka Jeesaja unctiont, "Hiisyu lya mundu likukooolela ndungalangala likuti,

'Mutendekesye unsebo ugwa kwendamo uNtwa! Mugolosye injila syake!

5 Kukuti lusooko lusyilige, kukuti kyamba nu twamba fitelamikigwege. Apa paniongeeple pagolosigwege, apa pakaja kanunu pagwasigwege.

6 Po abandu boosa bikubabona ukupoki bwa Kyala.' [‡]

7 Abandu bingi bankongaga Johani kukoosigwa. Alinkubabuula alinkuti, "Umwe mwe baa ndujungu lwa njoka! Bule, mukuti mubagiile ukupona ulufundo lwa Kyala linga mukupinduka ku busyobi?

8 Po munangisye iseke isi sikunangisya ukuti mupindwike. Muleke ukwinogona ukuti, 'Uswe taata jo Abulahamu.'[§] Nikubabuula, Kyala abagiile ukugapela amabwe aga ukuja baana baa Abulahamu!

9 Ulu ubulungi bwa Kyala bufikile, bo ulwa mundu uju akolile indwanga, iitendekiisye ukutumula imipiki. Po umpiki ugwa gutikupa iseke inunu, gukutumuligwaga nu kusopigwa mmooto."

[‡] **3:6 3:4-6** Bala kalata gwa Jeesaja 40:3-5. **§ 3:8 3:8 Uswe taata jo Abulahamu** ABajuuta baatigi batikulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguliigwe na Kyala. Bala iisyu **Abulahamu** ku Isyakulingaania.

10 Po ikiłändilo kya bandu balinkunndaalusya balinkuti, “Ulu po tuti fiki?”

11 Johani alinkubaamula alinkuti, “Uju ali ni myenda mibili annjabile uju akaja ni myenda, joope uju ali ni findu annjabile uju akaja ni findu.”

12 Abasongesya songo* boope baabukile ukuti boosigwe, balinkunndaalusya Johani balinkuti, “Gwe Mmanyisi, na uswe tuti fiki?”

13 Alinkubaamula alinkuti, “Muleke ukusongesya isongo ukukinda ikipimo iki kibikiigwe.”

14 Boope abasikali balinkunndaalusya balinkuti, “Na uswe tuti fiki?” Alinkubabuula alinkuti, “Muleke ukwega indalamo sya bandu ku maka, mulingesitaakaga abandu isya butungulu, looli mufwanegē nu mfwalo gwinu.”

15 Akabalilo ako abandu baaguulilaga ukwisa kwa Meesija, boosa biinogonaga ukuti pamo Johani jo Meesija.

16 Looli Johani bo asyageenie isyo, alinkubaamula boosa alinkuti, “Une ngaboosya na miisi, looli ikwisa uju ali na maka ukunginda une, ngabagisya nu kwabuла utukoba utwa filato fyake.[†] Umwene jo uju ikuboosyaga na Mbepo Mwikemo nu mootho.

17 Afwene nu mundu uju akolile mmaboko ikyka kululuukisya, iitendekiisye ukululuusya.

* 3:12 3:12 **Abasongesya songo** Bala ku Isyakulingaania.

† 3:16 3:16 **Ukwabuла utukoba utwa filato fyake** Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaania.

Bo alulususiisye, ikubangaania mu ndamba, looli imikukujilo ikugikosya nu mootho ugutikusima siku.”

¹⁸ Ku masyu ago na gangi amingi, Johani aabasokaga abandu nu kubalumbilila iNdumi inunu ijaa Kyala.

¹⁹ Akabalilo akangi Johani alinkunkemela umalafyale Heloti, paapo Heloti aalimmwegile Helotija unkasi gwa gwamyabo, na ku mbiibi nydingi isi aabombole.

²⁰ Po Heloti alinkongelapo ubabiibi, alinkumpinya Johani mu nnyololo.

Jesu ikoosigwa

(*Matai 3:13-17; Maalika 1:9-11*)

²¹ Abandu bingi bo bikoosigwa, joope Jesu alinkoosigwa. Bo ikwipuuta, kumwanya kulinkwiguka,

²² Mbepo Mwikemo alinkusuluka pamwanya pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde. Iliisyu lyia Kyala ukufuma kumwanya, lilinkuti, “Ugwe gwe Mwanangu‡ unkundwe, gwe niikyeliile na nungwe.”

Ikikolo kya Jesu Kilisiti

(*Matai 1:1-17*)

²³ Jesu bo ikwanda imbombo jaake, aali ni fyinja amalongo matatu buno. Abandu biinogonaga ukuti Jesu aali mwana gwa Joosefu,

Joosefu aali mwana gwa Eli,

²⁴ Eli aali mwana gwa Matati, Matati aali mwana gwa Leebi,

‡ 3:22 3:22 Mwanangu Bala iisyu **UMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaania.

Leebi aali mwana gwa Meliki,
Meliki aali mwana gwa Jana,
Jana aali mwana gwa Joosefu,
²⁵ Joosefu aali mwana gwa Matatija,
Matatija aali mwana gwa Aamosi,
Aamosi aali mwana gwa Nahumu,
Nahumu aali mwana gwa Esili,
Esili aali mwana gwa Nagaji,
²⁶ Nagaji aali mwana gwa Maati,
Maati aali mwana gwa Matatija,
Matatija aali mwana gwa Semeji,
Semeji aali mwana gwa Joseki,
Joseki aali mwana gwa Jota,
²⁷ Jota aali mwana gwa Jwanani,
Jwanani aali mwana gwa Lesa,
Lesa aali mwana gwa Selubabeli,
Selubabeli aali mwana gwa Salatyeli,
Salatyeli aali mwana gwa Neli,
²⁸ Neli aali mwana gwa Meliki,
Meliki aali mwana gwa Andi,
Andi aali mwana gwa Kosamu,
Kosamu aali mwana gwa Elimatamu,
Elimatamu aali mwana gwa Eli,
²⁹ Eli aali mwana gwa Jooswa,
Jooswa aali mwana gwa Elieseli,
Elieseli aali mwana gwa Jolimu,
Jolimu aali mwana gwa Matati,
Matati aali mwana gwa Leebi,
³⁰ Leebi aali mwana gwa Simyoni,
Simyoni aali mwana gwa Juuta,
Juuta aali mwana gwa Joosefu,
Joosefu aali mwana gwa Jonamu,
Jonamu aali mwana gwa Elyakimu,

31 Elyakimu aali mwana gwa Meleja,
 Meleja aali mwana gwa Mena,
 Mena aali mwana gwa Matata,
 Matata aali mwana gwa Natani,
 Natani aali mwana gwa Ndaabiti,
 32 Ndaabiti aali mwana gwa Jese,
 Jese aali mwana gwa Obeti,
 Obeti aali mwana gwa Boasi,
 Boasi aali mwana gwa Salimoni,
 Salimoni aali mwana gwa Nasoni,
 33 Nasoni aali mwana gwa Aminatabu,
 Aminatabu aali mwana gwa Andimini,§
 Andimini aali mwana gwa Esoloni,
 Esoloni aali mwana gwa Pelesi,
 Pelesi aali mwana gwa Juuta,
 34 Juuta aali mwana gwa Jaakobo,
 Jaakobo aali mwana gwa Isaka,
 Isaka aali mwana gwa Abulahamu,
 Abulahamu aali mwana gwa Tela,
 Tela aali mwana gwa Naholi,
 35 Naholi aali mwana gwa Selugi,
 Selugi aali mwana gwa Lagau,
 Lagau aali mwana gwa Pelegi,
 Pelegi aali mwana gwa Ebeli,
 Ebeli aali mwana gwa Sala,
 36 Sala aali mwana gwa Kenani,
 Kenani aali mwana gwa Alipakisati,
 Alipakisati aali mwana gwa Semu,
 Semu aali mwana gwa Nwaka,
 Nwaka aali mwana gwa Lameki,
 37 Lameki aali mwana gwa Metusela,

§ 3:33 3:33 **Andimini** Mwa baakalata bambo basimbile *Alamu pamo Alini*.

Metusela aali mwana gwa Enoki,
 Enoki aali mwana gwa Jaleti,
 Jaleti aali mwana gwa Mahalaleli,
 Mahalaleli aali mwana gwa Kenani,
 38 Kenani aali mwana gwa Enosi,
 Enosi aali mwana gwa Seti,
 Seti aali mwana gwa Atamu,
 Atamu aali mwana gwa Kyala.

4

*Jesu ikugeligwa na Seetano
 (Matai 4:1-11; Maalika 1:12-13)*

¹ Jesu bo iiswile Mbepo Mwikemo
 alinkusookako ku lwisi Jolitani,
 alinkulongosigwa na Mbepo Mwikemo
 ukubuka ndungalangala.

² Uko Jesu aageligwaga na Seetano amasiku
 amalongo mana. Amasiku ago aafipiiikile
 ifindu.^{*} Bo gamaliike injala jilinkunnduma.

³ Po Seetano alinkummbula Jesu alinkuti,
 "Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, libule iibwe
 ili lisantu ukuja kisyesy."

⁴ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Sisimb
 igwe mwa Kalata uMwikemo ukuji, 'Ukulya
 fyene ifindu umundu akabagila ukuja muumi.'"[†]

⁵ Po Seetano alinkuntwala Jesu apa piinwike
 fijo, nakalinga alinkunnangisya ifisu fyosa ifya
 pakiisu.

⁶ Seetano alinkuti, "Nikukupa ukuja malafyale
 gwa fiisu fyosa ifyo, pamopeene nu bsisya

* 4:2 4:2 **Uku**fipiiika ifindu Bala ku Isyakulingaania. † 4:4

4:4 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 8:3.

bwake, paapo mbeeliigwe ʉbʉnyafyale bwa fiisʉ fyosa ifyo, ʉne ngʉmpapo ʉmundʉ gwesa kʉ bwigane bwangʉ.

⁷ Linga kʉfugama nʉ kʉunyiipuuta, fyosa fikʉjaga fyako.”

⁸ Jesu alinkummwamula alinkuti, “Mwa Kalata ʉMwikemo sisimbiigwe ʉkʉti, ‘Ummwipuutege ʉNtwa Kyala gwako. Kangi ʉmmbombelege mwene itolo.’ ”[‡]

⁹ Po Seetano alinkʉnnndongosya Jesu mpaka kʉ Jelusalemu, alinkʉmmbiika ndupaso lwa tempeli apa pali pamwanya fijo, alinkʉmmbuʉla alinkuti, “Linga ugwe ʉli Mwana gwa Kyala, isope paasi.

¹⁰ Utikʉfulala, paapo sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkʉti,
‘Kyala ikʉbatʉma abandʉmi baake kʉnongwa jaako,
bakʉlindilile.

¹¹ Bikukupimba mmaboko gaabo,

ʉkuti ʉngafulala ikiłundi kyako pi ibwe.’ ”[§]

¹² Jesu alinkummwamula alinkuti, “Kalata ʉMwikemo ikuti, ‘Ulinganngelaga ʉNtwa Kyala gwako.’ ”*

¹³ Seetano bo amalile ʉkʉnnngela Jesu kʉ njila syosa, alinkʉnndeka kʉkabalilo.

*Abandʉ abaa kʉ Nasaleti bikunkaana Jesu
(Matai 4:12-17; 13:53-58; Maalika 1:14-15; 6:1-6)*

[‡] **4:8 4:8** Bala kalata gwa Ɂukukumbuka Ingomeelesyo 6:13.

[§] **4:11 4:10-11** Bala kalata gwa Isabuли 91:11-12. * **4:12 4:12** Bala kalata gwa Ɂukukumbuka Ingomeelesyo 6:16.

14 Po Jesu alinkubuuka nkiisu ikya Galilai,
aalongsigwaga na Mbepo Mwikemo. Inongwa
syake silinkubalanila ntwaja toosa.

15 Umwene aamanyisyaga mu sinagogi[†] syabo,
na bandu boosa aba baalimpiliike bantuufyaga.

16 Po Jesu alinkufika ku Nasaleti, nkaaja aka
aakuliile. Pi isiku iya pa Sabati[‡] alinkwingila
mu sinagogi bo muno Iwajiliile ulwiho lwake.
Alinkwima ukuti abale Kalata uMwikemo.

17 Balinkumpa kalata ugwa nkunguluka
Jeesaja, alinkubaalula, alinkupaaga apa mwa
Kalata uMwikemo pasimbiigwe ukuti,

18 “Mbepo gwa Ntwa ikuandongosya,
paapo Kyala aasangwile ukubalumbili
abalondo iNdumi iNunu.

Andumile ukubafumukisya aba bali mu nny-
ololo, indumi jaa kwab

ligwa kwabo,
na bafwa maaso ukukeeta kangi.

Andumile ukubaabula aba baboneliigwe,

19 kangi ukfumusya akabalilo aka uNtwa
ikwisa kukubasaja.”§

20 Bo amalile ukubala, alinkkupikila
kalata jula, alinkunngomokesya umbombeli
ugwa mu sinagogi, alinkutuugala ukwanda
ukumanyisya. Abandu boosa aba baalimo mula
balinkunnduusamila.

21 Po alinkbabula alinkuti, “Mupiliike
amasyu ago agaa Kalata uMwikemo aga mbalile,
siboniike umwisyugu.”

[†] **4:15 4:15 Isinagogi** Bala ku Isyakulingaania. [‡] **4:16 4:16 Isabati** Bala ku Isyakulingaania. § **4:19 4:18-19** Bala kalata gwa Jeesaja 61:1-2.

22 Boosa balinkunnjoba kanunu, balinkuswiga amasyu agaa ipyana aga ajobile, balinkuti, “Bule, uju akaja jo mwana gwa Joosefu?”

23 Po joope alinkubabuula alinkuti, “Mmeenye, mukuja pakujoba isya mbupingamu isi sikuti, ‘Gwe nganga, ibumbulusye! Embombo isi tusipiliike ukuti usibombile mu Kapelinaumu, usibombe na papaapa nkipanga kyako iki.’”

24 Alinkongelapo ukujoba alinkuti, “Nalooli nikubabuula, akajako unkunguluka uju ikwambililugwa nkaaja kaake.

25 Mmasiku gaa nkunguluka Elija,* ifula jikaatimile ifyinja fitatu ni myesi ntandatu, injala inywamu jaaliisile nkiisu kyosa ikya Isilaili. Nalooli nikubabuula, akabalilo ako baalipo abafwile bingi nkiisu iki,

26 leelo Elija akaatumiigwe kuli jumo mbafwile bala abaa nkiisu kya Isilaili, looli aatumiigwe ku mfwile gwa nkipanga kya Salepati kifuki na mu Sitoni.

27 Kangi mmasiku gaa nkunguluka Elisa,[†] baalipo abandu bingi aba baali nu bukoma nkiisu kya Isilaili. Leelo akaalyelusiigwe najumo, looli Elisa aalimmbumbulwisye Naamani mwene uju aafumile nkiisu kya Silija!”

28 Po abandu boosa aba baali mu sinagogi, bo bapiliike amasyu ago, baakaleele fijo.

29 Balinkwima, balinkunsoosyamo ku maka nkipanga kyabo, iki kyalu pamwanya pa kyamba.

* **4:25 4:25-26** Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 17:8-24. † **4:27**

4:27 Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 5:1-19.

Balinkuentwala ku lupanga ulwa kyamba ukuti banngutile paasi.

³⁰ Leelo umwene aalyendile pakati pamyabo, alinkusookapo.

*Jesu ikujikaga imbepo inyali
(Maalika 1:21-28)*

³¹ Po Jesu alinkubuuka ku Kapelinaumu, akaaja akaa nkiisu ikyu Galilai. Pi isiku ilya pa Sabati aalingiile mu sinagogi, alinkubamanyisyu abanduu.

³² Balinkuswiga fijo imanyisyo syake, paapo syali manyisyo sya maka, aamanyisyaga ngati mundu undagili.

³³ Mu sinagogi mula aalimo umundu uju aali ni mbepo inyali, jilinkulaata fijo,

³⁴ jilinkuti, “Gwe Jesu, gwe gwa mu Nasaleti, kulonda ifiki kumyitu? Bule, gwisile kukutupuya? Ngumeenye ukuti ugwe gwe gwani. Uli Mwikemo gwa Kyala!”

³⁵ Jesu alinkujikemela imbepo inyali jila alinkuti, “Myeka! Sookamo mmundu uju!” Po imbepo inyali jila jilinkunngwisyu pakati pamyabo, jilinkusooka kisita kumfulasya.

³⁶ Abandu boosa balinkuswiga fijo, balinkujobesania balinkuti, “Tukasibonamo bo isi! Umundu uju ikusikaga imbepo inyali ku bulagili na ku maka gaake, po syope sikusooka!”

³⁷ Inongwa sya Jesu silinkubalanila nkiisu kila kyosa.

*Jesu ikubabuumbulusya ababine bingi
(Matai 8:14-17; Maalika 1:29-39)*

38 Jesu alinkusookamo mu sinagogi, alinkwingila mu nyumba ijaa Simoni.[‡] Unna gwa nkasi gwa Simoni aakoliigwe fijo ni sekema, balinkunsuuma Jesu ukkan ammbumbulusye.

39 Po alinkwima kifuki nu mbine, alinkujikemela isekema jila, jilinkusookamo. Nakalinga unkiikul u la alinkusumuka, alinkwima nu kwanda ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

40 Iisuba bo likujonga, abandu boosa balinkuntwalila Jesu abandu bingi aba baali nu bubine ubwa luko nu luko. Umwene alinkubiika amaboko gaake pamwanya pa kukkan mbine, alinkubabumbulusya.

41 Kangi imbepo inyali syasookaga mmbandu bingi, kuno syajwegaga syatigi, "Ugwe uli Mwana gwa Kyala!" Jesu aasikemelaga nu kusibula ukkan silingajobaga, paapo syalimmeenye ukkan jo Meesija.

42 Bo kukiile, Jesu alinkusookamo nkaaja kala, alinkubuuka pabujo bumo ubu bakajapo abandu. Ekilundilo ikinywamu ikyu bandu balinkundonda, kabuubo balinkufika apa aalipo. Baagelile ukunsigila ukkan alingasookapo.

43 Looli umwene Jesu alinkubabula alinkuti, "Ngulondigwa ukufumusya iNdumi iNunu ijaa Bunyafyale bwa Kyala[§] ntwaja utung*i* toope. Jo nongwa ij*i* naatumiigwe."

[‡] **4:38 4:38 Simoni** Piitaasi Jesu aalimpeele ingamu ijaa Peeteli.

[§] **4:43 4:43 UBunyafyale bwa Kyala** Bala ku Isyakulingaania.

44 Po Jesu aalumbililaga mu sinagogi isya nkiisü ikyo.

5

*Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda
(Matai 4:18-22; Maalika 1:16-20)*

1 Hliisiku limo Jesu aalyimile kumbali kwa sumbi Genesaleti.* Abandu bingi baapapateene ukuti bapilikisyé iisyü lya Kyala kumyake.

2 Kumbali kwa sumbi, Jesu alinkugabona amabooti mabili. Abalobi bakaalimo, paapo baasukaga inyeelo syabo.

3 Jesu alinkwingila mwi ibooti limo, ili lyali lya Simoni. Alinkunsuuma Simoni ukuti alisemekesyé panandi nkati mwa sumbi. Po Jesu alinkutuugala mwi ibooti alinkumanyisyá ikilündilo kila ikya bandu.

4 Bo amalile ukumanyisyá, alinkummbuula Simoni alinkuti, “Ubuke pakati pa nyanja, mukataagile inyeelo syinu, mulobe iiswi.”

5 Simoni alinkummwamula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, tumbobile imbombo ingafu ikilo kyosa, tukakabapo nakamo, po tukabagila ukukaba simo pamuusi. Looli paapo ujobile ugwe, tukutaagila inyeelo.”

6 Bo bataagiile inyeelo, baalobile iiswi inyingi fijo, inyeelo syabo silinkwanda ukunyaafuka.

7 Po balinkubakoopa abiinaabo aba baali mwi ibooti ilingi, ukuti biise kükubatuula.

* **5:1 5:1 Sumbi Genesaleti** Iji jo ngamu ijingi jaa sumbi Galilai.

Balinkwisa, balinkwisyasya iiswi amabooti gomabiili, na mabooti galinkwanda ukwibila.

⁸ Simoni ujja ingamu ijingi aali jo Peeteli, bo asibwene isyo, alinkufugama nkyeni mwa Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, sookapo apa ndipo, paapo une ndi ntulanongwa!”

⁹ Umwene na bangi boosa aba baali pamopeene nagwe, baaswigile fijo kwnongwa jaa nswi inyingi isi baalobile.

¹⁰ Boope baa Jaakobo na Johani, abanya Sebetai, aba baali balobi banine baa Simoni, baaswigile fijo. Po Jesu alinkummbula Simoni alinkuti, “Ulingatiilaga, ukwandila akabalilo aka, klobaga abandu.”[†]

¹¹ Po baagabii kile amabooti gaabo pi isiilya, balinkufileka fyosa, balinkunkonga Jesu.

*Jesu ikummbumbulusya unkoma
(Matai 8:1-4; Maalika 1:40-45)*

¹² Iliisikku limo Jesu bo ali nkaaja kamo, aalipo umundu ugwa bukoma umbili goosa. Bo ambwene Jesu, alinkufugama nu kwinama mpaka paasi nkyeni mmyake, alinkulamba alinkuti, “Gwe Ntwa, linga gwiganile ukumbalamaasya, ubagiile ukunyeelusya.”

¹³ Jesu alinkugolosya ikiboko kyake, alinkumpalamaasya,[‡] alinkuti, “Niiganile, elukaga.” Nakalinga ubukoma bulinkusookamo mu mbili gwake.

[†] 5:10 5:10 **Kulobaga abandu** ko kabalumbilila abandu nu kababangaania ukummwitika Jesu. [‡] 5:13 5:13 **Alinkumpalamaasya** ABajuuta biinogonaga ukati mwiko ukumpalamaasya unkoma. Linga umundu ampalamaasiisye, kwali mwiko ukubuuka kkwipuuta.

14 Alinkūnkaanisya uemundu jula alinkuti, "Ulingammbūulaga uemundu najumo inongwa isi! Looli ubūuke ukiinangisye kū mpuuti. Kangi utwale iikemo lya kwelusigwa kū tempeli, ukūnangisya ukuti ubumbūlwike, bo muno sikūlagila indagilo sya Moose."§

15 Pooke inongwa sya Jesu silinkongelapo ukubalanila. Po abandu bingi baabūngaanaga ukumpilikisyu nū kabumbūlusigwa ububine bwabo.

16 Po umwene aasookangapo, aabūukaga pabūjo ubu būkaja na bandu, ukuti iipuute.

*Jesu ali na maka agaa kuhobokela
ubutulanongwa bwa bandu*

(Matai 9:1-8; Maalika 2:1-12)

17 Iliisikū limo Jesu aali mu nyumba jimo, aamanyisyaga abandu. ABafalisai* na bamanyisi baa ndagilo sya Moose† ukufuma ntajaja toosa utwa Galilai nū twa Jutai, na nkaaja akanywamu akaa Jelusalemu, baatuugeele apo. Amaka gaa Ntwa Kyala gaali nagwe ukubumbūlusya ababine.

18 Po balinkwisa abandu bamo, baalimpimbile pa būlili umundu uju aalalile. Balinkulonda ukummwingisya nnyumba ukuti bammbiikie nkyeni mwa Jesu, ammbumbūlusye.

19 Leelo baatoliigwe ukummwingisya umbine jula nnyumba kunongwa jaa kilundilo kya bandu. Po balinkubūuka pamwanya pa

§ 5:14 5:14 Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32. * 5:17 5:17

ABafalisai Bala kū Isyakūlingaania. † 5:17 5:17 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala kū Isyakūlingaania.

nyumba,[‡] balinküpangula, balinkänsulusya mpaka apa Jesu aalipo.

²⁰ Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkümmibäula umbine jula, alinkutì, "Mmanyaani, uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

²¹ Po abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai bala balinkwanda ukwinogona mu ndumbula syabo, balinkutì, "Jo jwani uj? Ikäntäka Kyala! Akajako umundu uj abaginele ukuhobokela ubutulanongwa, looli jo Kyala mwene!"

²² Looli Jesu alinküsimanya syosa isi biinonganaga, alinkübalaalusya alinkutì, "Fiki mukwinogona bo ulo mu ndumbula syinu?

²³ Lilikü ipepe, ukummbäula ukutì, 'Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,' pamo ukutì, 'Sumuka, gwendege?'

²⁴ Po musyaganiege ukutì une ne Nnyamundu,§ ndi na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiisü muno..." Po alinkümmibäula uj aalalile alinkutì, "Nikükübäula, sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga kukaaja kaako."

²⁵ Nakalinga umundu jula alinküsumuaka nkyeni mmyabo, alinküpimba ubulili ubu aalambaleelepo, alinkübäuka kukaaja kaake, kuno ikäntuufya Kyala.

²⁶ Boosa balinküswniga, balinkäntuufya Kyala, balinküpja nu latende, alinkutì, "Liilino

[‡] **5:19 5:19 Pamwanya pa nyumba** Bala iisyü **Inyumba sya Bajuuta** ku Isyakülingaania. § **5:24 5:24 Nnyamundu** Bala ku Isyakülingaania.

tusibwene isya kuswigisya.”

Jesu ikubakoolela abatulanongwa ukuti bankonge

(*Matai 9:9-13; Maalika 2:13-17*)

²⁷ Piitaasi Jesu aasookile mu nyumba jila, alinkummbona unsongesya songo jumo, ingamu jaake Leebi, aatugeesye apa bikusongesya isongo. Jesu alinkummbula alinkuti, “Ungongege.” ²⁸ Leebi alinkufileka fyosa, alinkusookapo, alinkunkonga Jesu ukufuma akabalilo kala.

²⁹ Leebi alinkuentendekesya Jesu ifindu fya lusekelo ulanywamu nnyumba jaake. Kangi kyalipo ni kilundilo ikinywamu ikya basongesya songo na bandu abangi aba baalyaga pamopeene nabo.

³⁰ Po aBafalisai na bamanyisi baabo abaa ndagilo sya Moose, buumanaga na bafundigwa baa Jesu, balinkuti, “Fiki mukulya nu kunwa pamopeene na basongesya songo na batulanongwa?”

³¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, “Abakafu batikunnondonda unganga, looli beene ababine!

³² Ngiisa kukubakoolela abagolofu, looli niisile kukubakoolela abatulanongwa, ukuti bapinduke.”

Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo

(*Matai 9:14-17; Maalika 2:18-22*)

³³ Po balinkujoba kwa Jesu balinkuti, “Abafundigwa baa Johani uMoosi bikufipiika ifindu kaa kingi nu kwipuuta, boope aBafalisai. Keeta

abafundigwa baako bikalya nü künwa amasikü goosa?"

34 Leelo Jesu alinkübaamula alinküti, "Kali mubagiile ükübapinya üküti bafipiïke ifindü aba bapaaliigwe pa bwegi, bo ümwega nkiikülu ali pamopeene nabo?"

35 Looli amasikü aga gikwisa, abandü bikwisa künsoosyapo ümwega nkiikülu pakati pa baheesya baake. Po bikwisa kufipiïkaga ifindü."

36 Alinkübabüüla mfifwanikisyo alinküti, "Akajako umundü üjü ikünyaafula ikigamba ikyä mmwenda ümpya nü küsönelapo pa mwenda ünküülu. Linga abombile bo ülo, bo anyaafwile ümwenda ümpya, ni kigamba ikyä mwenda ümpya kitikübagisya nü mwenda ünküülu.

37 Kangi akajapo umundü üjü ikükuusya ifinga imbya mfinyambi ifiküülu. Paapo linga abombile bo ülo, ifinyambi fikünyaafuka, ifinga jikooneka, ni finyambi fikoonangika.*

38 Looli abandü bikübiïka ifinga imbya mfinyambi ifipyä.

39 Kangi akajapo umundü üjü anwile ifinga ingüülu, üküti anyonywe ifinga imbya, paapo ikuti, 'Inguülü jo nunu.'"

6

*Jesu jo Ntwa gwa Sabati
(Matai 12:1-8; Maalika 2:23-28)*

* **5:37 5:37** Jesu aamanyisyaga imanyisyo imbya kangi inunu ükükinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali ngüülu.

1 Pi isiku limo ilya pa Sabati, Jesu na bafundigwa baake bendaga mmigunda. Abafundigwa baake balinkwanda ukupulula ifisaasali nu kufigisa mmaboko nu kulya.

2 Po aBafalisai bambo balinkunndaalusya Jesu balinkuti, "Fiki mukupulula? Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati!"*

3 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo isi aabombile umalafyale Ndaabiti na banine bo bali ni njala?

4 Aalingiile mu nyumba jaa Kyala, aalyegile ifisyesye ifikemo ifi baaliitikisiigwe ukulya beene abapuuti, aaliile,aabapeele na banine aba aali nabo."†

5 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nnyamundu jo Ntwa gwa Sabati."

Jesu ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati

(Matai 12:9-14; Maalika 3:1-6)

6 Iliisiku ilingi ilya pa Sabati, Jesu alinkwingila mu sinagogi, alinkumanyisy. Nkatì mula, aalimo umundu jumo ujua ikiboko kyake ikya ku kiliilo kyalalile.

7 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai balinkuntegelela Jesu, ukuti bammbone linga ikummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati, ukuti basyage simo isya kunsitaaka.

* **6:2 6:2** Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupulula inganu panandi, mu ngunda gwa mundu ujungi (Ukukumbuka Ingomeelesyo 23:25). ABafalisai buamanaga paapo ukupulula inganu baatigi babombile imbombo. † **6:4 6:4** Bala kalata gwa 1 Samweli 21:1-6.

8 Looli Jesu alinkusimanya inyiinogono syabo, alinkummbuula jula ugwa kiboko iki kilalile, alinkuti, "Sumuka, gwime pakati!" Alinkusumuka nu kwima.

9 Po Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nikubalaalusya umwe ukuti, bule, siitikisiigwe ukubomba inunu pamo imbiibi pi isiku ilya pa Sabati? Ukupoka ubuumi pamo ukuboonanga?"

10 Jesu alinkubalusamila boosa, alinkummbuula umundu jula alinkuti, "Golosya ikiboko kyako." Alinkukigolosya ikiboko kyake, kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu.

11 Baakaleele fijo, balinkujobesania ukuti bammbombele buleebule Jesu.

*Jesu ikubasala abatumigwa kalongo na bibili
(Matai 10:1-4; Maalika 3:13-19)*

12 Iliisiku limo, Jesu alinkubuuka ku kyamba ku kwipuuta, uko ko alinkusuma kwa Kyala ikilo kyosa.

13 Nulubunju, alinkubakoolela abafundigwa baake. Ndí abo alinkubasungula kalongo na bibili, alinkubabiika ukuja batumigwa.[‡]

14 Ingamu syabo baali bo baa Simoni (uju Jesu aalimpeelee ingamu ijaa Peeteli) nu gwamyabo Andeleja, Jaakobo, Johani, Filipo, Balitolomai,

15 Matai, Tomasi, Jaakobo umwana gwa Alifai, Simoni undwila kiisu kyake,[§]

16 Juuta umwana gwa Jaakobo, na Juuta Isikalyoti uju aalinndiiiliile Jesu.

[‡] 6:13 6:13 *Abatumigwa* Bala ku Isyakalingaania. § 6:15 6:15 *Simoni undwila kiisu kyake* NKigiliki bikuti *Simoni Selote*.

*Jesu ikubumbulusya ababine
(Matai 4:23-25)*

17 Jesu alinkusuluka ukufuma kū kyamba pamopeene na bafundigwa baake. Alinkwima pa būtelamu pamopeene na bafundigwa abingi ni kilündilo ikinywamu ikya bandū, aba baafumile mu Jelusalem na moosa nkiisū ikya mu Jutai. Bamo baafumile mu Tili na mu Sitoni, utwaja utwa kumbali kū nyanja.

18 Baaliisile kükumpilikisyā Jesu nū kubumbulusigwa ububine bwabo. Boope aba baataamigwaga ni mbepo inyali, baabumbulusigwaga.

19 Ikilündilo kyosa ikya babine baalondaga ukumpalamasya Jesu, paapo amaka gaafumaga mmyake, aababumbulusyaga boosa.

*Jesu ikumanyisyā isya sajo ni figune
(Matai 5:1-12)*

20 Jesu alinkubakeeta abafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti,
“Musajiigwe umwe, mwe muli balondo,
paapo uBunyafyale bwa Kyala bwinu.

21 Musajiigwe umwe mwe muli ni njala akabalilo aka,
paapo Kyala ikwisa kubapela ukwikuta.

Musajiigwe umwe mwe mukulila akabalilo aka,
paapo mukwisa kusekaga.

22 Musajiigwe umwe mwe bikubabengaga
abandū
nū kubasambukila nū kubatuka
nū kubajoba ukuti muli batulanongwa,
kunongwa jangū ne Nnyamundū.

23 “Boope abiisukulu baabo, baababombelaga abakunguluka bo luluulo. Bo isyo sikubombigwa, musekelege nu kükina akabalilo aka, paapo Kyala ababiikiile ifihombigwa ifinywamu kümwanya.

24 Looli ahili umwe mwe muli bakabi,
paapo ulusekelo lwinu, muli pakukaba.

25 Ahili umwe mwe mwikwite akabalilo aka,
paapo mukwisa kujaga ni njala.

Ahili umwe mwe mukuseka akabalilo aka,
paapo mukwisa kwililiisyaga nu külila.

26 Ahili umwe mwe abandu boosa bikubajoba
kanunu,
paapo abiisukulu baabo baababombelaga
abakunguluka abaa butungulu bo
luluulo.”

*Jesu ikumanyisya isya kubagana abalugu
(Matai 5:38-48; 7:12)*

27 “Looli nikubabuula umwe mwe mukupilika,
mubaganeg abalugu biinu. Aba bikubakalalila
umwe mubabombelege inunu.

28 Aba bikubaguna umwe, mubasuumilege
kwa Kyala ukuti abasaje. Aba bikubabonela
umwe, mubasuumilege.

29 Linga umundu akukomile ulusaja ulwa ku
kiiliilo, unsanukisye nu lwa ku kiimama. Linga
umundu ikupoka ikoti lyako, ulingasiitilaga
isyati.

30 Linga ju mo ikukusuma fimo, umpege.
Uju ikupoka utundu twako, ulingalondaga
ukukugomokesya.

31 Mubabombelege abangi bo muno
mukulondela ukubombeligwa.

³² “Lingga mukubagana beene aba babaganile umwe, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope abatulanongwa, bikubagana aba bikubagana abeene.

³³ Linga umwe mukubabombela inunu aba bikubabombela inunu, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope ababomba mbiibi bikubomba bo ulo.

³⁴ Linga umwe mukubakopesya aba mukusubila ukuti bikubahomba, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope ababomba mbiibi, bikubakopesya ababomba mbiibi biinaabo ukuti babahombe bo filafila.

³⁵ “Looli umwe mubaganegge abalugu biiyu, mubabombelege inunu. Mubakopesyegge kisita kusubila ukubagomokesya. Linga mukubomba bo ulo, po ifihombigwa fyinu fikujaga finywamu, kangi mukujaga baana baa Kyala uNkulumba, paapo umwene nnunu na kuli aba batikugwa ulapi kumyake, na ku batulanongwa.

³⁶ Po mujege ni kibabiilisi bo ulwa Gwiseemwe uju ali ni kibabiilisi.”

Ukubalonga abangi

(Matai 7:1-5)

³⁷ “Mulingga longaga, numwe mutikulongigwaga na Kyala. Mulingannjobaga najumo kabiibi numwe mutikujobigwaga. Muhabokelege abangi numwe mukuhobokeligwaga.

³⁸ Mubaapege abandu numwe mukupeeligwaga, pa kipimo iki kiiswile, kangi kikanyisiigwe nu kujugisigwa nu kusaata.

Paapo ikipimo iki mukubapimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa kubapimilaga numwe."

³⁹ Jesu alinkubabuula mfifwanikisyo alinkuti, "Kali, umfwa maaso abagiile ukunndongosya umfwa maaso nnine? Batikugwila mbwina bobabiili?

⁴⁰ Umfundigwa atikunkinda ummanyisi gwake, looli uju amalile ukumanyila ikufwana bo ummanyisi gwake.

⁴¹ "Fiki kukeeta akapaatu aka kali nkisige ikyan nino, looli utikulibona iitapwa ili lili nkisige kyako?

⁴² Kangi ubagiile buleebule ukummbuula unnuo ukuti, 'Gwe nkamu gwangu, isaga ngusoosyemo akapaatu aka kali nkisige kyako,' looli ugwe utikulibona iitapwa ili lili nkisige kyako? Gwe nsyobi ugwe! Soosyamo taasi iitapwa ili lili nkisige kyako, po kukeetaga kanunu na kusoosyamo akapaatu nkisige ikyan nino!"

Abandu bikumanyigwa ku njila jaa mbombo syabo

(Matai 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Umpiki unnuo gukabagila ukupa iseke imbiibi, kangi umpiki umbiibi gukabagila ukupa iseke inunu.

⁴⁴ Ubagiile ukugamanya umpiki muno gujiliile ku seke syake, paapo abandu bakabagila ukupaata iseke sya nkuju pamo isya maafilu mmipiki igya miifwa.

⁴⁵ Umundu unnuo ikusoosya inunu ukufuma mu nunu isi siiswile mu ndumbula jaake. Looli umundu umbiibi, ikusoosya imbiibi ukufuma

mu mbiibi isi siiswile mu ndumbula jaake. Paapo isi uemundu ikujoba, syo isi siiswile nu kooneka ukufuma mu ndumbula jaake.”

*Ukujenga pa lwalabwe na pa mfu
(Matai 7:24-27)*

46 “Fiki mukungoolela, ‘Gwe Ntwa, gwe Ntwa,’ looli mutikubomba isi nikubabuula?

47 uemundu gwesa uju ikwisa kumyangu, nu kupilikisyu imanyisyo syangu nu kusikonga,

48 awene bo ulwa mundu uju ajengile inyumba. Bo akaali ukujenga aakumbile paasi fijo, aafikile pa lwalabwe, po aajengile ulwalo lwa nyumba jaake. Bo gufikile umweleesyo, ulwisi lwajigutile ku maka fijo, looli lwatoliigwe ukujijugiiya, paapo jaajengiigwe kanunu.

49 Looli uemundu gwesa uju asipiliike imanyisyo syangu kisita kusibombela, awene bo ulwa mundu uju aajengile inyumba jaake pa mfu kisita lwalo. Ulwisi bo lwisile lwajigutile ku maka fijo, jilinkugwa nu kupanguka joosa.”

7

*Ulwitiko ulwa nkulumba gwa basikali baa
Balooma*

(Matai 8:5-13; Johani 4:43-54)

1 Jesu bo amalile ukujoba syosa isi aalondaga ukuti abandu bapilike, alinkubuuka nkaaja akaa mu Kapelinaumu.

2 Uko aaliko undongosi jumo ugwa basikali baa Balooma. Undongosi ujo aali nu mbombi uju aalinnganile fijo. Umbombi ujo aali mbine, aali kifuki ukufwa.

3 Undongosi jula bo apiliike inongwa sya Jesu, alinkubatuma kwa Jesu abalongosi bamo abaa Bajuuta, ukuti babuuke bakansuume iise ammbumbuluseye umbombi gwake.

4 Abalongosi bala bo bafikile kwa Jesu, balinkunndamba balinkuti, "Umundu uju abagisye ukubombeligwa isi,

5 paapo akiganile ikiisu kyitu, kang'i atujengiile isinagogi."

6 Po Jesu alinkusookapo na balongosi bala, ukubuuka ku nyumba jaa ndongosi gwa basikali. Bo bali kifuki ni nyumba, undongosi jula aabatumile abamanyaani baake kwa Jesu, ukuti bantwalile indumi ijaa kuti, "Gwe Ntwa, ulingiikatasyaga, une ngabagisya ukuti ugwe gwingile nnyumba jang'u.

7 Fyobeene une naaliibwene ukuti, ngabagisya ukwisa kumyako. Looli ujobe iisyu lyene, umbombi gwangu ikubumbuluka.

8 Paapo na niine ndi gwa paasi, ngulagiligwa, kang'i ndi nabo abasikali aba bali paasi pamyang'u. Linga nummbuulile jumo ndile, 'Buuuka!' ikubuuka. Ku jungi linga ndile, 'Isaga!' ikwisa. Na ku ntumwa gwangu linga ndile, 'Bomba isi!' ikubomba."

9 Jesu bo apiliike amasyu ago, aaswigile fijo. Po alinkukisanukila ikilundilo ikyu bandu iki kyankongaga, alinkuti, "Nikubabuula nikuti, mBanyaasilaili boosa, ngammbonamo siku umundu uju ali nu lwitiko ulunywamu bo ulu!"

10 Abandu aba baatumiigwe kwa Jesu, bo bagomwike ku nyumba jaa ndongosi jula,

balinkummwaga umbombi j^ula abumbulwike.

Jesu ikunsyusya umwana gwa nkiikulu umfwile

¹¹ Piitaasi, Jesu na bafundigwa baake, pamopeene ni kilündilo ikinywamu ikya bandu, balinkubuuka nkaaja aka kikukooleligwa ingamu jaa Naini.

¹² Bo ali kifuki ni kipata ikya kaaja, aalyaganiile na bandu aba baasookangamo nkaaja, baapimbile umfimba gwa ndumyana. Undumyana uja aali mwana jumojwene ntiga mu nna, uja aasyilile undume. Abandu bingi abaa nkaaja kala baali pamopeene nu nkiikulu umfwile j^ula.

¹³ UNtwa Jesu bo ammbwene umfwile j^ula, alinkumpelela ikisa. Alinkummbuula alinkuti, “Ulingalilaga.”

¹⁴ Po alinkusegelela, alink

lipalamaasya
 ii-bokosi lya mfimba, abandu aba baapimbile balinkwima. Jesu alinkuti, “Gwe ndumyana ugwe, nikkubuula, sumuka!”

¹⁵ Umfwе j^ula alinkusumuka, alinkwanda ukujoba. Po Jesu alinkumpapo unna umwana j^ula.

¹⁶ Abandu boosa balinktiila, balinkantuufya Kyala balinkuti, “Unkunguluka unkulumba aboniike kumyitu! Kyala iisile kukubatuula abandu baake!”

¹⁷ Inongwa isi aabombile Jesu, syafumwike nkaaja koosa akaa Jutai na ntwaja toosa utwa kifuki.

*Bule, Jesu jo Meesija?**(Matai 11:2-19)*

¹⁸ Abafundigwa baa Johani ʉMoosi baalimpangiile syosa isi Jesu aabombaga. Po Johani alinkubakoolela babili mbafundigwa baake,

¹⁹ alinkubatuma ku Ntwa Jesu ukuti bakanndaalʉusye bakati, “Bule, ugwe jo ujʉ abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege ujungi?”

²⁰ Abafundigwa bala bo bafikile kwa Jesu, balinkuti, “Johani ʉMoosi atutumile tukulaalʉusye ukuti, ‘Bule, ugwe jo ujʉ abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege ujungi?’”

²¹ Akabalilo kalakala, Jesu aababumbulwisye bingi ububine ubwa luko nu luko, na aba baali ni mbepo inyali, kangi abafwa maaso bingi aabapelile ukukeeta.

²² Po alinkubaamula aba baatumiigwe alinkuti, “Mubuukege mukammbuule Johani isi musibwene nu kusipilika. Abafwa maaso bikukeeta, aba bikukwema bikwenda, abakoma bikwelusigwa, abaa mapuli bikupilika, abafwe bikusyusigwa, kangi abalondo bikulumbililiga iNdumi iNunu.*

²³ Asajiigwe umundu gwesa ujʉ atikuleka ukususubila.”

²⁴ Abafundigwa baa Johani bo basookilepo, Jesu alinkwanda ukufibuula ifilundlilo

* **7:22 7:22** Imbombo isi Jesu ikujoba nkanandi aka, syo isi baakungulike abakunguluka ukuti ikwisa kabomba Meesija (Kilisiti) bo iiile. Bala kalata gwa Jeesaja 61:1.

ifya bandu isya Johani uMoosi, alinkuti, "Mwabuukaga ndungalangala kukeeta ifiki? Kali, mwabuukile kukeeta umundu uju akaja na maka, afwene nu lutete ulu lukujugisigwa nu mbelo? Mma!

25 Po mwabuukile kukeeta ifiki? Kali, umundu uju afwele imyenda igya ntengo? Mma! Pilikisia! Abandu aba bikufwala imyenda igya ntengo, nu kuja nafyo ifindu fyosa ifinunu, bikutuugala mfitangaalala.

26 Po mwabuukile kukeeta ifiki? Unkunguluka? Moomuumo! Nikubabuula nikuti, ujo akaja nkunguluka itolo, looli nkulumba ukunkinda unkunguluka.

27 Ujo jo uju inongwa syake sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti,
'Keeta, une nikuntuma ugwandumi gwangu,
akatalilepo nkyeni mmyako,
jo ikujitendekesyia injila jaako.' †

28 Jesu kangi alinkuti, "Nikubabuula nikuti, mmbandu boosa, akajapo uju jo nkulumba ukunkinda Johani uMoosi. Looli unnandi mBunyafyale bwa Kyala, jo nkulumba ukunkinda umwene."

29 Po abandu boosa, boope na basongesya songo, bo bapiliike amasyu gaa Jesu, balinkwitika ukuti injila jaa Kyala jo ngolofu, paapo baalyosiigwe nu loosyo lwa Johani.

30 Looli aBafalisai na bamanyisi baa ndagi lo sya Moose, baalukaanile ulubaatiko lwa Kyala, paapo bakaalyosiigwe na Johani.

† 7:27 7:27 Bala kalata gwa Malaki 3:1.

31 Jesu alinkuti, “Bule, mbafwanikisye ni fiki abandu abaa nkabalilo aka? Bali buleebule?

32 Bafwene na baanike aba batuugeele mu sokoni, aba bikubakoolela abiinaabo bikuti, ‘Twabakubiile amalonge gaa lusekelo, leelo mukaakinile!

Twapaalile iifwa,

leelo mukaalilile!’

33 “Po Johani uMoosi bo iiidle, aafipiikkaga ifindu ni finga, umwe mwatigi, ‘Ali ni mbepo inyali.’

34 Leelo ne Nnyamundu niidle, ngulya nu kunwa, umwe mukuti, ‘Keeta! Umpafu ujua, kangi ngaala bwalwa! Mmanyaani gwa basongesya songo na bafujufu!’

35 Looli amahala gaa Kyala gikuboneka ukuja magolofu mu mbombo sya baanaake boosa.”

Jesu ikunhobokela untulanongwa

36 Iliisik uMfalisai jumo, ingamu jaake Simoni, aalimpaalile Jesu kukaalya ifindu kamyake. Po Jesu alinkubuuka kukaaja kaa Mfalisai jula, alinkutuugala nu kalya ifindu.

37 Nkaaja kala aalipo unkiikulu jumo, ujua aali nu lwendo ulubiibi. Unkiikulu ujo, bo apiliike ukuti Jesu ali pakalya nnyumba jaa Mfalisai jula, alinkubuuka ni supa jaa mafuta agaa luuma ulununu.

38 Alinkwima kanyuma kwa Jesu, kifuki na malundi gaake bo ikulila. Amaasosi gaake galinkutimisyam amalundi gaa Jesu. Po alinkypyagiisya amalundi gaa Jesu ni nywili syake, kuno ikugafipa nu kugapaka amafuta.

39 UMfalisai jula, ujua aalimpaalile Jesu, bo asibwene isyo, alinkwinogona mu ndumbula

jaake alinkuti, “Umundu ụjụ linga aali nkunguluka, ngali ameenye ukkan ukkanikulu ụjụ ikampalamaasya jo jwani, gwa loko luki, kang'i ntulanongwa.”

40 Po Jesu alinkummbuula alinkuti, “Simoni, ndi nasyo simo isya kukubuula.” Simoni alinkuti, “Gwe Mmanyisi, mbuula.”

41 Po Jesu alinkuti, “Baaliko abandu babili aba baakopile ındalamaka kue mundu jumo. Jumo aakopile ındenali imia ihaano,[‡] ụjuegi aakopile ındenali amalongo mahaano.

42 Abandu abo baatoligwe ukuhomba, po ụjụ aabakopiisye alinkubahobokela bobabiili. Alikue ndi aba baameleligwaga, ikunngana ukukindapo ụjụ aabakopiisye?”

43 Simoni alinkummwamula alinkuti, “Une nguti, ụjụ aahobokeliigwe inyingi.” Jesu alinkuti, “Utalwisye.”

44 Po Jesu alinkuansanukila unkiikulu juła, alinkummbuula Simoni alinkuti, “Ummbwene unkiikulu ụjụ? Ningile nnyumba jaako, ugwe ukambapo amiisi gaa kusugusula mmalundi gangu.§ Looli ụjụ, aasuguswisyey amalundi gangu na maasosi gaake, nu kugapyagiisya ni nywili syake.

[‡] **7:41 7:41 Indenali imia ihaano** gwali mfwalo gwa masiku imia ihaano. Bala iisyu **Indenali** ku Isyakulingaania. § **7:44**

7:44 Ugwe ukambapo amiisi gaa kusugusula mmalundi gangu Ku Bajuuta, lwalı lwiho ukampapo unheesya amiisi ukuti asugusule mmalundi gaake, paapo injila syali ni fumbi akabalilo akaa palamu na matope akabalilo akaa kisiku.

45 Bo kumbonia, ukaafipapo.* Looli uju, ukufuma luelo ningiliile muno, akalekapo ukugafipa amalundi gangu.

46 Ukkambaka amafuta pantu,† looli uju agapakile amalundi gangu amafuta agaa luuma ulanunu.

47 Po kumongwa jaa isyo ngukubuula ukuti, anangiisye ulugano ulunywamu, ueetege ahobokeliigwe ubutulanongwa bwake ubwingi. Looli umundu uju ikahobokeligwa ubutulanongwa ubunandi, jo uju ikugana panandi.”

48 Po Jesu alinkummbuula unkiikulu jula alinkuti, “Uhhobokeliigwe ubutulanongwa bwako.”

49 Po aba baali pamopeene na Jesu pakulya ifindu, balinkujobesania balinkuti, “Uju jo jwani, ikahobokela ubutulanongwa?”

50 Jesu alinkummbuula unkiikulu jula alinkuti, “Ulwitiko lwako lukupokile. Ubukege nu lutengaano!”

8

Abakiikulu aba bantuulaga Jesu

1 Po Jesu alinkubuuka ntwaja utanywamu nu tunandi, aalumbililaga iNdumi iNunu ukuti uBunyafyale bwa Kyala busegeliile nkiisu. Aali

* **7:45 7:45 Ukaafipapo** Ukkumfipa umundu, lwalì lwiho lwa Bajuuta ukummwambilila umundu. † **7:46 7:46 Ukkambaka amafuta pantu** Ukkampaka unheesyamafuta pantu, lwalì lwiho ukunangisya uboololo kà nheesya gwako.

pamopeene na bafundigwa baake kalongo na babili,

² na bakiikulu bamo, aba aabasoosiisyemo imbepo inyali nu kubabumbulusya ububine bwabo. Aalimo Malija, uju bantigi ugwa ku Magatala, uju Jesu aalinsoosiisyemo imbepo inyali ihaano na ibili,

³ kangi aalimo Joana unkasi gwa Kusa. Kusa ujo iimililaga ifyuma fya malafyale Heloti. Kangi aalimo Susaana na bakiikulu abangi abingi. Abakiikulu aba baasoosyaga utundu twabo ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

*Ikifwanikisyo ikya myali
(Matai 13:1-9; Maalika 4:1-9)*

⁴ Iliisiku limo ikilundilo ikinywamu ikya bandu baabungeene kwa Jesu, abandu biisaga ukufuma kukuti kaaja. Po Jesu alinkubabuula nkifwanikisyo, alinkuti,

⁵ “Umbyali jumo aabukile kukusopa imbeju. Bo ikusopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkukanyigwa na bandu, injuni silinkulya.

⁶ Isingi syagwiliile pa lwalabwe. Bo simelile, silinkuuma paapo pakaali pabundafu.

⁷ Imbeju isingi syagwiliile pa miifwa. Miifwa bo gimelile pamopeene ni mbeju, gilinkusifinyatila.

⁸ Po isingi syagwiliile pa mfu unnnunu, silinkumela nu kupa iseke, kukuti mbeju jaapeele iseke imia jimo.” Jesu bo amalile ukujoba isyo, alinkulaata alinkuti, “Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!”

*Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikyo mbyali
(Matai 13:10-23; Maalika 4:10-20)*

9 Abafundigwa baake balinkunndaalausya balinkuti, “Ikifwanikisyo iki kokuti fiki?”

10 Alinkubaamula alinkuti, “Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbutiit isya Bonyafyale bwake. Looli abangi nikubabuula mfifwanikisyo, paapo,

‘Nalinga bikukeeta, batikufibona.

Nalinga bikupilika, batikusyagania.*

11 “Po ikifwanikisyo iki kokuti buno. Imbeju lyo isyu lya Kyala.

12 Isi syagwiliile mumbali mu njila, bo bandu aba bikupilika iliisyu lya Kyala, looli Seetano ikwisa nu kulisosoysamo iliisyu ilyo mu ndumbula syabo, ukuti balingiisa kwitika nu kupokigwa.

13 Isi syagwiliile pamwanya pa lwalabwe, ulu lukaja nu mfu mwingi, sifwene bo ulwa bandu aba bikupilika iisyu lya Bonyafyale bwa Kyala, bikulyambilila nu lusekelo, looli iisyu likaja ni misi. Bikwitika kabalilo akapimba, pakabalilo akaa ngelo bikululeka ulwitiko.

14 Isi syagwiliile pa miifwa, bo aba bikupilika iisyu lya Kyala, looli pabungi mbuumi bwabo bikwikolaania ni mbombo, ikyuma ni finyonyo ifya nkiis. Po batikukula.

15 Looli imbeju isi syagwiliile pa mfu unnu, bo bandu aba bali ni ndumbula inyeelu kangi nunu, bikulipilika iisyu ilyo, nu kulikola. Po bikupa iseke nu kwikasya mu ngubilo.”

* **8:10 8:10** Bala kalata gwa Jeesaja 6:9.

Ikifwanikisyo ikyaa
(Maalika 4:21-25)

16 “Akajako uemundu uju ikwasya inyaale, ikujikupikila ni kyombo pamo ikujibiika kwi ifungu. Looli ikujibiika pa kikolela nyaale, ukuti abandu bo bikwingila, bagubonege undangalila.

17 Namanga syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu. Kangi syosa isi sili mbutiit u sikwisa kükuputuligwaga.

18 “Po mupilikisyeye kanunu! Paapo uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongelegigwa ukusyagania. Uju akapeeligwa ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntuula.”

Unna na bakamu baa Jesu
(Matai 12:46-50; Maalika 3:31-35)

19 Unna na baamyabo baa Jesu baaliisile kükünkeeta. Looli baatoliigwe ukusegelela apa aalipo, paapo aali pa kilündilo ikinywamu ikyaa bandu.

20 Po uemundu jumo alinkummbuula alinkuti, “Keeta! Unyoko na bakamu baako biimile panja, bikulonda ukwaganila na nungwe.”

21 Looli Jesu alinkwamula alinkuti, “Juuba na bakamu bangu bo bala bikulipilika iisyu lya Kyala nu külombokela.”

Jesu ikugukemela umbelo na majiga
(Matai 8:23-27; Maalika 4:35-41)

22 Iliisiku limo Jesu alinkwipaka na bafundigwa baake mwi ibooti alinkuti, “Isaga, tuloboke sumbi, tubuuke kwi isiilya.” Po balinkwanda ukuloboka.

23 Bo bikuloboka, Jesu alinkugona umento. Umbelo ugwa mpetapeta gulinkwisa, amisi galinkwanda ukwisula mwi ibooti, balinkuja kifuki ukwibila.

24 Po abafundigwa baake balinkubuska kwa Jesu, balinkunndembusya, balinkujwega balinkuti, "Gwe Ntwa, gwe Ntwa, tukufwa!" Jesu alinkulembuska, alinkugukemela umbelo na majiga, filinkubota, kulinckuja mye jonjolo.

25 Po Jesu alinkubalaalusya abafundigwa baake alinkuti, "Ulwitiko lwinu luli kokugus?" Abafundigwa baake balinkunyomoka fijo, balinkulaalusania balinkuti, "Ujus jo jwani? Iku kemela umbelo na majiga, fyope fikantiila!"

Jesu ikummbuhmbulusya umundu uju aali ni mbepo inyali

(Matai 8:28-34; Maalika 5:1-20)

26 Jesu na bafundigwa baake balinkuloboka sumbi Galilai, balinkufika kwi isiilya, nkiis u ikyu Bagelasi.

27 Jesu bo iikile kwi isiilya, alinkwaganila nagwe umundu ju mo ugwa nkiis u kila, uju aali ni mbepo inyali. Amasiku mingi endaga ngelebuno, kangi akaatuugalaga pakaaja, looli aatuugalaga ku mapumba.

28 Bo ammbwene Jesu, imbepo inyali jilinkujwega, umundu jula alinkugwa nkyeni mmyake, imbepo inyali jilinkulaata fijo, jilinkuti, "Gwe Jesu, gwe Mwana gwa Kyala uNkulumba, tulii buki ugwe na niine? Ngukusuma ulingaafundaga!"

29 Ḧimbepo inyali jila jaajobile bo uto paapo Jesu aajikemiile, unctionti jisookemo mmundu jula. Jankolaga umundu jula kaa kingi. Abandu bampinyaga iminyololo ni mbingo, unctionnndindilila, poope aagilatulaniaga. Ḧimbepo jila jankagilaga ndiisu.

30 Jesu alinkujilaalusya alinkuti, “Ingamu jaako gwe gwani?” Ḧimbepo inyali jilinkummwamula jilinkuti, “Ingamu jangue ne Kilundilo.”[†] Jaajobile bo uto paapo ḥimbepo inyali nyingi syalingiile mmundu jula.

31 Ḧimbepo inyali sila silinkunndamba Jesu unctionti, alingasilagila unctionbukaka mbwina ubwa ku ngolongo.[‡]

32 Akabalilo ako nkyamba, gwatiimigwaga untiimo unnywamu ugwa ngulube. Po ḥimbepo inyali sila silinkumpyelesya Jesu unctionti, asiitikisyen unctionwingila mu ngulube sila. Po alinkusiitikisyen.

33 Po ḥimbepo inyali silinkusookamo mmundu jula, silinkwakwingila mu ngulube. Silinkusibopesya ingulube syosa unctionsuluca ndupanga, mpaka mwa sumbi, silinkumilwa.

34 Abatiimi baa ngulube bo basibwene isyo, balinkubopa ulubilo, balinkubukaka nkaaja na mmigunda, balinkupanga isi baasibwene.

35 Abandu balinkubukaka kukeeta isi syaboniike. Bo bafikile kwa Jesu, balinkummbona umundu jula, uju sisookilemo

[†] **8:30** **8:30 Kilundilo** kyalil kibugutila kya basikali baa Balooma. Ḫibugutila ikyo kyajaga na basikali 3,000 mpaka 6,000. [‡] **8:31** **8:31 Ingolongo** Bala ku ḥsyakulingaania.

imbepo inyali, atuugeele paasi, afwele kanunu, kangi ali na mahala goosa, balinkutiila.

36 Abandu aba baasikeetile isi syabonike, balinkubapangila abangi muno abumbumkisiigwe uju aali ni mbepo inyali.

37 Po abandu boosa abaa nkiisu kya Bagelasi, lalinkubakola ulutende, balinkunsuuma Jesu ukuti asookemo nkiisu kyabo. Jesu alinkwingila mwi ibooti, alinkusookamo.

38 Jesu bo ikusookamo, umundu jula uju sysookilemo imbepo inyali, alinkulamba kwa Jesu ukuti abuukege pamopeene nagwe. Looli Jesu akaalimmwitikiile alinkuti,

39 “Ubuke kumyinu, ukababule abandu isi Kyala akumbombiile.” Po umundu jula alinkusookapo pala, alinkufumusya nkaaja koosa, isi Jesu ammbombiile.

Jesu ikummbumbulusya unkiikulu uju oonekaga ilopa

(Matai 9:18-22; Maalika 5:21-34)

40 Jesu bo agomwike ukufuma kwesiiliya, aalyambililiigwe ni kilundilo ikyabandu, paapo boosa bannguulilaga.

41 Po alinkubuka umundu juimo kwa Jesu, ingamu jaake Jailo, aali ndongosi gwa sinagogi. Alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkupyelesya fijo ukuti abuuke kukaaja kaake,

42 paapo umwanaake undindwana ugwa fyinja kalongo na fibili bueno, uju aali mwanaake jujomjwene ntiga, aali mbine ulwa kufwa.

Jesu bo ikubuka kukaaja kaa Jailo, ikilundilo kya bandu balinkumfinyatila.

43 Nkilundilo kila, aalimo unctionikulu jumo, uju aali nu bubine bwa kooneka illopa. Ububine ubo bwalintaamiisyey kufyinja kalongo na fibili. [Ikyuma kyake kyosa aataagile nkubahomba abaganga,]§ poope akaaliko uju aabagiile ukummbumbuluya.

44 Po unctionikulu jula alinkubuuka konyuma kwa Jesu, alinkupalamaasya ikipeto kya mwenda gwa Jesu, palapala illopa lilinkuleka ukoooneka.

45 Jesu alinkulaaluya alinkuti, "Jo jwani ambalamaasiisyey?" Abandu boosa balinkukaana. Po Peeteli alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, abandu bingi bakusyungutile kangibikukufinyatila."

46 Looli Jesu alinkuti, "Alipo umundu uju ambalamaasiisyey, paapo ngwipilika ukuti amaka gamo agaa kubumbulukisya gasookile."

47 Unkiikulu jula bo aagile ukuti Jesu asyageenie, alinkwisa bo ikutetema.* Alinkufugama nkyeni mmyake, alinkummbuula Jesu nkyeni mmbandu boosa isi syalimpelile ukumpalamaasya, na muno abumbulukiile palapala.

48 Jesu alinkummbuula alinkuti, "Mwanangua, ubumbulwike ububine kwnongwa jaa lwitiko lwako. Bunkaga nu lutengaano!"

§ **8:43 8:43** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

* **8:47 8:47 Ikutetema** Kunongwa jaa kuti umundu ugwa bubine bwa kooneka illopa, akaalondigwaga ni ndagilo sya Moose ukupalamaasya pamo ukongaana na bangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 15:25-33.

*Jesu ikunsyusya umwana gwa Jailo
(Matai 9:23-26; Maalika 5:35-43)*

49 Jesu bo ali pakujoba, alinkwisa umundu ukufuma kukaaja kaa Jailo, undongosi jula ugwa mu sinagogi, alinkummbuula alinkuti, "Ulingantaamyaga uMmanyisi, umwanaako undindwana afwile."

50 Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkummbuula Jailo alinkuti, "Ulingatiilaga, uege nu lwitiko itolo, umwanaako ikubumbuluka."

51 Jesu bo afikile pa nyumba jaa Jailo, aabakaaniisyey abandu ukwingila pamopeene nagwe, looli aabiitikiisyey ugwise nu nna gwa ndindwana, na baa Peeteli, Johani na Jaakobo.

52 Abandu boosa balinkakuuta nu kunndilila iifwa undindwana jula. Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mulingakuutaga! Akafwa, looli agonile twene utulo."

53 Abandu bala balinkunseka Jesu, paapo baameenyey ukuti undindwana jula afwile.

54 Jesu alinkunkola ikiboko undindwana jula, alinkulaata alinkuti, "Ndindwana, lembuka!"

55 Undindwana jula, ubumi bwake bulinkugomokelamo, alinkusumuka akabalilo kalakala. Jesu alinkulagila ukuti bampepo ifindu undindwana jula.

56 Abapaapi baa ndindwana baaswigile fijo. Looli Jesu alinkubalagila ukuti balingampangilaga najumo isi siboniike.

*na babili**(Matai 10:5-15; Maalika 6:7-13)*

¹ Jesu aababungeenie abafundigwa baake kalongo na babili. Alinkubapapo amaka nu bulagili bwa kusikaga imbepo inyali syosa, nu kubumbulusya ububine.

² Po alinkubatuma ukulumbilila uBunyafyale bwa Kyala nu kubumbulusya ababine.

³ Alinkubabuula alinkuti, “Mulingendaga nafyo nafimo ifya kubatuula mu njila, nalinga ngili jaa kwendela, nalinga kinyambi, nalinga findu, nalinga ndalamu, kangi nalinga mwenda gwa kwandula.

⁴ Inyumba joosa jila mukwakwingilaga, mukatugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako.

⁵ Linga abandu batikubambilila, mukasookengepo nu kükung’unda ifumbi iji jili mmalundi giinu,* ukuja kyo kimanyilo kya kubasoka.”

⁶ Po balinkubuuka ntwaja, balinkulumbilila iNdumi iNunu, nu kubumbulusya ababine koosa kuno baabuukaga.

*Johani uMoosi ikugogigwa**(Matai 14:1-12; Maalika 6:14-29)*

⁷ Heloti, umalafyale ugwa mu Galilai, aapiliike inongwa syosa isi aabombaga Jesu. Leelo silinkummwalangania, paapo abandu bambo

* **9:5 9:5** ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuta, baakung’undaga ifumbi jaa mmalundi na mmyenda gyabo, ukunangisya ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntiila Kyala.

baatigi Johani uMoosi asyukile ukufuma mbafwe.

⁸ Abangi baatigi, unkunguluka Elija iisile kangi.[†] Abangi baatigi, jumo mbakunguluka abaa ijolo asyukile.

⁹ Looli Heloti alinkuti, “Johani naalimmbuutile unta! Po jo jwani uju ngusipilika inongwa syake?” Po Heloti alinkulonda fijo ukummbona Jesu.

*Jesu ikubaswila abandu bingi fijo
(Matai 14:13-21; Maalika 6:30-44; Johani 6:1-14)*

¹⁰ Abatumigwa balinkugomoka kwa Jesu, balinkumpangila imbombo syosa isi baabombe. Po alinkubeega, alinkubuuka nabo nkaaja aka ingamu jaake jo Betisaita, ukuti baje beene pabujo ubwa kwijekela.

¹¹ Abandu bingi bo bakumeenye kuno ikubuuka, balinkunkonga. Jesu alinkubambilila, alinkubamanyisa inongwa sya Bonyafyale bwa Kyala. Alinkubabumbulusya ububine, aba baafumbilwe ukubumbulusigwa.

¹² Akabalilo akaa namajolo bo kasegeliile, abafundigwa kalongo na babili balinkubuuka kwa Jesu, balinkuti, “Ubalage abandu ukuti babuuke ntwaja na mmigunda igya kifuki, babagiile ukufyaga ifindu na pa bugono, paapo apa tulipo lukubo.”

[†] **9:8 9:8** *Unkunguluka Elija iisile kangi* Abandu bamo baatigi Jesu jo Elija iisile kangi, paapo Elija aafyukile kumwanya umuumi kisita kufwa, abandu baasubilaga ukuti ikwisa kangi. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

13 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Amubapepo umwe ifindu.” Balinkummwamula balinkuti, “Uswe tukaja nafyo nafimo, looli fyene ifisyesye fihaano ni iswi ibili. Pamo tubuuke tukuuule ifindu ifya kubafwana abandu aba boosa!”

14 Baalipo abandu abanyambala 5,000 buno.

Po Jesu alinkbabuula abafundigwa baake alinkuti, “Mubatugasye abandu mfibugutila fya bandu amalongo mahaano mahaano buno.”

15 Po balinkbomba bo muno abalagiliile, balinkubatugasye boosa.

16 Po Jesu alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta kumwanya, alinkugwa ulapi kwa Kyala, alinkfimenya ifisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajabile abandu.

17 Abandu boosa balinkalya, balinkwikuta. Po abafundigwa baake balinkubungaania ifimeenya ifi fyasyeleko, balinkwisusya ifiibo kalongo na fibili.

*Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija
(Matai 16:13-19; Maalika 8:27-29)*

18 Iliisiku limo, Jesu na bafundigwa baake baali pamopeene pabujo bumo ubwa kwijekela, iipuutaga. Alinkbalaalusya abafundigwa baake alinkuti, “Abandu bikuti, une ne ani?”

19 Balinkummwamula balinkuti, “Bamo bikuti gwe Johani uMoosi, abangi bikuti gwe nkunguluka Elija, na bangi bikuti ugwe jo jumo mbakunguluka abaa ijolo, uju asyukile.”

20 Po Jesu alinkbalaalusya abeene, alinkuti, “Na numwe mukuti, une ne ani?” Po Peeteli

alinkʉmmwamula alinkʉti, “Ugwe gwe Meesija, ʉMpoki ʉjʉ Kyala aatile ikuntʉma.”

²¹ Jesu alinkʉbasoka ʉkʉti balingammbʉulaga inongwa ijo najʉmo.

*Jesu ikujoba isya bwfe nu kusyuka kwake
(Matai 16:20-28; Maalika 8:30-9:1)*

²² Jesu alinkʉbabʉula alinkʉti, “Une Nnyamundʉ mpaka ngabe ingabilo nyngi nu kukaanigwa na balongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ʉkʉgogigwa. Po pi isikʉ lya bʉtata, ngwisa kusyuka.”

²³ Po Jesu alinkʉbabʉula boosa alinkʉti, “Umundʉ gwesa ʉjʉ ikulonda ʉkʉngonga, jo fikʉti alingiipaakisyaga na panandi, nalinga aikʉgogigwa pa kikohekano kʉnongwa jangʉ, angongege kʉkʉti isikʉ.

²⁴ ʉjʉ linga ikulonda ʉkʉbʉponesyə ʉbʉumi bwake, ikʉbʉpeesyaga ʉbʉumi bwa bwila na bwila. Looli umundʉ ʉjʉ atikʉpaasya ʉkʉfwa kʉnongwa jangʉ, jo ikʉbʉkabaga ʉbʉumi bwa bwila na bwila.

²⁵ Eemwa, kali umundʉ fikʉmmbʉambulila ifiki ʉkukikaba ikyʉma kyosa ikyʉ nkiisʉ, looli ikʉbʉpeesyə ʉbʉumi bwa bwila na bwila?

²⁶ Umundʉ gwesa ʉjʉ ikʉufwilaga isoni une na masyʉ gangʉ, ne Nnyamundʉ ngwisa kʉmfwiла isoni umundʉ ʉjo, bo ngwisa mbʉsisya bwangʉ, ʉbwa Taata nu bwa bandʉmi abiikemo.

²⁷ Nalooli nikʉbabʉula, balipo bambo pa-paapa aba batikʉfwa mpaka taasi babʉbone ʉBʉnyafyale bwa Kyala.”

*Jesu ikwanduka
(Matai 17:1-8; Maalika 9:2-8)*

28 Amasiku lwele buno bo gakindile, ukufuma pakujoba amasyu ago, Jesu alinkubeega baa Peeteli, Johani na Jaakobo, alinkufyuka nabo pa kyamba kukwipuata.

29 Bo ikwipuuta, aalyandwike kumaaso, ni myenda gyake gilinkuja myelu, gilinkulangala fijo.

30-31 Nakalinga abandu babili baasetwike nu busisya, baajobaga na Jesu. Abandu abo baali bakunguluka, Moose na Elija.[‡] Baajobaga inongwa isya kufwa kwake Jesu, isi aali kifuki ukusimaliisya ku Jelusalemu.

32 Peeteli na banine twabakolile utulo. Nakalinga balinkulembuka balinkummbona Jesu mbusisya bwake na bandu babili abo biimile pamopeene nagwe.

33 Abandu bala babili bo bikubalanila na Jesu, Peeteli alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, kanunu uswe ukujapo apa. Tujenge ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija." Peeteli akaasimeenye na isi aajobaga.

34 Peeteli bo akaali ikujoba, lilinkwisa iibingo lilinkubakupikila. Po abafundigwa balinkutila fijo.

[‡] **9:30-31 9:30-31 Moose na Elija** baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisye aBanyaasilaili ukufuma ku Misili ukabuuka kakiisu kya Isilaili. Elija aasubililigwaga ukuti ikugomoka pakiisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

35 Po balinküpilika iisyu ükufuma mwi ibingo, lilinkuti, "Uju jo Mwanangu unNsunguligwa, mumpilikisyegel!"

36 Iliisyu bo limyekile, Jesu alinküboneka ali mwene. Boope abafundigwa baake balinkuja komyemye, bakaalimpangiilemo umundu najumo isi baasibwene, mmasiku ago.

*Abafundigwa baa Jesu batoliigwe
ükummbuhmbulusya umwanike
(Matai 17:14-21; Maalika 9:14-29)*

37 Kilaabo kyake, Jesu na bafundigwa bala batatu bo basulwike ükufuma ku kyamba, baalyaganiile ni kilündilo ikinywamu ikyabandu.

38 Umundu jumo nkilündilo alinkükoolela alinkuti, "Gwe Mmanyisi, ngukusuma unkeete umwanangu, paapo jo mwanangu jumojwene ntiga.

39 Imbepo inyali jikunkola kaa kingi, ikujwega, jikunnjugaania ikusoosya untotoofula nkanwa. Imbepo inyali ijo jikuntaamya fijo, jitikunndeke, looli lumoolumo.

40 Mbasuumile abafundigwa baako ükuti bajikage, looli batoliigwe."

41 Jesu alinkübabaula alinkuti, "Mwe bandu baa nkabalilo aka, mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Bule, ngutuugala pamopeene na numwe nu kubakeetelela mpaka ndili? Namuntwale apa umwanike."

42 Umwana jula bo ikubuuka kwa Jesu, imbepo inyali jilinkunnjugaania, jilinkummbiga paasi.

Po Jesu alinkujikemela, alinkummbumbulusya umwana jula, alinkunngomokesya ugwise.

⁴³ Abandu boosa baagaswigile amaka amakulumba agaa Kyala.

*Jesu ikujoba kangi isya bufwe
(Matai 17:22-23; Maalika 9:30-32)*

Abandu bala bo bikuswiga syosa isi abombile Jesu, alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti,

⁴⁴ "Mupilikisyé kanunu isi. Ne Nnyamundu ngwisa kubiikigwa mmaboko agaa balugu."

⁴⁵ Looli abeene bakaasyageenie isi aajobaga Jesu, paapo syafisiigwe kamyabo ukuti balingsasyagania. Kangi baatiilaga ukunnndaalusya.

*Umbombeli gwa boosa jo nkulumba
(Matai 18:1-5; Maalika 9:33-37)*

⁴⁶ Abafundigwa baa Jesu balinkwanda ukukaanikana ukuti, jo jwani nkulumba nkibugutila kyabo.

⁴⁷ Jesu aasyageenie inyinogono syabo. Po alinkummwega umwanike, alinkummbiika kifuki nagwe.

⁴⁸ Alinkubabuula alinkuti, "Umundu gwesa uju ikummwambilila umwanike uju mu ngamu jangu, ikuunyambilila une. Kangi uju ikuunyambilila une, ikummwambilila uju andumile. Paapo unnandi ukukinda mwesa pakati pamyinu, jo nkulumba ukukinda boosa."

*Uju atikumpinga Jesu jo ali kükibafu kyake
(Maalika 9:38-40)*

49 Johani alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, twalimmbwene umundu jumo ikukaga imbepo inyali mu ngamu jaako. Twalinkaaniisye, paapo akaja pamopeene na nuuswe."

50 Looli Jesu alinkuti, "Mulingankaanisyaga, paapo umundu uju atikukindana na numwe, jo ali kukibafu kyinu."

*ABasamalija bamo bikukaana
ukummwambilila Jesu*

51 Akabalilo kaake akaa kufyuka kumwanya bo kali kifuki, Jesu aatumwile ukubuuka ku Jelusalemu, alinkubuuka.

52 Po alinkubatuma abandu abaa kutalapo, abo balinkubuuka nkaaja kamo akaa Basamalija, kukuentendekekesya ubujo.

53 Looli abandu baa kula balinkukaana ukummwambilila Jesu, paapo aabuukaga ku Jelusalemu.

54 Abafundigwa baake, Jaakobo na Johani, bo basibwene isyo balinkuti, "Gwe Ntwa, kulonda tsesume umooto gusuluke ukufuma kumwanya gubapyute [bo ulu aabombe Elija]?"§

55 Looli Jesu alinkubasanukila nu kubakemela. [Alinkuti, "Mukasyagania ukuti mukulondigwa ukuja ni nyiinogono isya luko luki.

56 Namanga Nnyamundu akaaliisile kukubapyuta abandu looli kukubapoka."]*

§ **9:54** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

* **9:56** **9:55-56** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

Jesu na bafundigwa baake balinkusookapo, balinkubuuka nkaaja akangi.

*Isi sikulondigwa kuli aba bikunkonga Jesu
(Matai 8:19-22)*

⁵⁷ Jesu na bafundigwa baake bo bali mu njila, umundu jumo alinkummbuula Jesu alinkuti, “Une nikukukongaga koosa kuno kabuuka ukuti nje mfundigwa gwako!”

⁵⁸ Jesu alinkummwamula alinkuti, “Utumbwe tali ni mbako, ni njuni sili ni fifufumbwa, looli une Nnyamundu ngaja nu baojo ubwa kulambalala.”

⁵⁹ Jesu alinkummbuula umundu ujungi, alinkuti, “Ungongege!” Umundu jula alinkuti, “Gwe Ntwa, leka taasi mbuuke ngansyile taata.”

⁶⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, “Baleke abafwe babasyilege abafwe baabo. Looli ugwe, ubuuke kukufumusya uBunyafyale bwa Kyala.”

⁶¹ Joope ujungi alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, ngukukongaga, looli undekesy taasi ngalage kukaaja.”

⁶² Jesu alinkummbuula alinkuti, “Umundu uju ali pakulima, linga ikukeetako konyuma, akabagisya ukuja mbombeli mBunyafyale bwa Kyala.”

10

Jesu ikubatuma abafundigwa 72

¹ Bo sikindile isyo, uNtwa Jesu alinkubasungula abandu abangi 72. Po alinkubatuma babili babili, ukuti batalepo

kukuti kaaja nu bujo, kuno aabingiliile ukubuuka umwene.

² Jesu alinkubabuula alinkuti, "Untondolo mwingi, looli abatondoli banandi. Po munsuumege uNtwa ugwa ngunda, abatume abatondoli mu ngunda gwake.

³ Namubuuke, ngubatuma ngati ng'oosi imwana pakati pa mbwa isya ndiis!

⁴ Mulingendaga ni ndalama, pamo ikinyambi, pamo ifilato. Kangi mulingataagaga akabalilo ukuponia abandu mu njila.

⁵ "Inyumba joosa iji mukwakwingilaga mukabaponiege abenekaaja, mukatigi, 'Kyala abapepo ulutengaano mu nyumba iji.'

⁶ Linga umwene nyumba gwa lutengaano, ulutengaano lukujaga nagwe. Linga akaja gwa lutengaano, atikujaga nu lutengaano.

⁷ Musyalege mu nyumba iji babambiliile, mulyege nu kunwa ifi bikubapapo. Paapo kukuti mbombeli ikulondigwa ukupeligwa ifi afumbilwe na bandu aba ikubabombela. Mulingasaamaga saamaga ukubuuka mu nyumba isingi.

⁸ "Bo mwingiile nkaaja koosa kala, linga abenekaaja babambiliile, mukalyege ifi bikwakubapaga.

⁹ Ababine aba balimo nkaaja ako, mubabuumbulusyege. Mubabuulege ukuti, 'UBunyafyale bwa Kyala busegeliile.'

¹⁰ Looli linga mukwakwingila nkaaja koosa kala, batikubambiliila, mukabuukege mmisebo gyabo mukatigi,

11 'Joope ifumbi jaa kaaja kiinu iji jituumiiliile mmalundi giit, tukubakung'undila. Looli mumanye ukuti uBunyafyale bwa Kyala basegeliile.'

12 Nikubabuula nikuti, pi isiku lya bu longi, abandu abaa nkaaja aka, bikwisa kükaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Sotoma!''*

Jesu ikubasoka abandu aba baakaanile ukummwitika
(Matai 11:20-24)

13 "Ahiili mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kolasini, na numwe mwe baa nkaaja akaa mu Betisaita! Paapo ifiika ifi mbombe kamyinu, linga fyabombiigwe ntwaja utwa bandu ababiibi utwa mu Tili na mu Sitoni, ngali basuumile uluhobokelo keno bafwele amalgota nu kupakala umfwandilo.†

14 Looli pi isiku lya bu longi, mukwisa kükaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Tili na mu Sitoni!

15 Na numwe mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kapelinaumu, bule, mukwinogona ukuti Kyala ikubakwesya mpaka kumwanya? Mma! Kyala ikubasulusya mpaka ku ngolongo."

* **10:12 10:12** *Abandu baa mu Sotoma* Kyala aafipyutile ifisi ifya Sotoma na Gomola künongwa jaa butulanongwa bwabo. Bala kalata gwa Ubwandilo 19:24-29. † **10:13 10:13** Utwaja utwa Kolasini na Betisaita twali twaja twa Bajuuta. Abandu baa ntwaja utang'i utwa mu Tili na Sitoni, paapo twali twaja twa bandu aba bakaja Bajuuta.

16 Po Jesu alinkbabuula abafundigwa baake alinkuti, “Umundu uju ikubapilika umwe, ikumbilika une. Uju ikubakaana umwe, ikungaana une. Kangi uju ikungaana une, ikunkaana uju andumile.”

Abafundigwa 72 bikugomoka basaalile

17 Po abafundigwa baa Jesu 72, balinkugomoka nu lusekelo, balinkummmbuula Jesu balinkuti, “Gwe Ntwa, syope imbepo inyali, mu ngamu jaako, sikututiila!”

18 Jesu alinkbabuula alinkuti, “Naalimmbwene Seetano ikusatuka ngati kimweku ikya njasi ukufuma kmwanya.

19 Keeta! Mbapeele amaka agaa ksikanya injoka na baa kaliisa, nu ktola amaka goosa agaa ndugu. Kakajako akaa kbafulasya.

20 Leelo mulingaselaga kwene ukubatiila imbepo inyali, looli musekelege fijo paapo ingamu syinu sisimbiigwe kmwanya.”

Uusekelo lwa Jesu

(Matai 11:25-27; 13:16-17)

21 Akabalilo kalakala, ku maka agaa Mbepo Mwikemo, Jesu alinkusekela fijo alinkuti, “Gwe Taata, gwe Ntwa ugwa kmwanya na pakiisu, ngugwa ulipi paapo imbombo isyo ubafisile abaa mahala na bamang’anyi, ukbanangiisye aba bikwijiisya bo ulwa baana. Moomuumo Taata, isyo gwaliikyeliile.”

22 Kangi alinkuti, “Taata ambeele utundu toosa. Akajako uju ammeenye uMwana, looli Taata, pamo uju ammeenye Taata looli uMwana, na gwesa uju uMwana iiganile ukunnangisya.”

23 Po Jesu alinkəbasanukila abafundigwa baake, alinkəbabəula kəbutiitə alinkətə, “Basaji-igwe aba bikəsibona isi mukəsibona!

24 Nalooli nikəbabəula nikətə, abakunguluka bingi na banyafyale baalondaga uəkəsibona isi mukəsibona umwe, looli bakaasibwene. Kang*i* baalondaga uəkəpilika isi mukəsipilika umwe, looli bakaasipiliike.”

Ikifwanikisyo kya Nsamalija unnunu

25 Po ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jəmo, alinkwima uəkənndaaləusya Jesu kənongwa jaa kənngela, alinkətə, “Gwe Mmanyisi, mbombe ifiki, uəkətə ngabe uəbəumi bwa bwila na bwila?”

26 Jesu alinkəmwmwamula alinkətə, “Sisimbi-igwe siliku mu ndagilo sya Moose? Uəsyageenie buleebule?”

27 Ummanyisi jəla alinkwamula alinkətə, “Uənnganege uəNtwa Kyala gwako ni ndumbula jaako joosa, ni mbepo jaako joosa, na maka gaako goosa, na mahala gaako goosa, kang*i* ubaganeg*e* abanino bo uəlu gwijiiganile ugwe.”[‡]

28 Jesu alinkətə, “Gwamwile kanunu! Ubombe bo ləluəlo, po kəjaga nu buəumi bwa bwila na bwila.”

29 Looli ummanyisi jəla, aalondaga uəkənangisya uəkətə ngolofu, alinkənndaaləusya Jesu alinkətə, “Po umwinangə jo jwani?”

30 Jesu alinkəmwmwamula alinkətə, “Umundə jəmo aafumile ku Jelusalemu, aasulukaga kəkaaja kaa mu Jeeliko. Mu njila aalyaganiile

[‡] **10:27 10:27** Bala kalata gwa Uəkəməba Ingomeeesyo 6:5; Abanyaleebi 19:18.

ni minyambuta, gyalimfuulile imyenda, gyalinkomile fijio, gilinkunnde ka bo ali kifuki ukufwa.

³¹ Nakalinga umpuuti jumo aasulukaga mu njila jila. Bo ammbwene umundu jula aalyendile kumbali.

³² Joope unnyaleebi,§ bo afikile pala, bo ammbwene umundu jula, joope aalyendile kumbali.

³³ Looli alinkwisa unsamalija* jumo, uju endaga mu njila jila. Bo ammbwene umundu jula, alinkumpelela ikisa,

³⁴ alinkusegelela, alinkumpaka ifinga na mafuta mfilonda fyake, alinkumpinya nu mwenda. Alinkunkwesya pamwanya pa mbunda jaake, alinkuntwala ku nyumba jaa baheesya, alinkunndwasya.

³⁵ "Kilaabo kyake, aasoosiisye indenali ibili, alinkumpapo umwene nyumba jila, alinkummbuula alinkuti, 'Unndwasye umundu uju. Linga indalamo isi situkufwana, ngwisa kusoosya isingi bo ngugomoka.' "

³⁶ Po Jesu alinkunndaalusya ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jula alinkuti, "Bule, mmbandu batatu abo, jo jwani unnine ugwa mundu uju aalyaganiile ni minyambuta?"

³⁷ Alinkummwamula alinkuti, "Uju aalimpeliile ikisa." Jesu alinkummbuula

§ **10:32 10:32 *UNnyaleebi*** ABanyaleebi baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa fmbalilo 3:1-13.

* **10:33 10:33 *UNsamalija*** ABajuuta na Basamalija bakaapilikisaniaga. ABajuuta baabiilaamwaga aBasamalija, paapo aBasamalija abaa ijolo baalyegeene na bandu aba bakaja Bajuuta.

alinkuti, “Nungwe būkaga ukabombege bo lūluulo!”

Jesu mu nyumba jaa Maalita na Malija

³⁸ Jesu na bafundigwa baake, bo balī mu njila bikubuuka kū Jelusalemu, balinkufika nkaaja kamo. Ḫunkiikulū jūmo, ujū īngamu jaake aali jo Maalita, aalimmwambiliile Jesu pakaaja kaake.

³⁹ Maalita aali nū nnuguna, īngamu jaake aali jo Malija. Ḫjo aatūugeele nkyeni mwa Jesu, aapilikisyaga isi aajobaga.

⁴⁰ Looli Maalita aapakanyikaga ni mbombo nyingi isya kūmmwambilila Jesu. Po alinkūmmmbūula Jesu alinkuti, “Gwe Ntwa, ḫtikūsibona ukuja kabiibi, ulu unnuguna gwangū aandekiile ngubomba niimwene? Po ummbūule andūule!”

⁴¹ ḪNtwa alinkūmmwamula alinkuti, “Maalita, Maalita! Fiki kūtaamigwa kūnongwa jaa mbombo nyingi?

⁴² Kamokeene itolo kikulondigwa. Malija asalile akanunu ako, akanunu ako akajako najūmo ugwa kwega.”

11

Jesu ikūmanyisya ukwipuuta

(Matai 6:9-13; 7:7-11)

¹ Iliisikū limo Jesu aali pabūjo būmo iipuutaga. Bo amalile, umfundigwa gwake jūmo alinkūmmmbūula alinkuti, “Gwe Ntwa ḫtūmanyisye ukwipuuta, bo ulu Johani aabamanyiisye abafundigwa baake.”

² Jesu alinkbabuula alinkuti, "Bo mukwiputa mutigi,

'Taata [gwitu ugwa kumwanya],*
ingamu jaako jiimikigwege.

UBunyafyale bwako bwisege.

[Isi kulonda sibombigwege pakiisu apa,
bo ulwa kumwanya.]

³ Utupege kukuti isiku ifindu fyitu.

⁴ Utuswege ubutulanongwa bwitu,
bo ulu nuuswe tukubaswa boosa aba
bikutula inongwa kumyitu.

Utwepusye mu ngelo,
[utupoke ku mbiibi jula

Ukushuma kisita kukatala

⁵ Po alinkbabuula alinkuti, "Mbabaule ikifwanikisyo. Umundu jumo pakati pamyinu, ikabuuka ku mmanyaani pakilo pakati, ikummbuula ikuti, 'Nkamu gwangu, ungopesye ifisyesyefitatu.

⁶ Paapo ummanyaani gwangu ali ni njila, endile pamyangu, leelo une ngaja ni findu ifya kumpa.'

⁷ Ummanyaani jula ikummwamula ikuti, 'Ungandaamyaga! Niigeeleko ku kifigo! Une na baanangu tulambaleele. Ngabagila ukusumuka ukukupapo fimo!'

⁸ Nikbabuula, atikusumuka ukampapo ifisyesyekunongwa jaa bmanyaani bwene, looli ikusumuka nu kampapo fyosa ifi

* **11:2 11:2-4** Baakalata bamu abaa ijolo bakaja na masyu aga galu mu [].

ikəlonda kənongwa jaa mmanyāani ikəumiilila
ukəsəuma.

9 “Po nikəbabəula nikəti, musəumege,
mukəpeeligwaga; mulondege, mukufyagaga;
mukung’undege kə lwigi, mukwigəliligwaga.

10 Paapo kəkəti mundu əju ikəsəuma,
ikəpeeligwa, əju ikəlonda, ikəfyaga, joope əju
ikəkung’unda, ikwigəliligwa.

11 Kali, jo jwani pakati pamyinu, əju
umwanaake ikəsəuma ikisyesye, ikəmpapo
iliiwbwe? Pamo ikəsəuma iiswi, ikəmpapo
injoka?

12 Pamo linga ikəsəuma iifumbi, ikəmpapo
kaliisa?

13 Po linga umwe mwe babiibi, mumeenyē
ukəbapapo abaaniinu ətundu ətununu,
bule, Taata ugwa kəmwanya atikukindilila
ukəbapapo Mbepo Mwikemo aba bikənsəuma?”

*Jesu ali na maka ukəkinda amaka gaa Seetano
(Matai 12:22-30; Maalika 3:22-27)*

14 Iliisikə limo, Jesu aajikagaga mmundu
imbepo inyali ijì jaalimpelile ukəsita kəjoba.
Imbepo jila bo jisookilemo, umundu jela
alinkwanda ukəjoba. Ekiləndilo kya bandu
baaswigile fijio.

15 Looli abandu bamo pakati pamyabo
balinkəti, “Ikəsikaga imbepo inyali kə maka
agaa Belisebuli, nkələmba gwa mbepo inyali!”[†]

[†] **11:15 11:15 Belisebuli** Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, əju jo
nkələmba gwa mbepo inyali syosa.

16 Bamo balinkūnngela Jesu, baalondaga ʉkʉti abombe ikiika ʉkuja kimanyilo ʉkʉnangisya ʉkʉti atumiigwe na Kyala.

17 Looli Jesu alinkʉsimanya inyiinogono syabo, po alinkubabʉula alinkʉti, "Abandʉ abaa mbʉnyafyale bʉmo, linga bikʉsambʉkana, ʉbʉnyafyale ʉbo bukʉfwa. Boope abaa nkikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo ikyo kikʉfwa.

18 Linga ubulongosi bwa Seetano busambukeene, po bukabagila ʉkwima. Ngʉlijoba ɨlyo paapo mukʉti ngʉsikaga imbepo inyali kʉ maka agaa Belisebuli.

19 Linga mukʉti ʉne ngʉsikaga imbepo inyali kʉ maka agaa Belisebuli, abafundigwa biinu bikʉsikaga kʉ maka gaani? Abafundigwa biinu bikʉjaga balamuli biinu.

20 Looli linga nalooli ngʉsikaga imbepo inyali kʉ maka agaa Kyala, po ʉBʉnyafyale bwa Kyala bufikile kʉmyinu!

21 "Umundʉ ugwa maka, linga ali ni filwiло kangi ikʉlindilila inyumba jaake, ifyʉma fyake fikʉja kanunu itolo.

22 Looli linga iisile umundʉ ugwa maka ʉkʉnkinda ʉmwene, ikuntola, ikupoka ifilwiло fyake fyosa ifi aafisʉbilaga. Kangi ikwega ʉtʉndʉ toosa ʉtu tʉlimo nnyumba nʉ kubajabila abangi.

23 Umundʉ gwesa ʉjʉ akaja na niine, ikupingana na niine, na ʉjʉ atikʉbʉngaania pamopeene na niine, ikʉbalania."

Ikifwanikisyo ikyo mundʉ ʉjʉ aali ni mbepo

*inyali**(Matai 12:43-45)*

²⁴ “Imbepo inyali bo jikusooka mmundu, jikubusaka ndungalangala kukulonda ubujo bwa kutusya, jitikubwaga. Po jikujoba jikuti, ‘Ngugomokelako kula ku nyumba jangu, kuno naaliko.’

²⁵ Linga jigomwike, jikwaga inyumba jipyagiliigwe nu kutendekesigwa kanunu.

²⁶ Po jikubusaka kukusyega imbepo inyali isingi ihaano na ibili, isi mbiibi ukujikindapo ijene. Imbepo isyo syosa sikwingila nu kutusgala mmundu ujo. Po akajiilo kaa mundu ujo kikuja kabiibi ukukinda ulutasi.”

Abandu aba basajiigwe

²⁷ Jesu bo ikujoba isyo, unkiikulu jumo nkilundilo kila, alinkulaata ukujoba alinkuti, “Asajiigwe unkiikulu uju aakupaapile nu kukongesy!”

²⁸ Looli Jesu alinkwamula alinkuti, “Basajiigwe ukukindapo aba bikulipilika nu kilibombela iisyu lya Kyala!”

*Abandu bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu**(Matai 12:38-42)*

²⁹ Abandu bo bikongelela ukubungaana, Jesu alinkuti, “Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummany Kyala! Ukeetege mukusuma ikimanyilo! Mutikupeeligwa ikimanyilo nakimo, looli kyene ikimanyilo ikyu nkunguluka Joona.”

30 Bo ʉlwa Joona aali kimanyilo kʉ bandʉ baa nkaaja akaa mu Ninibe,[‡] bʉbʉabo Nnyamundʉ ikujaga kimanyilo kʉ bandʉ baa nkabalilo aka.

31 “Pi isikʉ lya bʉlongi, ʉmalafyale ʉnkiikulu ʉgwa kwitongo ikwisa kwima ʉkʉbabʉla mwe bandʉ baa nkabalilo aka, ʉkʉti muli babiibi. ɻmwene aafumile nkiisʉ kya kʉbʉtali, aalisile kʉkʉpilikisyə amasyʉ gaa mahala agaa Solomoni.[§] Apa liilino alipo ʉnkʉlʉmba ʉkʉnkinda Solomoni!

32 Pi isikʉ lya bʉlongi, boope abandʉ abaa mu Ninibe bikwisa kwima ʉkʉbabʉla, mwe bandʉ baa nkabalilo aka, ʉkʉti muli babiibi, paapo Joona bo alʉmbiliile ɫiisyu lya Kyala kʉmyabo, baapindwike.* Apa liilino alipo ʉnkʉlʉmba ʉkʉnkinda Joona!”

Inyaale jaa mbili

(Matai 5:15; 6:22-23)

33 “Akajako ʉmundʉ ʉjʉ ikwasya inyaale nʉ kujifisa pamo ʉkujikupikila ni kiibo. Looli ikujibiika pa kikolela nyaale, ʉkʉti abandʉ bo bikwingila, bagubonege ʉndangalila.

34 Amaaso gaako gafwene bo ʉlwa nyaale ijj ijkugumulikila ʉmbili gwako. Amaaso gaako linga galí kanunu, po ʉmbili gwako goosa gukuja nʉ ndangalila. Looli linga amaaso gaako mabine, po ʉmbili gwako gukuja ni ngiisi.

35 Po ʉje maaso, ʉndangalila ʉgu gulimo nkati mmyako, gʉlingasanuka ʉkuja ngiisi!

[‡] **11:30 11:30** Bala kalata gwa Joona 3:2-4. [§] **11:31 11:31** Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 10:1-10. ^{*} **11:32 11:32** Bala kalata gwa Joona 3:5.

36 Linga uemibili gwako goosa gwiswile undangalila, kisita kuja ni ngiisi napamo, apo undangalila gukujaga poosa, bo ulwa nyaale ijijikukumulika fijo.”

*Jesu ikubasoka aBafalisai
(Matai 23:1-36; Maalika 12:38-40)*

37 Jesu bo ajobile amasyu ago, uMfalisai jumo alinkuensuuma ukuti abuuke kamyake akalyemo. Po Jesu alinkubuuka, alinkutuugala pakulya ifindu.

38 UMFalisai jula aaswigile bo ammbwene Jesu ikulya kisita kusugusula bo muno bikulondeligwa ukusugusula aBajuuta.[†]

39 Po uNtwa alinkuunmbuula alinkuti, “Umwe mwe Bafalisai, mukusuka munyuma indeko ni mbaale, looli nkati mu ndumbula syinu, mwiswile ubufi nu bubiibi.[‡]

40 Mwe bakonyofu umwe! Uju aabumbile panja, akaja jo uju aabumbile na nkati?

41 Po mubatuulege abalondo ni ndumbula syinu syosa, po fyosa fikwelusigwa.

42 “Ahili umwe mwe Bafalisai! Paapo mukunsookesya Kyala ifya pi ilongo, ukufuma mfilongo ifya findu na maseeke. Looli mulekile isya bugolofu ni sya lugano lwa Kyala.

[†] **11:38 11:38** *Ukusugusula bo muno bikulondeligwa ukusugusula aBajuuta* ABafalisai baatigi, linga umundu apalamaasiisyen ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikampela uju ikulya ukuja nnyali. ABafalisai baaswigile ukuti Jesu akaapaasiisyen abafundigwa baake ukunyala. [‡] **11:39** **11:39** ABafalisai bijjuulaga fijo ukubomba imbombo isya kubanangisya ukuti bagolofu, looli mu ndumbula syabo bakaali bagolofu.

Mukəlondigwa ukkanibomba isya bugolofu nu lugano, kisita kuleka ukusooysa ifya pi ilongo.

43 Ahiiili umwe mwe Bafalisai! Paapo mwiganile ukutuugala pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, nu kuti abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni.

44 Ahiiili kamyinu! Paapo mufwene na mapumba aga gakaja ni kimanyilo, abandu bikwenda pamwanya pa mapumba ago kisita kumanya.”§

45 Ummayisi jumo ugwa ndagilo sya Moose alinkuti, “Gwe Mmanyisi, ukujoba bo ulo, kutujoba kabiibi nuuswe, twe bamanyisi baa ndagilo sya Moose.”

46 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Na numwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose, ahiiili! Paapo mukubatwika abandu ifitwalo ifisito* ukupimbigwa. Kangi umwe mutikubatualapo ukupimba, koope nu kapalamaasyapo ni nyooobe syinu!

47 “Ahiiili kamyinu! Paapo mukujenga amapumba gaa bakunguluka, aba baagogiigwe na biisukulu biinu!

48 Apo mukunangisa ukuti mukwitikana na isi abiisukulu biinu baasibombe. Paapo

§ **11:44 11:44** Mu nyiho isya Bajuuta, kwali mwiko ukwenda pamwanya pa mapumba, linga umundu endile, aajaga nnyali. Nkifwanikisya iki aBafalisai ikubafwanikisya na mapumba aga gakaja ni kimanyilo, bikuboneka ngati bagolofu looli mu ndumbula mmyabo munyali. * **11:46 11:46 Ifitwalo ifisito** Apa Jesu ikufwanikisya ni ndagilo syosa isi abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai basibiikile. Indagilo isyo syali ngafu ukusikola abandu nu kusibombela imbombo.

abeene baabagogile abakunguluka, po uemwe mukujenga amapumba!

49 “Fyobeene Kyala uemwene mahala aatile, ‘Nikubatuma abakunguluka na batumigwa kumyabo, bamo bikwakubagoga, abangi bikwakubafunda ni ngubilo.’

50 Kunongwa ijo abandu baa nkabalilo aka bikwisa kulongigwa kunongwa jaa bakunguluka boosa aba baagogiigwe, ukufuma kubwandilo bwa kiishe,

51 ukufuma ukugogigwa Aabeli, mpaka apa aagogiigwe Sakalija,[†] ujus aagogiigwe mu tempeli pakati pa Pabwikemo na pa kigemo. Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka bikwisa kulongigwa kunongwa jaa isyo syosa.

52 “Ahili mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose! Paapo musigiile injila jaa bandu ukummanyia Kyala. Na numwe mukammanyia, kangi mubasigliile aba bikulonda ukummanyia.”

53 Jesu bo asookilemo nnyumba jaa Mfalisai jula, aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwanda ukumpinga fijo nu kunnadaalusya Jesu sii nyingi itolo,

54 kunongwa jaa kuntega, ukuti pamo bankole mbujobi bwake.

12

Jesu ikubasoka aba bikumanyisyia imanyisyio isya busyobi

[†] **11:51 11:51** Bala kalata gwa Ubwandilo 4:8; 2 Isya Ntubalilo 24:20-22.

1 Akabalilo ako baabungeene abandu baelufu na baelufu, baakanyanaga. Jesu alinkwanda unctiona taasi abafundigwa baake alinkuti, "Mujege maaso nu basyobi ubwa Bafalisai, paapo bukubomba imbombo ngati nkese.*

2 Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu, na isi sili mbutiitu sikwisa kumanyigwa.

3 Po isi mujobile mu ngiisi, sikupilikigwaga pabwelu. Kangi isi mukusipilika mbutiitu, sikufumusigwaga nkyeni mmbandu boosa."

Kyala mwene jo gwa kutiiligwa

(*Matai 10:28-31*)

4 "Mwe bamanyaani bangu, nikubabuula nikuti, mungabatiilaga aba bikugugoga umbili, bo bagugogile bakabagila ukubomba isingi.

5 Looli nikubanangisya uju mukulondigwa ukantiila, muntiilege uju bo agogile umundu, ali na maka agaa kuntaaga ndupanga lwa mootho. Nalooli nikubabuula, ujo jo muntiilege!

6 "Bule, baatundu† bahaano batikuulisigwa ku senti ibili? Pooke Kyala atikummwibwamo najumo.

7 Syope ni nywili syosa isya mmitu gyinu asibalile. Bule, umwe kwa Kyala, mukaja bapala ukubakinda baatundu? Po mulingatiilaga!"

Ukulingaania ulwitiko lwinu nkyeni mmbandu

(*Matai 10:32-33; 12:32; 10:19-20*)

* **12:1 12:1 Bukubomba imbombo ngati nkese** Ubasyobi ubwa Bafalisai bukubingisya abandu bingi mbutulanongwa bo ulwa nkese ugu gukutupisya ikisyesye bo bali pakukitendekesy.

† **12:6 12:6 Baatundu** luko lwa njuni iniini.

8 “Nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju ikujoba nkyeni mmbandu ukuti aanyitiike une, ne Nnyamundu ngwisa kummwitikila nkyeni mbandumi baa Kyala.

9 Looli umundu gwesa uju ikungaana nkyeni mmbandu, ujo ngwisa kunkaana nkyeni mbandumi baa Kyala.

10 Umundu gwesa uju ikuntuka Nnyamundu abagiile ukuhobokeligwa. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligwa.

11 “Bo bikubatwala mu sinagogi, ku bakulumba na ku balagili, mulungiipaakisaga isya kwamula pamo isya kujoba,

12 paapo Mbepo Mwikemo ikubamanyisyaga akabalilo kalakala isya kujoba.”

Ikifwanikisyo ikyu nkabi unkonyofu

13 Umundu jumo ugwa nkilundilo kila, alinkummbuula Jesu alinkuti, “Gwe Mmanyisi, mmbule ugwayit ukuja aanjabile ifya pa kilingo kyitu.”

14 Jesu alinkummwamula alinkuti, “Jo jwani uju aambii kile une ukuja ndamuli pamo ukuja njabi gwinu?”

15 Po alinkubabuula alinkuti, “Mujege maaso, mungajaga bapafu, paapo ubumi bwa mundu butikufuma mbwingi bwa tundu twake.”

16 Po alinkubabuula ikifwanikisyo iki alinkuti, “Aalipo unkabi jumo, uju ungunda gwake gawayelile.

17 Alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, ‘Kali, mbombe ifiki? Apa ngaja nu bujo ubwa kubiikamo ifi ngatondolaga.’

18 Po alinkuti, ‘Ngabomba bo ulu, ngapangula indamba syang'u nu kujenga indamba isingi inywamu ukukindapo. Umo mo muno ngabiika untondolo gwangu goosa nu tundu twangu.

19 Po ngwibuuлага jujjuane ngutigi, “Uli nu tundu twangi utununu utu gwibiikiile, utwa kujutuula ifyinja fingi. Tengaanaga, ulyege nu kunwa, usaalege.”

20 Looli Kyala alinkummbuula alinkuti, ‘Gwe nkonyofu ugwe! Kufwa ikilo iki! Po utundu utu gwibiikiile, tukujaga twani?’

21 “Bo sikujaga bo uro ku mundu gresa uju ikwilundikila ikyuma, kisita kubomba isi ikulonda Kyala.”

Ukunsuubila Kyala

(Matai 6:25-34)

22 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Kunongwa ijo nikubabuula nikuti, mulingapaasyaga isya buumi bwinu, ukuti mukulyaga ifiki, pamo imibili gyinu, ukuti mukufwalaga ifiki.

23 Paapo ubuumi bukulumba ukukinda ifindu, nu mbili nkulumba ukukinda imyenda.

24 Amwinogone amakunguu. Gatikubyala nu kutondola, gakaja ni ndamba pamo ubujo ubwa kubiikamo, leelo Kyala ikugaswila. Bule, umwe mukaja bapala ukusikinda injuni isyo?

25 “Akajako najumo pakati pamyinu uju abagile ukongelapo ubuumi bwake nalinga isiku limo, ku njila jaa kupaasya isya buumi bwake.

26 Linga mukabagila ukubomba akandu akanandi bo ako, fiki mukwipaakisya ku singi?

27 “Mukeete ubeulenye muno bukukulila. Butikubomba imbombo pamo ukwisonela imyenda. Looli nikubabuula nikuti, joope umalafyale Solomoni mbusisya bwake boosa, akaafwelemo kanunu bo ubulenye ubo!

28 Po linga Kyala ikubufwika kanunu bo ulu ubulenye bwa ndiis, ubu bwlipo umwisyug, looli kilaabo bukusopigwa mmooto, bule atikukindapo ukubafwika, mwe baa lwitiko ulanandi umwe?

29 “Po mulingapaasyaga ukuti mukulyaga ifiki, pamo mukunwaga ifiki, kangi mulingajaga nu latende kunongwa jaa isyo.

30 Paapo abandu aba bakammany Kyala, bikwijuula ukutulonda utundu uto toosa, looli uGwiseemwe ugwa kumwanya ameenye ukuti umwe mukulonda uto!

31 Looli umwe mubulondege uBunyafyale bwa Kyala,[‡] po ni singi syosa ikubongelapo.”

Ubukabi bwa kumwanya (Matai 6:19-21)

32 “Mulungatiilaga, mwe baa nkatiimo akanandi, paapo uGwiseemwe iikyeliile ukubapa uBunyafyale bwake.

33 Muulisye ifi muli nafyo, mubapepo abalondo. Uko ko kubiika indalamu mfinyambififi fitikukualupa, ko kwibiikila ikyuma kumwanya iki kitikumalika, kuno unhiiji atikusegelelako, na majenje gatikoonanga.

[‡] **12:31 12:31 Mubulondege uBunyafyale bwa Kyala** Kokuti tukulondigwa ukantiila Kyala akabalilo koosa mbuumi bwitu.

34 Kuno mukubiika ikyuma kyinu, ko kuno ni ndumbula syinu sikujaga.”

*Mujege maaso
(Matai 24:45-51)*

35 “Mwitendekesyē ngaani akabalilo koosa kuli syosa isi sikuboneka, ni nyaale syinu syakege.

36 Mujege bo ababombeli aba bikunnguulila untwa gwabo ukugomoka ukufuma ku lusekelo. Bo afikile nu kükung’unda ku lwigi, biise bammwigulile nakalinga.

37 Aasikuja kanunu ku babombeli aba untwa gwabo bo iisile, ikubaaga bali maaso. Nalooli nikubabuula nikuti, umwene ikwitendekesyā nu kubakoolela ukuti batuugale, ikubategelekesya ifindu, nu kubabombela bo bikulya.

38 Po aasikuja kanunu ku babombeli abo, untwa gwabo linga ikubaaga bali maaso, nalinga ikwisa pakilo pakati, pamo kubukye.

39 “Musyaganie isi ukuti, linga umwene nyumba aamanyaga akabalilo aka unhiiji ikwisa, ngali ikuja maaso, akaabagiile ukujileka inyumba jaake ukupanguligwa.

40 Na numwe mwitendekesyege, paapo Nyamundu ikwisa pakabalilo aka mutikusubila.”

*Ikifwanikisyo ikyu mbombeli unnunu
(Matai 24:45-51)*

41 Po Peeteli alinkunndaalusa alinkuti, “Gwe Ntwa, ikifwanikisyo iki, kutubuula twibeene pamo abandu boosa?”

42 UNtwa alinkuti, “Po jo jwani mwimilili unsuubiligwa, ugwa mahala? Jo ujia untwa

gwake ikummbiika ukwimilila ababombeli banine, ukubapa ifindu pakabalilo kaake.

43 Aasikuja kanunu ku mbombeli uju bo untwa gwake ikwisa, ikummwaga ikubomba bo ujo.

44 Naloli nikubabula, ikummbiika umbombeli ujo ukuja mwimilili gwa tundu twake toosa.

45 Looli umbombeli jula linga ikwijobeesya mu ndumbula ikuti, 'Untwa gwangu akaabile ukwisa,' kangi linga ikwanda ukubakoma ababombeli banine, ikulya nu kewa nu kugala,

46 untwa gwa mbombeli ujo ikwisa pi isiku ili akaasubilaga na pakabalilo aka akakamanya. Ikwisa kummbuutania nu kummbiika pabujo bumo na bandu aba bakaja bagolofu.

47 "Umbombeli uju abumeenye ubwigane bwa ntwa gwake, looli akiitendekesya pamo akabomba bo muno ikulondela untwa gwake, ujo ikwisa kukomigwa fijo.

48 Looli umbombeli uju akabumanya ubwigane bwa ntwa gwake, linga abobile kabiibi, ujo ikwisa kukomigwa panandi. Ku mundu uju apeeliigwe twingi, ujo ikwisa kumeleligwaga twingi. Kuli uju apeeliigwe ukulindilila fingi, fikwisa kulondigwaga ifingi ukukindapo."

*Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu
(Matai 10:34-36)*

49 "Niisile pakiisu apa ukwasya umooto, naalondaga fijo ngali gwakile!

50 Ndī ni ngūbilo isya kūkūbilwa, ngūtaamigwa mu ndumbula jangū mpaka simalike!

51 Baati, mukūti niisile nkiisū ūkūtwala ūlūtengaano? Hīmma! Nikūbabūula nikūti, niisile ūkūtwala ūkūtapūkana.

52 Ukuufuma ūlū, nnyumba jīmo bikūjangamo abandū bahaano aba batapūkeene. Abandū batatu bikūtapūkanaga na bandū babili, kangi abandū babili bikūtapūkanaga na bandū batatu.

53 Ugwise ikūtapūkanaga nū mwanaake, joope ūmwana nū gwise. Ḫnna ikūtapūkanaga nū mwanaake ūndindwana, joope ūndindwana nū nna. Ḫnkamwana unkiikūlu ikūtapūkanaga nū nkasi gwa mwanaake, joope unkasi gwa mwanaake nū nkamwana unkiikūlu.”§

Ukuumanya ikimanyilo kya kabalilo kaa kwisa kwa Jesu

(Matai 16:2-3)

54 Jesu alinkūbabūula kangi abandū abaa nkilūndilo kīla, alinkūti, “Līnga mukūlibona iibingo likūfyūka ukuufuma kēbujongelo iisuba, nakalinga mukūti, ‘Ifula jikūja pakūtima,’ nalooli jikūtima.

55 Kangi linga mukūgūbona ūmbelo gukūkula ukuufuma ikibafu kya kwitongo, mukūti, ‘Gikūja pakwanda amafuku,’ nalooli sikūja bo ulo.

56 Mwe basyobi ūmwe! Mumeenye ukuufyagania ifimanyilo ifya pakiisū na mu mpaalanga. Po fiki mutoliigwe ukuilingaania isya nkabalilo aka?”

§ **12:53 12:53** Bala kalata gwa Mika 7:6.

*Ukupilikisania nu ndugu
(Matai 5:25-26)*

⁵⁷ “Po fiki mukutoligwa ukusyagania isya bugolofu?

⁵⁸ Linga kabuuka nu ndugu gwako ku ndongi, bo muli mu njila gwijuaulege ukuti mupilikisanie, ukuti alingakutwala ku ndongi, paapo undongi ikukutwala ku nsikali, unsikali ikukusopa mu nnyololo.

⁵⁹ Nikukubuula nikuti, utikwisa kusooka nkati mula mpaka uhombe fyosa, ifi kumeleligwa!”

13

Amupinduke ukuti mulungiisa kupyutigwa

¹ Akabalilo kalakala, abandu bamo aba baalipo pala, balinkummbuula Jesu ukuti undongosi gwa Balooma Pilati aabagogile aBagalilai bamo, bo bikunsookesya Kyala iikemo, po illopa lyabo liliinkooneka nu kongaana ni ikemo.

² Jesu alinkubalaalusa alinkuti, “Paapo bagogiigwe bo ulo, bule, mukwinogona umwe ukuti baali batulanongwa ukukinda aBagalilai boosa?

³ Mma! Looli nikubabuula umwe nikuti, linga mutikupinduka numwe mwesa mukwisa kupyutigwa!

⁴ Pamo abandu bala kalongo na lwele aba ikisonge ikya mu Siloamu kyabagwiliile, baafwile. Bule, mukwinogona ukutiabee ne baali batulanongwa ukukinda abandu boosa abaa mu Jelusalemu?

5 Mma! Looli nikababuula nikuti, linga mutikupinduka, numwe mwesa mukwisa kupyutigwa.”

Ikifwanikisyo ikyo mpiki ugus gutikupa iseke

6 Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo iki, alinkuti, “Aalipo umundu jumo uju aabyele unkuju mu ngunda gwake, po alinkubuuka nkutangula iseke sya nkuju, akaasyagilemo nasimo.

7 Po alinkummbuula umbombi gwa ngunda alinkuti, ‘Keeta! Ifyinja fitatu ifi ngwisa nkutangula iseke mu nkuju ugus, ndikusyaga iseke nasimo. Po gutumule! Fiki gukoonanga itolo umfu?’

8 “Umbombi jala alinkummwamula alinkuti, ‘Gwe ntwa gwangu, guleke ikyinja iki, ngulimilile nu kugutaagilila indope.

9 Linga gukupa iseke ikyinja kya kilaabo, kanunu! Looli linga gutikupa iseke, po kwisa kugutumula.’”

Jesu ikummbuumbulusya unkiikulu pi isiku ilya pa Sabati

10 Po leelo Jesu aamanyisyaga mu sinagogi jimo pi isiku ilya pa Sabati.

11 Umo aalimo unkiikulu jumo, uju aali ni mbepo inyali, ijji jaalintwaliile uboonywa, ifyinja kalongo na lwele. Unkiikulu ujo aali ni kyengeenyuma, aatoligwaga loosa ukwigolosya.

12 Jesu bo ammbwene unkiikulu jala, alinkunkoolela, alinkummbuula alinkuti, “Gwe nkiikulu ugwe, gwabuiliigwe uboonywa bwako!”

13 Alinkübii kapo amaboko gaake pa nkiikulu jula, nakalinga alinkwima agolwike inyuma, alinkuntuufya Kyala.

14 Po unkuluumba gwa sinagogi alinkukalala, künongwa jaa kuti Jesu ammbumbulwisyé umundu pi isiku ilya pa Sabati. Unkuluumba jula alinkubabuula abandu aba baabungeene alinkuti, "Kuli na masiku ntandatu mu ndungu, agaa kubomba imbombo. Mwisege kükübumbulusigwa mmasiku ago, somma pi isiku ilya pa Sabati!"

15 UNtwa alinkümmwamula alinkuti, "Mwe basyobi umwe! Bule, kükutti mundu atikubomba imbombo ijaa kijaabuula ndwama ing'ombe pamo imbunda jaake, nu kujitwala kükunwa amiisi, mmasiku gaa Sabati?"

16 Bule, unkiikulu uju ugwa ndujungu lwa Abulahamu, uju aapinyiigwe na Seetano ifyinja kalongo na lwele, akabagisya ukwabuligwa pi isiku ilya pa Sabati?"

17 Jesu bo ajobile isyo, silinkubakola isoni boosa aba baapinganaga nagwe. Looli abangi boosa, balinkuhoboka künongwa jaa mbombo isisya isi aabombaga.

Ififwanikisyo ifya mbeju ijaa mutaka ni kyanke

(Matai 13:31-33; Maalika 4:30-32)

18 Po Jesu alinkülaaluuusya alinkuti, "UBunyafyale bwa Kyala bufwene ni fiki? Mbufwanikisye ni fiki?

19 Bu fwene na kaseke akaa iseeke ilya mutaka, aka umundu aabyele mu ngunda

gwake. Kalinkumela kalinkuja mpiki, ni njuni silinkutenga ififufumbwa mu samba syake.”

20 Jesu alinkulaalusya kangi alinkuti, “Mbafwanikisye ni fiki, uBunyafyale bwa Kyala?

21 Buwene nu nkese ugus unkiikulu jumo aalyongenie nu bufu ifipimo fitatu, ubufu boosa bulinkutupa.”

Ikifigo ikifinye

(Matai 7:13-14, 21-23)

22 Jesu aabuukaga ku Jelusalemu, alinkwenda ntwa ja tanywamu nu tunandi, aamanyisyaga.

23 Umundu jumo alinkunndaalusya alinkuti, “Gwe ntwa, bule bikuja banandi itolo abandu aba bikupokigwa?”

Jesu alinkubabuula alinkuti,

24 “Ukwingila mBunyafyale bwa Kyala kuli bo ukwingila pa kifigo ikifinye. Nikubabuula nikuti, bingi bikulondaga ukwingila, looli bikutoligwaga! Umwe mwijuhule ukwingila umo.

25 Bo umwene nyumba iigeeleko ulwigi, po umwe mukwimaga panja, mukwandaga ukukung’unda ku kifigo mukutigi, ‘Gwe ntwa, twiguhile!’ Looli umwene ikwisa kwamulaga ukuti, ‘Ngabamanya umwe na kuno mufumile!’

26 Na numwe mukwisa kummwamulaga ukuti, ‘Uswe jo uswe twalyaga nu kunu pamopeene na nungwe! Kangi ugwe gwatuhmanyisyaga ntwa ja twitu!’

27 Looli umwene ikwisa kujobaga ukuti, ‘Ngabamanya umwe na kuno mufumile!

Sookapo apa, mwesa mwe babomba mbiibi umwe!

28 "Po jikwisa kuja nguuto nu kusyegotula amino kənongwa jaa ndaamyo, bo mukəmmbona Abulahamu, Isaka, Jaakobo na bakunguluka boosa mBənyafyale bwa Kyala, looli umwe bo mutaagiigwe panja!

29 Kangi abandu aabikwisa əkfuma kufibafu fyosa ifya kiisu. Bikwisa kulya mBənyafyale bwa Kyala.

30 "Keeta! Bamo aba bikwibona əkuti aabikujaga baa kəmmaliiksyo, bikujaga baa kwanda, na aba bikwibona əkuti aabikujaga baa kwanda, bikujaga baa kəmmaliiksyo."

Jesu ikusulumania kənongwa jaa bandu baa mu Jelusalemu

(Matai 23:37-39)

31 Akabalilo kalakala aBafalisai bamo balinkubuuka kwa Jesu balinkummbuula balinkuti, "Sookapo apa, ubusukege kabungi, paapo umalafyale Heloti ikəlonda əkuəkgoga."

32 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Mubusuke mukakabuule akambwe kala əkuti, 'Keeta! Liilino na kilaabo, ngusikaga imbepo inyali nu kubumbuluya ababine, iliisiku lya butatua ngumaliisya imbombo jangu.

33 Looli mpaka nendelelege ni njila jaa kubuuka kə Jelusalemu umwisyugu, kilaabo na palubunju, mpaka mfike. Paapo sikulondigwa kuki nkunguluka afwilege mu Jelusalemu, somma kabungi!"

34 "Mwe bandu baa mu Jelusalemu, mwe bandu baa mu Jelusalemu! Mukubagoga

abakunguluka nu kubatuunya na mabwe aba Kyala ikubatuma kumyinu. Kalinga ndondile ukubabungaania pamopeene, bo inguku ifyele iji jikutubungaania utwanaake nu kutusbatila mmapiko gaake? Looli umwe mwakaanile!

³⁵ Keeta, Kyala ikwisa kubaleka umwe, ni tempeli jiinu jikwisa kuja kisaame! Nikubabuula nikuti, mutikuumbonaga kang'i mpaka pakabalilo aka mukwisa kujobaga ukuti, 'Asajigwege uju ikwisiila mu ngamu jaa Ntwa Kyala.' ”*

14

Jesu ikummbumbulusya umbine pi isiku ilya pa Sabati

¹ Iliisiku limo ilya pa Sabati, Jesu aabuukile kukulya ifindu kukaaja kaa ndongosi jumo ugwa Bafalisai. ABafalisai na bandu abangi, balinkuntegelela isi ikubomba.

² Nkyeni mwa Jesu, aalipo umundu jumo, uju aali nu bubeine bwa kwisula umbili.

³ Po Jesu alinkubalaalusya aBafalisai na banyisi baa ndagilo sya Moose, alinkuti, "Bule, indagilo sya Moose siitikiisy eukubumbulusya abandu pi isiku ilya pa Sabati, pamo mma?"

⁴ Looliabeeene balinkuja komyemye. Jesu alinkumpalamaasya umbine jula, alinkummbumbulusya, alinkummwitikisyu ukusookapo pala.

⁵ Po Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Jo jwani pakati paminyinu, umwanaake pamo ing'ombe

* **13:35 13:35** Bala kalata gwa Isabali 118:26.

jaake linga jisolokiile nkiina pi isiku ilya pa Sabati, atikufyula nakalinga?"

6 Abandu bala balinkutoligwa isya kwamula.

Ikwijiisyo nu boololo

7 Jesu bo ababwene abaheesya aba baapaaliigwe, bikwisalila ifikota ifya biimikigwa, alinkubabuula ikifwanikisyo alinkuti,

8 "Linga umundu akupaalile pa lusekelo, ulingatugagalaga pabujo ubwa biimikigwa, paapo lumo apaaliigwe umwimikigwa ukukukinda ugwe.

9 Uju abapaalile ikwisa kukubuula ukuti, 'Mwepukile uju apa.' Po kusookangapo ni soni ukubuuka kukutuugala pabujo ubufujufu.

10 "Looli linga upaaliigwe kukeleyamo, utuugalege pabujo ubu bukaja bwimikigwa, ukuti bo iisile uju abapaalile, kumyako atigi, 'Mmanyaani gwangu, isaga utuugale kabujo ubwa biimikigwa.' Po kwimikigwaga nkyeni mmbandu boosa aba batuugeele pamopeene na nungwe.

11 Paapo kukeuti mundu uju ikwijiinuula, ikusulusigwaga na Kyala, umundu gwesa uju ikwisulusya, ikwinuligwaga na Kyala."

12 Jesu alinkummmbuula uju aalimpaalile kukelya alinkuti, "Linga kuteendekesy ifindu fya pamusi pamo namajolo, ulingabakoooleлага abamanyaani baako pamo abaamyinu, pamo abakamu baako, pamo abapalamani baako abakabi, ukuti boope bangiisa kukepaala nungwe ukukuhomba isi gwababombiile.

13 Looli linga kütendekesyä ifindü fya lüsekelo, übapaalege abalondo, aba bikükwema, abale-male na bafwa maaso.

14 Po ügwe küsajigwa, paapo abo bakaja ni fya kükühomba. Kwisa kühombigwa na Kyala bo bikusyuka abagolofu.”

*Ikifwanikisyo ikya aba baapaaliigwe ku bwegi
(Matai 22:1-10)*

15 Ümundü jumo ndi bala baatüugeele pakülya ifindü, bo apiliike isyo, alinkümmembüüla Jesu alinküti, “Asajiigwe ümundü ügen ikwisa külya m Bünyafyale bwa Kyala!”

16 Jesu alinkwamula alinküti, “Aaliko ümundü jumo ügen aatendekiisyä ifindü fya lüsekelo ülünywamu, alinkübapaala abandü abingi.

17 Akabalilo kaa findü bo kafikile, alinküntüma ümbombeli gwake, kükübabüüla abandü aba aabapaalile üküti, ‘Mwisege, fyosa fitendekesi-igwe!’

18 “Looli boosa aba aabapaalile, küküti mundü alinkwanda üküjoba isi sikünsigila ükübüüka. Ügwa kwanda alinküjoba alinküti, ‘Nüülide üngünda, ngulondigwa üküti mbüüke ngagükeete, ngusüuma ühobokele, ndikwisa.’

19 Üjüngi alinküjoba alinküti, ‘Nüülide ing’ombe kalongo isya külümila, nsumwike nküsigela, ngusüuma ühobokele, ndikwisa.’

20 Üjüngi alinküjoba alinküti, ‘Naali pakwega ünkiikulu, po ngabagila ükwisa.’

21 “Ümbombeli jüla alinkügomoka, alinkümpangila sisiisi üntwa gwake. Po üntwa gwa nyumba jila alinkükälala, alinkümmembüüla

umbombeli gwake alinkuti, ‘Sooka panja mbibimbibi, ubuuke mmisebo na mu njila isya nkaaja, ukabatwale abalondo, aba bikukwema, abafwa maaso na balemale.’

²² “Piitaasi umbombeli jula alinkugomoka, alinkummbuula alinkuti, ‘Ntwa, mbombole isi guandagiile, leelo ubujo bukaali bulipo.’

²³ “Untwa alinkummbuula umbombeli alinkuti, ‘Sooka panja, ubuuke mmisebo na mu njila isya mmigunda, ukabafimobilisye abandu ukwisa, ukuti inyumba jangu jiisule abandu.

²⁴ Nikubabuula umwe nikuti, abandu bala naabapaalile kubwandilo, atikonjapo najumo ifindu fyangu!’ ”

*Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu
(Matai 10:37-38)*

²⁵ Jesu aalongeseenie ni kilundilo ikinywamu ikyia bandu. Po alinkusanuka, alinkubabuula alinkuti,

²⁶ “Linga umundu ikwisa kamyangu, ikulondigwa ukungana une, ukukinda ugwise, unna, unkasi, abaanaake, na bakamu abanyambala na bakikulu. Kangi ikulondigwa ukungana une ukubukinda ubuumi bwake. Linga atoliigwe ukubomba bo ulo, ujo akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

²⁷ Gwesa uju atikungonga na kutaamigwa, nalinga ko kufwa pa kikohekano, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

²⁸ “Linga jumo pakati pamynu, ikulonda ukujenga ikisonge, ikubomba buleebule? Bule, atikutuugala taasi ukumanya untengo,

ukuti amanye ukuti ikyuma kyake kibagile ukumaliisya ukujenga?

29 Paapo linga ajengile ulwalo, leelo atoliigwe ukumaliisya ukujenga ikisonge, abandu boosa aba bikukibonaga ikisonge bikunsekaga.

30 Bikutigi, ‘Umundu uju aalyandile ukujenga, looli atoliigwe ukumaliisya!’

31 “Pamo linga umalafyale ikulonda ukulwa ubwite nu malafyale ujungi, ikubomba buleebule? Bule, atikutuugala taasi nu kwinogona, linga abagiile ukulwa nu malafyale uju ali na basikali 20,000, bo umwene ali nabo abasikali 10,000 itolo?

32 Linga aagile akabagila ukulwa nagwe, bo abalugu bali kabutali, umwene ikubatuma abandu baa kwakwaganila nu malafyale unnine, kukanusuma ukuti bapilikisanie isya kutwala ulutengaano.

33 “Ukufwana bo sisiisyo, umundu gwesa pakati pamyinu uju atikufileka fyosa ifi ali nafyo, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.”

*Ikifwanikisyo ikyu muunyu ugu gusukile
(Matai 5:13; Maalika 9:50)*

34 “Umuunyu nnunu, looli umuunyu linga gusukile, ubagiile buleebule ukugomokesyamo ubununu?

35 Gukaja na mbombo najimo ukutendekesyam fu ukuja nnunu, abandu bikugutaaga itolo. Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!”

15

*Ikifwanikisyo ikya ng'oosi ijì jisobile
(Matai 18:12-14)*

¹ Iisiku limo, abasongesya songo na bafujufu bingi, baasegelelaga kwa Jesu ukuti bampilikisye.

² Po aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, balinkwijobeesya balinkuti, "Umundu uju ikubambilila abatulanongwa, kangi ikulya nabo."

³ Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo iki, alinkuti,

⁴ "Jo jwani pakati pamyinu uju ali ni ng'oosi imia jimo, linga jimo jisobile, atikusileka ing'oosi 99 ndiis, ukuti akajilonde ijì jisobile mpaka ajaage?"

⁵ Bo ajaagile, ikujibagala nu lusekelo.

⁶ Bo afikile kumyake, ikubapaala abamanyaani na bapalamani, ikuti, 'Namusekelege pamopeene na niine, paapo ing'oosi jangu ijì jaasobile, njaagile!'

⁷ "Nikubabuula nikuti, bo lululo lukujaga lusekelo kumwanya, kungongwa jaa ntulanongwa jumo uju apindwike, ukukinda ulusekelo kungongwa jaa bandu bala 99, aba bakaja batulanongwa."

Ikifwanikisyo ikya lutalama ulu lwasobile

⁸ "Pamo unkiikulu uju ali ni ndalama kalongo, asobiisye ulutalama lamo,* ikubomba

* **15:8 15:8 Ulutalama lamo** gwalì mfwalo gwa mundu gwa isiku limo.

buleebule? Bule, atikwasya inyaale nü kypyagila nnyumba, nü kujilonda fijio mpaka ajaage?

⁹ Bo alwagile, ikubapaala abamanyaani na bapalamani, ikutigi, ‘Amusekelege pamopeene na niine, paapo ulatalama lwangü uthi lwasobile, ndwagile!’

¹⁰ “Nikubabuula nikuti, bo lululo abandumi baa Kyala bali nü lusekelo ulukulumba fijio, kunongwa jaa ntulanongwa jumo uju apindwike.”

Ikifwanikisyo ikytaata ugwa kibabiili

¹¹ Jesu alinkwendelela ukubabuula alinkuti, “Aaliko umundu jumo, uju aali na baana bibili abalumyana.

¹² Unnandi alinkummbuula ugwise alinkuti, ‘Taata, uunjabile ikyuma kya kilingo kyangu.’ Po ugwisabo alinkubabajania ikyuma abaanaake bobabiili.

¹³ “Bo gakakindapo amasiku mingi, unnnandi jula alinkubungaania fyosa ifi ali nafyo, alinkwenda injila jaa kubuuka nkiisu ikyakubutali. Uko alinkwakubululusya ikyuma kyake mu mbombo sya bwalangani.

¹⁴ Bo amalile ukubombela kyosa, injala ingulumba jilinkugwa nkiisu kila, alinkuja ndondo.

¹⁵ Po alinkubuuka ku mwenekaaja jumo ugwa nkiisu kila, alinkuusuma imbombo. Umundu jula alinkuutuma mu ngunda gwake, ukuti atimege ingulube.

¹⁶ Undumyana jula aali ni njala, mpaka alinkunyonywa ukulya amakandi aga syalyaga

ingulube, poope najumo akaalimpeelepo ifindu ifya kulya.

17 “Bo asyageenie alinkuti, ‘Ababomba mbombo baa taata balingga, bikulya nu kusyasya, looli une ngufwa ni njala!

18 Une ngubuuka kwa taata, ngwakummbuula ngwakuti, “Taata, ndulile inongwa kwa Kyala na kamyako.

19 Ngabagisya ukuja mwanaako, umbiike ukuja jumo mbabomba mbombo baako.”

20 “Po paapo alinkusookapo alinkubuuka ku gwise. Bo ali kifuki na pakaaja, ugwise alinkummbona, alinkumpelela ikisa, alinkubopa, alinkummubatila, alinkumfipa.

21 Umwanaake jula, alinkummbuula ugwise alinkuti, ‘Taata, ndulile inongwa kwa Kyala na kamyako. Ngabagisya ukuja mwanaako.’

22 “Looli ugwise alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, ‘Nanutwale mbibimbibi umwenda unnu, mumfwike. Mumfwike na kakuba ndoobe, ni filato mmalundi.[†]

23 Namutwale indama iji jitupile, muboole, tulye nu kusekela.

24 Paapo umwanang uju aafwile, liilino asyukile; aasobile, liilino aboniike!’ Po balinkwanda ukusekela.

25 “Akabalilo ako umwanaake unkulumba aali mu ngunda. Alinkubuuka kukaaja. Bo ali kifuki ni nyumba, alinkupilika akoogo kaa nyimbo na bandu ukumoga.

[†] **15:22 15:22** Utanda utu ugwise aalimfwikile umwanaake, fikunangisya ukuti ammwambiliile umwanaake, akambbiika ukuja mbomba mbombo.

26 Alinkunkoolela umbombeli jumo, alinkunndaalussya alinkuti, ‘Filiko ifiki?’

27 Alinkummbuula alinkuti, ‘Unnugunago iisile, uguso ankomile indama indupe, paapo ammwambiliile umwanaake unkafu itolo.’

28 Umwanaake unkulumba jula alinkukalala, alinkukaana ukwingila nnyumba. Po ugwise alinkusooka panja alinkuntengulila.

29 Looli umwene alinkummwamula ugwise alinkuti, ‘Keeta ifyinja fingi ngubombiile, ngakilaniamo siku indagilo syako! Ukbambamo une siku na kapeene, ukuti mbiikopo ulusekelo na bamanyaani bangu.

30 Looli bo iisile umwanaako uju abulul-wisye ikyuma kyako na baa malaja, gankomiile indama indupe!’

31 “Ugwise alinkummbuula alinkuti, ‘Mwanangu, ugwe bwila uli pamopeene na niine, fyosa ifi ndi nafyo fyako.

32 Liilino tutile tusekele nu kumoga, paapo unnugunago uju aafwile, liilino asyukile. Aasobile, liilino aboniike!’”

16

Ikifwanikisyo ikyu mwimilili gwa kyuma

1 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Aaliko umundu jumo unkabi, uju aali nu mwimilili gwa kyuma kyake. Unkabi jula balinkummbuula ukuti umwimilili ikabululusya ikyuma kyake.

2 Po unkabi alinkunkoolela umwimilili, alinkunndaalussya alinkuti, ‘Sili buleebule inongwa isi ngupilika bikukujoba? Mbalila

ikyuma kyangu iki kwimilila! Ucabagisya ukuja mwimilili kangi!

3 "Umwimilili jula alinkwinogona mu ndumbula alinkuti, 'Mbombe buleebule? Paapo untwa gwangu ikulonda ukusosoosyapo ukuja mwimilili. Ukulima ngaja na maka, ukususuma sysa soni.

4 Mmeenye isi nguja pakubomba, ukuti bo ngagiigwe mbwimilili, abandu baanyambililege nnyumba syabo.'

5 "Po alinkubakooela juumoojumo aba untwa gwake ikubamelela. Alinkunndaalusa ugwa kwanda alinkuti, 'Kumeleligwa filinga nu ntwa gwangu?'

6 Alinkwamula alinkuti, 'Amapiipa agaa mafuta amalongo mabili.' Umwimilili alinkummbuula alinkuti, 'Ega kalata gwako, tuggala mbibimbibi, usimbe kalongo.'

7 Po alinkunndaalusa ugwa bubili alinkuti, 'Ugwe kumeleligwa filinga?' Alinkwamula alinkuti, 'Ifinyambi imia jimo ifya nganu.' Umwimilili jula alinkummbuula alinkuti, 'Ega kalata gwako, usimbe amalongo lwele.'

8 "Untwa jula alinkusyagania isi aabomble umwimilili unsyobi jula, alinkantuufya paapo aabomble na mahala. Namanga abandu abaa nkabalilo aka, bikubomba imbombo syabo na mahala ukubakinda aba bikummwitika Kyala.

9 Nikubabuula nikuti, ikyuma kya pakiisu apa kikumalika. Mubombelege ikyuma ikyo ukubatuula abangi, po mukukabaga abamanyaani. Po Kyala ikwisa kubambililaga umwe pabujo bwa bwila na bwila.

10 “Umundu gwesa unsubiligwa ntundu utnandi, ikuja nsubiligwa ntundu utnywamu. Umundu gwesa uj akaja ngolofu ntundu utnandi, moope ntundu utnywamu atikuja ngolofu.

11 Po linga mukaja basubiligwa ukwimilila ikyuma kya pakiisu, jo jwani ikubasubilaga ukwimilila ikyuma kya bwila na bwila?

12 Kangi linga mukaja basubiligwa pa kyuma kya mundu ujungi, jo jwani ugwa kubapa iki kyo kyinu ujumwe?

13 Akajako umbombeli uj abagile ukubbombela abatwa babili. Buno ikummbenga jumo nu kunngana ujungi, pamo ikummwimikaga jumo nu kummwila ujungi. Mukabagila ukummbombela Kyala kuno mukkibombela ikyuma!”

14 Po aBafalisai, aba baali bagana ndalama, bo bapiliike isyo syosa, balinkummyalisya Jesu.

15 Jesu alinkubabula alinkuti, “Umwe, mukwinangisya ukuja bagolofu nkyeni mmbandu, looli Kyala asimeenye indumbula syinu. Paapo isi abandu bikusyimika, sikunkalasya Kyala!”

*Indagilo nu Bunyafyale bwa Kyala
(Matai 11:12-13; 5:31-32; Maalika 10:11-12)*

16 “Indagilo sya Moose na masimbo gaa bakunguluka, fyabalongwisye abandu mpaka pakabalilo kaa Johani uMoosi. Ukufuma pakabalilo ako, iNdumi iNunu ijaa Bunyafyale bwa Kyala jikulumbililigwa, kukuti mundu ikwingla mBunyafyale ku maka.

17 Looli kapepe ukoomoka umpaalanga ni kiis, ukukinda ukoomoka akasy kamo akaa ndagilo.

18 “Umundu gwesa uju anndekile unkasi nu kwega unkiikulu ujungi, ikulogwa. Joope na uju ikammwega unkiikulu uju alekiigwe nu ndume, ikulogwa.”

Unkabi na Laasalo undondo

19 “Akabalilo kamo aaliko umundu jumo unkabi, uju aafwalaga imyenda igya ntengo, kangi aalyaga ifindu ifinunu amasiku goosa.

20 Pa kifigo kya nkabi jula, bammbiikaga undondo jumo ingamu jaake Laasalo, aali ni filonda umbili goosa.

21 Laasalo alinkunyonywa ukulya utubululukisya twa findu utu twasatukaga ukufuma pa meesa jaa nkabi jula, syope imbwa siisaga kuke myanda ifilonda fyake.

22 “Akabalilo kalinkufika aka undondo jula alinkufwa, abandumi balinkummwega, balinkwakuntugasya kumwanya kifuki na Abulahamu. Joope unkabi jula alinkufwa, balinkunsyila.

23 Bo unkabi ikutaamigwa ku ngolongo,* alinkukeeta kumwanya, alinkummbona Abulahamu kubutali, na Laasalo ali kifuki nagwe.

24 Alinkunkoolela alinkuti, ‘Gwe taata Abulahamu, uliimbaakisya une, untume Laasalo, ajubike uloobe lwake mmiisi ku sulo, ukuti alatalalisye ululimi lwangu, paapo ngutaamigwa fijo mmootu ugus.’

* **16:23 16:23** *Ingolongo* Bala ku Isyakulingaania.

25 “Looli Abulahamu alinkummwamula alinkuti, ‘Mwanangue, ukumbukege ukuti bo uli ku baumi gwakabile ifinunu, joope Laasalo aakabile ifibiibi. Looli apa ali pakusubisigwa, ugwe uli pakukubilwa fijo.

26 Pali syosa isyo, pakati pamiyitu na nuumwe, lubiikiigwe ulupanga ulanywamu, ukuti aba bikulonda ukwisa uko, ukufuma kuno batoligwege, boope aba bikufuma uko batoligwege ukwisa kamyitu.

27 “Unkabi jula alinkujoba alinkuti, ‘Po taata Abulahamu, ngukusuma untume Laasalo kukaaja kaa taata,

28 paapo ndi nabo abaamyitu bahaano. Akabasoke ukuti boope bangiisa kwisa pabujo ubu ubwa ngubilo.’

29 Looli Abulahamu alinkummwamula alinkuti, ‘Bali nabo baakalata abaa Moose na baa bakunguluka. Basiitikege isi sisimbiigwe nabo.’

30 “Unkabi jula alinkujoba alinkuti, ‘Mma, taata Abulahamu! Looli linga abukile kamyabo umundue ukufuma mbafwe, bikwakupinduka.’

31 Abulahamu alinkummmbuula alinkuti, ‘Linga batikusipilika isi sisimbiigwe na Moose na bakunguluka, po sitikubakolaga nalinga umundue asyukile ukufuma mbafwe.’”

¹ Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Nalooli sikwisa isi sikubasobesya abandu! Looli ahili umundu uju ikusitwala!"

² Ngali kūnunu ukupinyigwa ulwala mmakosi gaake nu kusopigwa mu nyanja, ukukindapo ukunsobesya jumo mmbandu abafujufu aba!

³ Muje maaso! Linga unnino akutuliile inongwa, unsokege. Kangi linga ikukusuma uluhobokelo, unhobokelege.

⁴ Nalinga akutuliile inongwa kahaano na kibili kwi isiku limo, ikwisa kumyako, ikuti, 'Nsobile,' unhobokelege!"

Amaka gaa lwitiko

⁵ Abatūmigwa balinkummibuula uNtwa balinkuti, "Utongelepo ulwitiko!"

⁶ UNTWA alinkubaamula alinkuti, "Linga muli nu lwitiko uluniini bo ulwa kaseke akaa mutaka, mwabagiile ukugubuula unkuju ugū ukuti, 'Nyukuka, ukiibyale mu nyanja,' gwabagile ukubiitika."

Isi simmbagiile umbombi

⁷ "Jo jwani mmyinu uju ali nu mbombi gwake, uju ikulima pamo ikutiima ing'oosi, ikummbuula bo akotwike mu mbombo ukuti, 'Isaga mbibimbibi, utuugale, ulyemo ifindu'?

⁸ Bule, atikummibuula ukuti, 'Ndendekekesya ifindu, ubombege isi ngulonda, bo ndi pakulya nu kūnwa. Bo mmalile, po na nungwe kūlyamo nu kūnwa'?

⁹ Bule, ikunngwila ulupi umbombi jula, paapo abombile isi alagiliigwe?

10 Nuumwe bo mumalile ukkanibomba syosa isi Kyala abalagiile, mutigi, ‘Uswe tulì babombeli abasita kubagisya, tumbobtile itolo isi twalondigwaga ukkanibomba.’ ”

Jesu ikubabumbulusya abakoma kalongo

11 Jesu bo ali mu njila ukkanibuka ku Jelusalemu, alinkwenda mu mpaka gwa Samalija na Galilai.

12 Bo ikwingila nkaaja kamo, alinkwaganila na bandu kalongo, aba baali ni mbango jaa bukoma. Balinkwima pabutali,*

13 balinkukooleta fijo balinkuti, “Gwe Jesu gwe Malafyale, ukkanitupaakisya!”

14 Bo ababwene alinkubabuula alinkuti, “Amubuuke mukiinangisye ku bapuuti.” Bo bali mu njila bikwenda, balinkweluka.

15 Juemo ndi balabala, bo iibwene ukkaniti abumbumwike, aagomwike ikulaata ukkanituufya Kyala.

16 Bo afikile alinkufugama nu kwinama paasi nkyeni mwa Jesu, ukkanigwa ulapi kumyake. Umundu ujo aali Nsamalija.

17 Jesu alinkulaalusya alinkuti, “Bule, bakesusigwa boosa kalongo? Bala bahaano na bana bali kuanugun?”

18 Bule, najuemo uju agomwike kukantruufya Kyala, looli mwene unjanga uju?”

* **17:12 17:12** Abakoma baali bandu aba baabiikigwaga pabutali na bandu, baababonaga ukkanja banyali. Indagilo sya Moose syalagiile ukkaniti batuugalege pabutali na bandu abangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 13:45-46.

19 Po paapo Jesu alinkummbula alinkuti, “Sumuka, buukaga, ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako!”

*Ukwisa kwa Bunnyafyale bwa Kyala
(Matai 24:23-28, 37-41)*

20 Iliisiku limo, aBafalisai baalinndaalusiisye Jesu baatile, “UBunnyafyale bwa Kyala bukwisa ndili?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “UBunnyafyale bwa Kyala butikwisa ni fimanyilo ifi fikuboneka na maaso.

21 Kangi abandu batikwisa kujobaga ukuti, ‘Keeta! Buliko kuno!’ pamo, ‘Buli kula!’ Paapo ubunnyafyale bwa Kyala bulimo mmyinu.”

22 Po Jesu alinkbabula abafundigwa baake alinkuti, “Gikwisa amasiku aga mukwisa kunonywaga iisiku lya kwisa kwangu une ne Nnyamundu, leelo mutikwisa kilibona.

23 Kangi abandu bikwisa kubabulaga ukuti, ‘Keeta aliko kula!’ pamo, ‘Keeta aliko kuno!’ Mulingiisa kusookangapo apa mulipo, pamo ukubakonga.

24 Namanga pi isiku ili ngwisa kwisa ne Nnyamundu, ngwisa bo ulwa kimweku ikya njasi, iki kikumulika mu mpaalanga, ukufuma ulubafu lumo kikwakufika ulubafu ulungi.

25 Bo sikaali ukuboneka isyo, Nnyamundu sikunyaaga ingubilo inyingi nu kukaanigwa na bandu baa nkabalilo aka.

26 “Bo ulwa mmasiku agaa Nwaka, bo sikwisa kujilaga akabalilo akaa kugomoka Nnyamundu.

27 Abandu baalyaga nu kunwa, beegaga nu kwegigwa, mpaka iisiku ili Nwaka aalingile

mu ngalaba. Ifula jaa mweleesyo jilinkutima, jilinkubapyuta boosa.

28 “Kangi syali bo lalululo mmasikʉ gaa Looti. Abandʉ baalyaga nʉ kunwa, bʉulaga nʉ kʉalisya, baabyalaga nʉ kujenga.

29 Looli iiliisikʉ ili Looti aasookilemo mu Sotoma, umooto na mabwe aga gikwaka, fyalagalaga ʉkufuma kʉmwanya, ngati fula, filinkubapyuta boosa.

30 Bubuubo bo sikhisa kujilaga, bo ngusetuligwa pabwelu ne Nnyamundʉ.

31 “Iisikʉ ilyo, umundʉ ujʉ alí pamwanya pa nyumba, alingasulukaga kʉkwega ʉtundʉ twake ʉtu tuli nnyumba, looli abopege. Kangi umundʉ ujʉ alí mu ngʉnda, alingagomokelangako kukaaja. **32** Munkumbukege ʉnkasi gwa Looti!†

33 Umundʉ gwesa ujʉ ikulonda ʉkubuponesya ʉbuumi bwake, ikubupeesyaga ʉbuumi bwa bwila na bwila. Looli umundʉ ujʉ atikubupaasya ʉbuumi bwake pakiiusʉ apa, ujo jo ikubukabaga ʉbuumi bwa bwila na bwila.

34 “Nikubabuula nikuti, pakilo ikyo abandʉ babili linga balambaleele pa kitala kimo, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.

35 Abakiikʉlʉ babili bikwisa kusyaga pamopeene, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa. [

† **17:32 17:32 ܻnkasi gwa Looti** aasanwike ʉkuja kyʉlʉ kya muunyu, paapo aanyonyilwe ʉkugomoka kʉ Sotoma, nkaaja aka Kyala aalagiile ʉkuja kapyutigwe. Bala kalata gwa ܻbwandilo 19:26.

36 Abanyambala babili bikwisa kubombaga imbombo mu ngunda, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.][‡]

37 Abafundigwa balinkunndaalussya balinkuti, "Gwe Ntwa, isyo sikwisa kubombigwa kuugu?" Alinkubaamula alinkuti, "Apa gulipo umfimba, po apa iminombo gikubungaana."

18

Ikifwanikisyo ikyo nkiikulu umfwile nu ndongi

1 Po paapo Jesu alinkubabuula abafundigwa baake ikifwanikisyo, ukubamanyisya ukuti, bikulondigwa bansuumege Kyala bwila kisita kuleka.

2 Alinkujoba alinkuti, "Aaliko undongi nkaaja kamo akanywamu, uju akantiilaga Kyala, kangi akampaasyaga umundu.

3 Nkaaja ako aaliko unkiikulu jumo umfwile, uju aabuukaga ku ndongi kaa kingi, alinkujoba alinkuti, 'Ngukusumma undongele kanunu inongwa jangu nu ndugu gwangu.'

4 "Akabalilo kaa kingi undongi akaanaga, looli kubuubo alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, 'Ndikuntiila Kyala pamo ukumpaasya umundu.

5 Looli paapo unkiikulu umfwile uju ikususingula fijo, ngunndongela kanunu inongwa jaake, ukuti alingangatasyaga ukusungilila bwila! "

6 UNTWA alinkujoba alinkuti, "Musyaganie isi ikujoba undongi unniongafu ju!

[‡] **17:36 17:36** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

7 Bule, Kyala atikubabombela kanunu abasunguligwa baake, aba bikunndilila pamuusi na pakilo? Bule, ikubaabila ukubatuala?

8 Nikubabuala nikuti, Kyala ikubapa mbibimbibi ifi bikunsuuma. Looli bo ngwisa ne Nnyamundu, bule, ngwisa kubaaga abandu aba bikusanyiitika?”

Ikifwanikisyo ikyai Mfalisai nu nsongesya songo

9 Po Jesu alinkubabuala ikifwanikisyo, abandu bala bikwibona ukuja bagolofu, bikubiila abandu abangi.

10 Alinkuti, “Iisiku limo abandu babili baabukile kukwipuuta ndupaso lwa tempeli, jumo aali Mfalisai, ujungi aali nsongesya songo.

11 Umfalisai jula alinkwima, alinkwipuuta mu ndumbula jaake alinkuti, ‘Gwe Kyala, ngugwa ulupi, paapo une ngaja bo abandu abangi, aba bikukaba ikyuma ku busyobi, abaniongafu, abalogwe, pamo bo ulwa nsongesya songo uju!

12 Une ngufipiika ifindu nu kwipuuta, kabili ku ndungu, kang'i fyosa ifi ngukaba ngukusookesyia ifya pi ilongo.’

13 Looli unsongesya songo jula, alinkwima pabutali, akaagelilepo ukwinula amaaso gaake kumwanya, looli alinkwikoma koma ku kipambaga ukunangisya ubusulumanie, alinkujoba alinkuti, ‘Gwe Kyala, uliimbaakisya une, ne ntulanongwa!’ ”

14 Jesu alinkubabuala alinkuti, “Nikubabuala, unsongesya songo uju aagomwike kukaaja, aabaliigwe ukuja ngolofu, somma umfalisai.

Namanga kükuti mundu ʉjʉ ikwijiinuла, ikwsulusigwaga na Kyala, umundu gwesa ʉjʉ ikwisulususy ikwiniñligwaga na Kyala.”

Jesu ikubasaja abaanike

(*Matai 19:13-15; Maalika 10:13-16*)

¹⁵ Abandu bantwalilaga Jesu na baana abaniini, ʉkuti abapalamaasye. Abafundigwa baake bo basibwene isyo, balinkübakemela.

¹⁶ Looli Jesu alinkübakoolela abaana bala, alinkuti, “Namubaleke abaana abaniini biisege kumyangu, mulingabasigilaga, paapo uBunyafyale bwa Kyala bwa bandu aba bali bo abaana aba.

¹⁷ Nalooli nikubabuла, umundu gwesa ʉjʉ atikunsuబila Kyala bo umwana unniini muno ikubasuబila abapaapi, atikwingila siku mBunyafyale bwa Kyala.”

Jesu ikumanyisyu inongwa sya kyuma ikyapakiisu

(*Matai 19:16-30; Maalika 10:17-31*)

¹⁸ ɻndongosi jumo alinkunndaalusya Jesu alinkuti, “Gwe Mmanyisi Nnunu, mbombe ifiki ʉkuti ngabe ubumi bwa bwila na bwila?”

¹⁹ Jesu alinkummwamula alinkuti, “Fiki kuanjoba ʉkuti ndi nnunu? Akajako unnu, looli aliko jumojwene, jo Kyala!

²⁰ Usimeenyi indagilo, ‘Ulingalogwaga, ʉlingagogaga, ʉlingahijaga, ʉlingajaga nkeeti gwa butungulu, ummwimikege uguso nu nyoko.’ ”*

* **18:20 18:20** Bala kalata gwa ɻkuusooka 20:12-16; ɻkuukumbuка Ingomeeesyo 5:16-20.

21 Umwene alinkuti, “Indagilo syosa isyo nsikolile ukufuma mbukeke bwangu.”

22 Jesu bo apiliike isyo, alinkummbuula alinkuti, “Gwagiilwe kamokeene. Ulisya utundu toosa utu uli nato, indalama isyo ubajabile abalondo. Linga ubombile bo ulo, bo gwibikiile ikyuma kumwanya. Po gwise gungongege.”

23 Undongosi jula bo apiliike isyo, alinkusulumania fijo, paapo aali ni kyuma kingi fijo.

24 Jesu bo ammbwene ukuti asulumeenie, alinkujoba alinkuti, “Bo bupala buki abakabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!

25 Ingamila ukwingila mbwasi bwa sindaano kapepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!”

26 Abandu aba baasipiliike isyo, balinkujoba balinkuti, “Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?”[†]

27 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Isi bikutoligwa abandu, abagiile Kyala.”

28 Peeteli alinkujoba alinkuti, “Keeta, uswe tufilekile fyosa, tukukongile ugwe!”

29 Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo unkasi, pamo abakamu, pamo abapaapi, pamo abaanaake, kuenongwa jaa Bunyafyale bwa Kyala,

30 ikwisa kwambilila ku bwingi ukukindapo, nkabalilo aka. Kangi nkabalilo aka kikwisa,

[†] **18:26 18:26** Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko ukuti linga umundu nkabi, asajiigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya.

ikwisa kükaba ʉbʉʉmi bwa bwila na bwila.”

Jesu ikujoba ʉlwa bʉtatu isya bʉfwe nʉ kusyʉka kwake

(*Matai 20:17-19; Maalika 10:32-34*)

³¹ Jesu alinkʉbeega abafundigwa bala kalongo na babili, alinkʉja nabo pambali, alinkubabʉula alinkuti, “Keeta! Tukʉfyʉka ʉkʉbʉʉka mu Jelusalemu, syosa isi baasimbile abakunguluka, isya kʉunjuba ne Nnyamundʉ, sikʉbombigwa.

³² Ngwakʉbiikigwa mmaboko agaa Balooma. Bikwakʉʉnyangalilaga, bikwakʉndukaga nʉ kʉʉswela amata.

³³ Bikwakʉngoma ni fingoti, po bikwakʉngoga. Pi isiku lya bʉtatu, angʉsyʉka.”

³⁴ Looli abafundigwa baake bakaasyageenie isi aajobaga. Ḧnongwa isi aajobaga bakaameenye ʉkʉti sikuti fiki, paapo syafisiigwe kʉmyabo.

Jesu ikummbʉmbulʉsyu ʉmfwa maaso

(*Matai 20:29-34; Maalika 10:46-52*)

³⁵ Bo Jesu asegeleiile nkaaja akaa mu Jeeliko, ʉmundʉ jumo ʉmfwa maaso, aatʉʉgeele kumbali kʉ njila, aasʉʉmaga ifya bʉsʉsilwa.

³⁶ Bo apiliike ikilundiyo kya bandʉ bikʉkinda, alinkʉlaalʉsyu alinkuti, “Filiko ifiki?”

³⁷ Balinkʉmmbʉula balinkuti, “Jesu ʉgwa mu Nasaleti ikukinda.”

³⁸ Po alinkukooleta alinkuti, “Gwe Jesu, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,[‡] ʉliimbaakisya!”

[‡] **18:38 18:38** *ʉMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija.*
ABanyaasilaili baakeetelelaga ʉkwisa kwa Meesija ʉkʉfuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyʉ **Meesija** kʉ Ḧsyakʉlingaania.

39 Abandu aba baatalilepo nkyeni mwa Jesu, balinkunkemela unction amyeke. Looli umwene alinkukindilila fijo, alinkulaata unction koolela alinkuti, “Gwe Mwana gwa malafyale Ndaab*u*ti, uliimbaakisya!”

40 Jesu alinkwima, alinkubalagila unction bantwale kumyake. Bo asegeleiile alinkunndaaluusya alinkuti,

41 “Kulonda ngubombele ifiki?” Umfwa maaso jula alinkuti, “Gwe Ntwa, ngulonda unction ngeetege.”

42 Jesu alinkummbuula alinkuti, “Keetaga! Ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako.”

43 Nakalinga alinkukeeta, alinkunkonga Jesu kuno ikuntuufya Kyala. Abandu boosa bo basibwene isyo, boope balinkuntuufya Kyala.

19

Jesu ikwaganila na Sakai

1 Jesu alinkwingila mu Jeeliko, aakiisaniga nkaaja kala.

2 Aalimo umundu jumo ingamu jaake Sakai, uju aali nkulumba gwa basongesya songo, kangi aali nkabi.

3 Umundu uju aalondaga ukummbona Jesu muno ajiliile, looli alinkutoligwa ukummbona, kunongwa jaa kilundilo kya bandu, paapo umwene aali mpimba.

4 Po alinkubopa unction nkyeni, alinkukwela mu nkuju unction ammbone, paapo Jesu aajaga pakukinda mu njila jila.

5 Jesu bo afikile pa nkuju gula, alinkukeeta kumwanya, alinkummmbuula Sakai alinkuti, "Sakai, suluka nakalinga! Paapo liilino ngwakulinda nnyumba mmyako."

6 Sakai alinkusuluka nakalinga nu kummbambilila Jesu nu lusekelo.

7 Abandu boosa aba baalimmbwene Jesu bo ikwingila mu nyumba jaa Sakai, balinkwibunesya, balinkuti, "Abuukile kukujua nheesya gwa ntulanongwa!"

8 Looli Sakai alinkwima, alinkummmbuula uNtwa alinkuti, "Keeta Ntwa! Ikyuma kyangu ngujaba pakati, kimo ngubapapo abalondo. Kangi umundu uju linga naalinsyobile fimo, ngunngomokesya ifi naalinsyobile kana."*

9 Po Jesu alinkummmbuula Sakai alinkuti, "Liilino uupoki bwisele nnyumba ij*i*, paapo joope uju mwana gwa Abulahamu.

10 Paapo Nnyamundu iisile kukubalonda nu kubapoka aba basobile."

*Ikifwanikisyo ikya babombeli aba
baajabiliigwe ulatalama*
(Matai 25:14-30)

11 Bo bikugapilikisa amasyu gaake, Jesu alinkwendelela uukubabuula ikifwanikisyo, paapo aali kifuki uukufika ku Jelusalemu, kangi abandu bala biinogonaga uukuti uBanyafyale bwa Kyala bukuja pakuboneka nakalinga.†

* **19:8** 19:8 Bala kalata gwa Abanyaleebi 6:1-5. † **19:11** 19:11 **uBanyafyale bwa Kyala bukuja pakuboneka nakalinga** Abandu biinogonaga uukuti Jesu ikubuuka ku Jelusalemu kukulongosya uBanyafyale.

12 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Aaliko umundu jumo ugwa nkikolo ikyimikigwa, uju aalondaga ukwenda injila ukubuuka nkiisu ikyu kubutali nu kugomoka, ukuti akapeeligwe ubunyafyale ubwa kulongosya ikiisu kyake.[‡]

13 “Bo akaali ukubuuka, aabakooliile ababombeli baake kalongo, alinkumpapo kukuti mbombeli indalama inyingi,§ alinkubabuula alinkuti, ‘Musibombele indalama isi, ukuti syongelengepo, mpaka bo ngugomoka.’

14 Looli abandu baa nkiisu kyake baalimmbengile, balinkutuma abandu abaa kwa kujoba ukuti, ‘Tutikulonda umundu uju ukuja ndagili gwitu!’

15 Poope umundu jula aakabile ubunyafyale, alinkugomoka kukaaja. Bo afikile alinkubakoolela ababombeli aba aabapeele indalama, aalondaga ukuti amanye ifi akabiileko kukuti mbombeli.

16 “Alinkwisa ugwa kwanda, alinkujoba alinkuti, ‘Ntwa, indalama syako, ngabiileko ifijabo kalongo.’

17 Untwa gwake alinkummbuula alinkuti, ‘Ubombele kanunu, gwe mbombeli nnunu! Paapo uli ngolofu mu mbombo inandi fijo, ngukupapo ukulongosya utwaja kalongo.’

[‡] **19:12 19:12** **Ukuti akapeeligwe ubunyafyale ubwa kulongosya ikiisu kyake** Akabalilo kala abandu baabuukaga ku malafyale unkulumba gwa Balooma, kukupeeligwa ubunyafyale bwa kulongosya ifisu fyabo. § **19:13 19:13** **Indalama inyingi** NKigiliki bikuti Mina kalongo. Mina gwali mfwalo gwa mundu ku masiku imia jimo.

18 Alinkwisa ʉmbombeli ʉgwa bʉbili alinkujoba alinkuti, ‘Ntwa, ɻndalama syako, ngabiileko ɻndalama isingi ifijabo fihaano.’

19 ɻntwa gwake alinkummbuula joope ʉjʉ, alinkuti, ‘Ugwe, ngukupapo ʉkulongosya ʉtwaja tuhaano.’

20 “Alinkwisa ʉjungi alinkujoba alinkuti, ‘Ntwa, isi syo ɻndalama syako, naapinyile nkitambala, ʉkuti silingasoba.

21 Naabombole bo ʉlo paapo nakutiilaga, namanga ʉgwe ʉli mundu unkali. Kwega ifi ʉkaabiikkile nʉ kʉtondola ifi ʉkaabyele.’

22 “ɻntwa jʉla alinkummbuula alinkuti, ‘Gwe mbombeli ʉmbiibi ʉgwe! Ngukulongela mu mmasyʉ gaako aga ʉjobile. Gwameenyे ʉkuti ʉne ndi nkali. Ngwega ifi ngaabiikkile nʉ kʉtondola ifi ngaabyele.

23 Po fiki ʉkaabiikkile ɻndalama syangʉ kʉli aba bikusibombelo ʉkuti ngabileko? ɻne bo niisile ngali neegile na isi ngabileko.’

24 “Po alinkubalagila aba baalyimile kifuki, alinkuti, ‘Namupoke ɻndalama, mukampepo jʉla ʉjʉ akabile ɻndalama ifijabo kalongo.’

25 Balinkwamula balinkuti, ‘Ntwa, keeta ali nasyo ɻndalama ifijabo kalongo!’

26 “Joope alinkubaamula alinkuti, ‘Nikubabuula nikuti, ʉjʉ ikubombelo kanunu aka ali nako, ikongeeligwa ʉkueeligwa. Ʉjʉ atikubombelo kanunu, koope aka ali nako ikupokigwa.

27 Po mubatwale abalugʉ bangʉ, aba batikulonda ʉkuti njege malafyale gwabo, mubatwale apa, mubagoge, bo ngukeeta!”

Jesu ikwambililigwa na kaluulu kaa b̄utoli mu Jelusalemu

(*Matai 21:1-11; Maalika 11:1-11; Johani 12:12-19*)

²⁸ Jesu bo amalile սկյոբա իսյօ alinkutalapo nkyeni, alinkwanda injila jaa kufyuка սկսսука կւ Jelusalemu.

²⁹ Bo asegeleiile mu Betifage na mu Betanija, ստայա ստե տւի կիֆու նս բայօ սբս բիկւտի Kyamba kya Misyungutի, alinkubatսմա abafundigwa baake babili,

³⁰ alinkubabսւլա alinkutի, “Namubսսկեցե nkaaja aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwingiile mula, mukwakսյաага imwana jaa mbunda jikսngiigwe, իյ սմունդս akiitogamo siku. Muka-jaabսլ, mukajitwale apa.

³¹ Linga սմունդս ikսbalaalսսյա ikստի, ‘Fiki mukսյաабսւլա?’ mukammbսսլեգе mukatigi, ‘ԵNtwa afumbilwe najo.’”

³² Po bala baatսմիցե balinkubսսука, balinkwaga sijիլլիle bo muno aababսսլile.

³³ Bo bali pakujaabսւլа imwana jaa mbunda, abeene najo balinkubalaalսսյա balinkutի, “Fiki mukսյաабսւլа imwana jaa mbunda?”

³⁴ Balinkսbaamula balinkutի, “ԵNtwa afumbilwe najo.”

³⁵ Balinkսntwalila Jesu, balinkսtenga imyenda gyabo pamwanya paa mwana jaa mbunda, Jesu alinkwitoga.*

* **19:35 19:35** *Jesu alinkwitoga* Abanyafyale biitogaga ifalaasi իսյա bwite. Po Jesu սկյոբա imbunda bo ikwingիլա mu Jelusalemu, aanangisyaga սկտի սմունդս iկwisa նս լստեցան, jo malafyale gwa lwijiisyo.

36 Jesu bo ikwenda, abandu baalisyaga imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kumyake.

37 Bo ali kifuki nu nsebo ugu gukusuluuka ukufuma ku Kyamba kya Misyunguti, ikibugutila kyosa ikya bafundigwa baake, kilinkwanda ukusekela nu kulaata ukuntuufya Kyala, kunongwa jaa mbombo sya fiika fyosa ifi baafibwene,

38 balinkuti,
“Asajigwege uMalafyale uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!†

Ulutengaano kumwanya nu basisya kwa Kyala gwa kumwanya fijo!”

39 ABafalisai bamo, aba baalimo nkilundilo, balinkummbuula balinkuti, “Mmanyisi, ubakemele abafundigwa baako, bamyeke!”

40 Alinkubaamula alinkuti, “Nikubabuula nikuti, linga bamyekeile aba, amabwe gikulaataga!”

Jesu ikujoba ukuti akaaja kaa Jelusalemu kikwisa kubulutuligwa

41 Jesu bo ali kifuki, alinkukabona akaaja kaa Jelusalemu, alinkukalilila,

42 alinkuti, “Ngali sili kanunu kumyako umwisyugu, linga gwasimeenye isi sikutwala ulutengaano! Looli akabalilo aka utikusibona.

43 Paapo amasiku gikwisa, aga abalugu baako bikwisa kujenga iilinga ilya mabwe ukukusyunguutila, bikwisa kukufinyatila mfibafu fyosa.

† **19:38 19:38** Bala kalata gwa Isabuli 118:26.

44 Bikwisa küküpondaña paasi ugwe na baanaako, mwi ilinga lyako ilya mabwe. Batikwisa kükülekelä iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iinine,[‡] künongwa jaa kuti ukaakaageenie akabalilo aka Kyala aaliisile küküküpoka!"

*Jesu ikubakaga abuulisi ndupaso lwa tempeli
(Matai 21:12-17; Maalika 11:15-19; Johani 2:13-22)*

45 Jesu alinkwingila ndupaso lwa tempeli, alinkwanda ukübakağıla panja aba buulisyaga utundu.

46 Alinkübabaħħula alinkuti, "Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Inyumba jangħu jikujjaga nyumba jaa kwipuutilamo.'§ Looli umwe, mujibikkile ukuja, 'Mbako jaa minyambuta.' "*

47 Jesu aamanyisyaga kükuti isiku ndupaso lwa tempeli. Abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, balinkulonda iñjila iżjaa künngogela,

48 looli bakaajaagile najimo, paapo abandu boosa baapilikisyaga kanunu isi aajobaga.

20

*Jesu ikulaalħusigwa isya maka gaake
(Matai 21:23-27; Maalika 11:27-33)*

1 Iisiku limo, Jesu aabamanyisyaga nu kubalumbilila abandu iNdumi iNunu ndupaso

[‡] **19:44 19:44** Itempeli jaaliisile küpangħeliga na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti. § **19:46 19:46** Bala kalata gwa Jeesaja 56:7. * **19:46 19:46** Bala kalata gwa Jelemija 7:11.

lwa tempeli. Abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, balinkubuuaka kumyake,

² balinkunndaalusya balinkuti, “Tubuale, ukabile kuuugu amaka agaa kubomba isi? Jo jwani uja akuppeele amaka aga?”

³ Alinkubaamula alinkuti, “Na niine ngubalaalusya iisyu limo. Muumbuale,

⁴ bule, amaka agaa Johani agaa kuboosya abandu gaafumile kwa Kyala, pamo ku bandu?”

⁵ Po balinkujobesania balinkuti, “Linga tukuti amaka gaake gaafumile kwa Kyala, umwene ikutigi, ‘Keeta mukaalimmwitiike?’

⁶ Looli linga tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu, ikilundilo iki ikya bandu bikututuunya na mabwe, paapo biitiike ukuti Johani aali nkunguluka.”

⁷ Po balinkummwamula Jesu balinkuti, “Tukamanya kuno gaafumile.”

⁸ Jesu alinkubabuula alinkuti, “Po leelo niine, ndikubabuula umwe ukuti jwani ambeele amaka agaa kubomba isi.”

Ikifwanikisyo ikya balimi ababiibi

(Matai 21:33-46; Maalika 12:1-12)

⁹ Po Jesu alinkwanda ukubabuula abandu ikifwanikisyo iki, alinkuti, “Aaliko umundu jumo uja aabyele amaafilu mu ngunda gwake. Alinkubabiihamo abalimi abaa kukeeteela imipiki gya maafilu gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila akabalilo akatali.

10 Akabalilo kaa kutungula iseke bo kafikile, alinkuntuma jumo mbabombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake. Looli abalimi bala balinkunkoma, balinkunkaga kisita kumpapo nafimo.

11 “Po umwene ngunda jula alinkuntuma kangi umbombeli ujungi. Abalimi bala joope balinkunkoma, balinkummbombela ingosya soni, balinkunkaga kisita kumpapo nafimo.

12 Alinkuntuma kangi ugwa bутату, joope balinkumfulasya, balinkunkaga.

13 “Po umwene ngunda alinkwinogona alinkuti, ‘Mbombe ifiki? Nguntuma umwanangу unkundwe. Pamo uju jo bikwakummwimikaga.’

14 Looli abalimi bala bo bammbwene, balinkujobesania balinkuti, ‘Uju jo mwene kilingo. Isaga tunngoge, ukuti ikilingo kijege kyitu.’

15 Balinkunsoosyamo mu ngunda, balinkunngoga.”

Po Jesu alinkubalaalussya alinkuti, “Umwene ngunda jula ikwisa kubabombela sya fiki abalimi bala?

16 Ikwisa kubagoga abalimi bala, nu ngunda gula ikubapapo abangi!” Abandu bo bapiliike isyo, balinkujoba balinkuti, “Buno silingiisa kuboneka isyo siku!”

17 Looli Jesu alinkubakeeta, alinkubalaalussya alinkuti, “Fiki sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

***Iliibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,**^{*}
lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto?[†]

18 “Kukuti mundu ajah ikugwa pamwanya pi
 ibwe ilyo, ikukonyoka konyoka, na gwesa jula
 likunngwila, likuntakania.”

19 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na
 ba-puuti abalongosi, balinkulonda ukunkola ak-
 abalilo kalakala, paapo baasyageenie ukuti,
 ikifwanikisyo iki aabajobaga abeene. Looli
 balinkubatiila abandu.

*Ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma
 (Matai 22:15-22; Maalika 12:13-17)*

20 Po paapo abalongosi baa Bajuuta
 balinkuntegelela Jesu. Balinkubatuma abandu
 baa kintendeela, aba baaliibii kile ngati
 bagolofu, ukuti bankole mbujobi bwake,
 po bantwale ku ndongosi gwa kiisu ukuti
 banndonge.

21 Po abandu bala baalintegeliile,
 balinkunndaalusya Jesu balinkuti, “Gwe
 Mmanyisi, tumeenye ukuti kujoba nu
 kumanyisya isya nalooli. Tumeenye ukuti
 utikupaasya isi bikwinogona abandu, ugwe
 kumanyisya isya Kyala ku bwanalooli.

22 Bule, indagilo sya Moose sikutwitikisya
 ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma,
 pamo mma?”

23 Looli Jesu alinkubumanya ubukomu bwabo,
 alinkubabuula alinkuti,

* **20:17 20:17 Iliibwe ili abajenga nyumba baalikaanile** Jesu
 apa aabombiile amasya agaa nDwitikano uLukulu ukwijoba
 umwene. † **20:17 20:17** Bala kalata gwa Isabuli 118:22.

24 “Namuunangisye ʉlʉtalama lʉmo ʉlwa nde-nali. Ḧkifwani iki kyani, ni ngamu ijɪ jaani?” Balinkʉmmwamula balinkʉti, “Fya malafyale gwa Balooma.”

25 Po Jesu alinkʉbabuʉla alinkʉti, “Po ifya malafyale gwa Balooma mumpenge ʉmalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpenge Kyala.”

26 Abandʉ bala balinkʉswiga fijo ʉkwamula kwa Jesu, balinkumyeka. Balinkʉtoligwa inongwa ijaa kʉnkolela, kʉnongwa jaa masyʉ aga ajobile nkyeni mmbandʉ.

Isya kʉsyʉka ʉkʉfuma mbafwe

(*Matai 22:23-33; Maalika 12:18-27*)

27 ABasatukai‡ bambo balinkʉbʉuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ʉkʉti abandʉ bak-abagila ʉkʉsyʉka ʉkʉfuma mbafwe. Po balinkʉnndaalʉusya balinkʉti,

28 “Gwe Mmanyisi, Moose aatusimbiile mu ndagilo ʉkʉti, ‘Linga ʉmundʉ ikʉfwa kisita kʉpaapa ʉmwana najʉmo, ʉgwamyabo amwingilengepo ikilingo ʉnkiikʉlʉ ʉmfwile jʉla, ʉkʉti ampaapile abaana ʉjʉ afwile.’§

29 Po baaliko abanyamundʉ bahaano na babili. Ɂgwa kwanda alinkwega ʉnkiikʉlʉ, alinkʉfwa kisita kʉpaapa ʉmwana najʉmo.

30 Ɂgwa bʉibili [alinkʉmmwingilapo ikilingo ʉmfwile jʉla, joope alinkʉfwa kisita kʉpaapa nagwe,]*

‡ **20:27 20:27** ABasatukai Bala kʉ Isyakʉlingaania. § **20:28**

20:28 Bala kalata gwa Ɂukukumbuuka ḥngomeesyo 25:5-6.

* **20:30 20:30** Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na masyʉ aga.

³¹ nʉ gwa bʉtatʉ, joope alinkʉmmwingilapo. Bo luluulo boosa bahaano na babili balinkʉmmwingilapo, balinkʉfwa kisita kupaapa nagwe.

³² Kʉmmaliikisyo, unkiikʉlʉ jʉla joope alinkʉfwa.

³³ Abandʉ boosa bo basyʉkile, unkiikʉlʉ jʉla ikwisa kʉjaga nkasi gwani? Paapo aalyegiig-wemo na banyambala boosa bahaano na babili."

³⁴ Jesu alinkʉbabʉlʉ alinkʉti, "Abandʉ baa nkabalilo aka bikwega nʉ kwiegigwa.

³⁵ Looli aba Kyala ababwene ʉkʉti babagisye ʉkuja nkiisʉ ikipya, nʉ kʉsyʉka ʉkʉfuma mbafwe, batikwisa kwega pamo ʉkwiegigwa.

³⁶ Bakabagila ʉkwisa kʉfwa kangi, paapo bikwisa kʉjaga bo ʉlwa bandʉmi. Abandʉ abo baana baa Kyala, paapo basyʉsiigwe ʉkʉfuma mbafwe.

³⁷ "Joope Moose aatile, abafwe bikwisa kʉsyʉka. Aajobile isyo mwa Kalata ʉMwikemo, pala aasimbile isya kisyanju iki kyakaga ʉmooto. Aalinnejobile ʉNtwa Kyala, ʉkʉti jo, 'Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa Isaka na Kyala gwa Jaakobo.'[†]

³⁸ Po Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa bʉʉmi,[‡] paapo kʉmyake boosa bʉʉmi."

³⁹ Po abamanyisi baa ndagilo sya Moose bamo, balinkʉjoba balinkʉti, "Gwe Mmanyisi, ʉjobile kanunu!"

[†] **20:37 20:37** Bala kalata gwa Ɂkusooka 3:6. [‡] **20:38 20:38**
Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa bʉʉmi Ɂbujobi ʉbo kokʉti Abulahamu, Isaka, na Jaakobo bʉʉmi, bali pamopeene na Kyala kʉmwanya.

40 Ukwandila apo, akaagelilepo umundu najumо ukunndaalusya kangi Jesu.

*Meesija Mwana gwa Ndaabiti
(Matai 22:41-46; Maalika 12:35-37)*

41 Po Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Fiki abandu bikuti Meesija Mwana gwa malafyale Ndaabiti?

42 Umwene Ndaabiti ikujoba mwa kalata gwa Isabuli ikuti,
'UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwangu,
"Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fijo,

43 ukufika apa nikubabii kaga abalugu baako paasi pa malundi gaako." '§

44 "Ndaabiti ikunkoolela Meesija ukuti Ntwa. Po Meesija ikujaga mwanaake buleebule?"

*Jesu ikubasoka abafundigwa baake isya bamanysi baa ndagilo sya Moose
(Matai 23:1-36; Maalika 12:38-40)*

45 Abandu boosa bo bikumpilikisa, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti,

46 "Mujege maaso na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Biiganile ukwenda bo bafwele imyenda imitali, ukuti abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni. Bikwisalila ukutuugasya pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, pabujo ubwa biimikigwa pa lusekelo.

47 Bikukabila mbusyobi ifyuma ku bakiikulu abafwile, kangi bikwipuuta inyiipuuto indali,

isya kulabaasya. Pi isiku lya bulongi, bikwisa kwambililaga ulufundo ulunywamu kwa Kyala!"

21

Unkiikulu umfwile asoosiisye iikemo ukubakinda boosa
(Maalika 12:41-44)

¹ Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, alinkubabona abakabi bikusopa amakemo gaabo nkya kusopamo amakemo.

² Alinkummbona joope umfwile jumo undondo, ikusopa mula utusenti tubili.

³ Po Jesu alinkujoba alinkuti, "Nalooli nikubabuula, unkiikulu uju umfwile undondo, asoosiisye fijo ukubakinda boosa.

⁴ Paapo abo boosa basopile ifi beegile mfyma fyabo ifi fijeelile, looli umfwile uju mbulondo bwake asoosiisye fyosa ifi aali nafyo, ifi aafisubilaga mbuumi bwake!"

Ingubilo isi sikwisa mmasiku gaa kummaliikisyo

(Matai 24:1-14; Maalika 13:1-13)

⁵ Abafundigwa bambo abaa Jesu baajobaga isya tempeli, muno jaanokesiigwe na mabwe amanunu, nu tundu utununu utu abandu baalinsookiisye Kyala. Looli Jesu alinkujoba alinkuti,

⁶ "Ifi mukufikeeta, gikwisa amasiku aga litikwisa kujako iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iinine. Goosa gikwisa koomoligwa!"

⁷ Abandu bala balinkunndaalusya balinkuti, "Gwe Mmanyisi, isyo sikwisa ndili? Kangi

kimanyilo nki kikwisa kütunangisya üküti isi sili kifuki üküboneka?”

⁸ Alinkubabuula alinkuti, “Mujege maaso, üküti mulingiisa kusyobigwa! Abandu bingi bikwisa kubombelaga ingamu jangu, bikwisa kutigi, ‘Une ne Meesija!’ Kangi bikutigi, ‘Akabalilo kasegeliile!’ Looli umwe mulungiisa kubakongaga!

⁹ Bo muküpilika isya bwite na kabini, mulingiisa kütüllaga. Paapo isyo mpaka sikwisa katala üküboneka, looli ubumaliikisyo bo bukaali.”

¹⁰ Jesu alinkwendelela üküjoba alinkuti, “Ikiisu kimo kikwisa külwaga ni kiisu ikingi, nu bonyafyale bumo bukwisa külwaga nu bonyafyale ubungi.

¹¹ Küküti bujo tukwisa kujako utusenyenda utunywamu, injala ni mbungo iji jikwambukila abandu. Fikwisa kujako ifya kütüllisyä, ni fimanyilo ifikülumba ükufuma kümwanya.

¹² “Looli bo syosa isyo sikaali üküboneka, bikwisa kubakolaga umwe nu kubafunda ni ngubilo, bikwisa kubatwalaga mbalongosi baa mu sinagogi, nu kubapinya mu nnyololo. Kangi bikwisa kubatwalaga rkyeni mbonyafyale na mbalongosi baa kiisu üküti mulongigwege, paapo muli bafundigwa bangu.

¹³ Looli kümynu ako ko kabalilo kaa kükufumusya.

¹⁴ Mulingapaasyaga, üküti mukwakwamula buleebule, bo bikubalaalusya pabulungi.

¹⁵ Paapo une angubapapo amasyu na mahala, aga akajako najamo undugu gwingu, ujü abagile

ukugatola pamo ukugapingga.

¹⁶ “Kangi bikwisa kuboohelaga umwe, abapaapi biinu, abaamyinu, abakamu biinu na banyaani biinu. Bamo pakati pamyinu mukwisa kugogigwaga.

¹⁷ Abandu boosa bikwisa kubabengaga, paapo muli bafundigwa bangu.

¹⁸ Looli lutikwisa kusobapo nu lonywili nalemo ulwa mitu gyinu!

¹⁹ Kunongwa jaa kwikasya kwinu, mukwisa kukaba ubuumi.”

Jesu ikujoba isya kumpanguligwa akaaja kaa Jelusalemu

(Matai 24:15-21; Maalika 13:14-19)

²⁰ “Bo mwagile akaaja kaa Jelusalemu kasyungutiliigwe ni filandilo fya basikali, po mwise mumanyege ukuti kikuja pakupyutigwa.

²¹ Po abandu aba bali mu Jutai babopelege mfyamba, aba bali nkati nkaaja basookengemo nu kubopa, na aba bali mmigunda balingagomokelangamo nkaaja.

²² Paapo amasiku ago gikwisa kuja gaa ngubilo, ukuti syosa isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo siboneke.

²³ Ahili abaa fifuba na aba bikongesy aabaana nkabalilo ako! Paapo bukwisa kujako ubutolwe ubwingi nkiis, ni ngalalisi sya Kyala ku bandu abaa nkiis iki.

²⁴ Abandu bamo bikwisa kugogigwa ni nyubo, abangi bikwisa kujakigwa, nu kwa kupinyigwa mfiis fyosa. Abandu aba bakaja Bajuuta, bikwisa kujakanya akaaja kaa Jelusalemu mpaka akabalilo kaabo kamalike.”

*Ukwisa kwa Nnyamundu kukulongosya
(Matai 24:29-35; Maalika 13:24-31)*

25 “Kangi fikwisa kubonekaga ifimanyilo mwi isuba, mmwesi na mu ndondwa. Abandu abaa nkisiis, bikwisa kuja nu batolwe nu booga, kunongwa jaa koobela nu kusambuka kwa nyanja.

26 Abandu amaka gikwisa kubamalikila, kunongwa jaa lutende, bo bikuguulila ifi fikwisa pakiis, paapo utundu toosa utanywamu utu tuli kumwanya, tukwisa kujungaanika.

27 “Po bikwisa kuumbona ne Nnyamundu bo ngwisa mmabingo na maka amingi nu busisya bwa Kyala.*

28 Isyo bo syandile ukuboneka, mwise mwikasyege, paapo ukupokigwa kwelu kuli kifuki!”

29 Jesu alinkubabuula abafundigwa baake ikifwanikisyo, alinkuti, “Namukeete umpiki gwa nkuju ni mipiki ightingi gyosa.

30 Amaani bo gikutuluula, mukumanya ukuti umpingo gusegeliile.

31 Bububo na numwe bo mukusibona isyo syosa, aamumanyege ukuti uBunyafyale bwa Kyala busegeliile.

32 Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batikwisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa.

33 Umpaalanga ni kiisu fikwisa koomoka, looli amasyu gangu gatikoomokamo siku.”

Mujege maaso

* **21:27 21:27** Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

34 “Mujege maaso, unction indumbula syinu silingakoligwa na kajjilo akabiibi akaa buggala bwalwa, nuuk koligwa ni mbombo isya pakiis. Isikku lila lilingiisa kubaaga bo mwijibile.

35 Paapo iisikku ilyo nakalinga likwisa kubaaga abandu boosa abaa pakiis.

36 Po mujege maaso akabalilo koosa, munsuumege Kyala, unction muje na maka agaa kwendela kanunu ndi syosa isi sikubonekaga, nuukwima nkyeni mu Nnyamundu.”

37 Kukuti isikku Jesu aamanyisyaga ndupaso lwa tempeli. Pakilo aabuukaga kukugona ku Kyamba kya Misyunguhi.

38 Abandu boosa baalaabilaga nulubunju ukubuuka ndupaso lwa tempeli, unction bampilikisye.

22

*Juuta Isikalyoti ikwitika ukunndiila Jesu
(Matai 26:1-5, 14-16; Maalika 14:1-2, 10-11;
Johani 11:45-53)*

1 Ikyaka ikya fisyesye ifisita nkese,* iki bikuti kyaka kya Pasa,[†] kyasegeliile.

2 Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose baalondaga injila ijaa kunngogela Jesu. Baabombaga isyo kubutiitu, paapo baabatiilaga abandu.

3 Seetano alinkummwingila Juuta Isikalyoti, aali jumo mbafundigwa baa Jesu kalongo na babili.

* **22:1 22:1** *Ikyaka ikya fisyesye ifisita nkese* Bala ku Isyakulingaan. † **22:1 22:1** *IPasa* Bala ku Isyakulingaan.

⁴ Po Juuta alinkubuuaka ku bapuuti abalongosi na bakulumba baa basikali aba baalindililaga itempeli, alinkwitikana nabo muno abagiile ukunndiila Jesu.

⁵ Balinkuhoboka, balinkwitikana nagwe ukunhomba indalama.

⁶ Po Juuta alinkwitika, alinkulonda injila ijaa kunndiila Jesu, bo ikilundilo kya bandu kikajapo.

Ukutendekesyə ifindu fya Pasa

(Matai 26:17-19; Maalika 14:12-16; Johani 13:21-30)

⁷ Iisiku lya fisyesye ifisia nkese lilinkufika. Iisiku ilyo lyo isiku ili baaboolaga akang'oosi kaa kulya pa kyaka kya Pasa.

⁸ Po Jesu alinkubatuma baa Peeteli na Johani, alinkubabuula alinkuti, "Mubuuke mukatutendekesye ifindu fya Pasa, ukuti tulymo."

⁹ Balinkunndaaluuusya balinkuti, "Kulonda tukatendekekesye kuugu?"

¹⁰ Alinkubabuula alinkuti, "Bo mwingsiile nkaaja akaa Jelusalem, mukwakwaganila nu nnyambala jumo, apimbile indeko jaa miisi. Mukankongege mpaka nnyumba ijji ikwakwingila.

¹¹ Mukammbuule umwene nyumba ukuti uMmanyisi ikukulaaluuusya ikuti, 'Ikyumba kya baheesya kili kuugu? Ngulonda ukulilamo ikyaka kya Pasa pamopeene na bafundigwa bangu.'

¹² Umwene nyumba ikwakubanangisya ikyumba ikinywamu ikya ku golofwa,

kitendekesiigwe kanunu pa bʌtʌugalo, mukatendekesyeye ifindu fya Pasa umo.”

¹³ Balinkubuuka, balinkwakusyaga syosa bo muumo Jesu aababuuliile. Po balinkutendekesyeye ifindu fya Pasa.

IFindu iFiikemo ifya Ntwa

(*Matai 26:26-30; Maalika 14:22-26; 1 Abakolinti 11:23-25*)

¹⁴ Namajolo akabalilo kaa kulya bo kafikile, Jesu alinkutuugala pakulya ifindu pamopeene na batumigwa baake kalongo na babili.

¹⁵ Alinkubabuula alinkuti, “Nnyonyilwe fijo ukulya iPasa ijì pamopeene na numwe, bo taasi ngaali ukutaamigwa.

¹⁶ Nikubabuula nikuti, ndikwisa kwandisyamo sikù ukulya ifindu fya Pasa, mpaka apa ngwisa kulya iPasa ijaa nalooli mBunyafyale bwa Kyala.”

¹⁷ Po alinkwega ikikombe ikya finga, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkujoba alinkuti, “Namwege ikikombe iki ikya finga, kukuti mundu anwe!

¹⁸ Paapo nikubabuula nikuti, ndikwisa kùnwamo kangì ifinga mpaka bwise uBunyafyale bwa Kyala.”

¹⁹ Alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukimanya, alinkubapapo, alinkubabuula alinkuti, “Ugu go mbili gwangu, ugù guningiigwe kùnongwa jìnu. Mubombege bo ulu ukungumbuuka une.”

²⁰ Kangì bo baliile ifindu, Jesu alinkwega ikikombe ikya finga, alinkuti, “Ikikombe iki ikya

finga lo lwitikano ʉlʉpya mwi ilopa lyangʉ, ili likooneka ʉkʉbapoka umwe.

21 “Looli ʉju ikuja pakʉundiila, ikʉlya pamopeene na niine apa pa meesa.

22 Paapo ʉne Nnyamundʉ angufwa bo muno Kyala aasibaatikiile, looli ahiiili umundʉ ʉju ikʉundiila!”

23 Balinkwanda ʉkʉlaalʉusania ʉkʉti jo jwani ikuja pakubomba isyo.

Abatʉmigwa bikʉkaanikana isya bʉkʉlʉmba

24 Po abatʉmigwa balinkwanda ʉkʉkaanikana, ʉkʉti jo jwani nkʉlʉmba nkibugutila kyabo.

25 Jesu alinkʉbabʉula alinkʉti, “Abanyafyale baa pakiisʉ apa biiganile ʉkʉbalagila abandʉ kʉ bʉkali, bikʉjobigwa ʉkʉti batʉuli baa bandʉ.

26 “Looli kʉmyinu umwe silingajaga bo ʉlo. ʉju jo nkʉlʉmba nkibugutila kyinu, jo ajege bo unnandi. Kangi ʉju ikʉlongosya, ikʉlondigwa ababombelege abangi.

27 Po jwani nkʉlʉmba kʉ nnine? ʉju atʉugeele pakʉlya ifindʉ pamo ʉju ikuntwalila ifindʉ? Bʉle, akaja jo ʉju atʉugeele pakʉlya? Looli ʉne nkibugutila kyinu ndi bo ʉmbombeli.

28 “Umwe jo umwe musyele na niine, bo ndi mbʉtolwe ʉbwa ngelo.

29 ʉne ngʉbapapo umwe ʉBʉnyafyale bo ʉlu Taata aalimbeelee ʉne,

30 ʉkʉti mwise mulye nʉ kʉnwa mBʉnyafyale bwangʉ, kangi mwise mutʉugale pa fikota fya butwa, ʉkʉti mufilonge ifikolo kalongo na fibili ifya Isilaili.”

*Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana
(Matai 26:31-35; Maalika 14:27-31; Johani 13:36-38)*

³¹ Jesu alinkujoba alinkuti, “Simoni, Simoni! Seetano asumile kwa Kyala, ukubagela umwe mwesa, bo ulwa ndimi uju ikululuusya.

³² Looli ngwipuutiile, ukuti ulwitiko lwako lulinganaganika. Bo guungomokiile, gwise ubakasyege abafundigwa biinaako.”

³³ Po Simoni alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, une niitendekiisye ukupinyigwa, poope nu kufwa pamopeene na nungwe!”

³⁴ Jesu alinkuti, “Nikukubuula Simoni Peeteli ukuti, bo ingongobe jikaali ukukoolela umwisyugu, ugwe kungaana katatu ukuti ukamanya.”

Akanyambi akaa ndalama nu luubo

³⁵ Po Jesu alinkubalaalusya alinkuti, “Bo mbatumile kisita ndalama, pamo ikinyambi, pamo ifilato, bule, mwalyagiilwe fimo?” Balinkuti, “Mma, tukaalyagiilwe nafimo.”

³⁶ Jesu alinkubabuula alinkuti, “Ulu, uju ali na kanyambi akaa ndalama akolelege, na joope uju ali ni kinyambi akolelege. Uju akaja nu luubo, uulisyege ikoti lyake, akuule.”

³⁷ Paapo nikubabuula, sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Aabaliigwe pamopeene na batulanongwa.’[‡] Nalooli syosa isi sisimbiigwe künongwa jangu, mpaka sibombigwe.”

[‡] 22:37 22:37 Bala kalata gwa Jeesaja 53:12.

38 Abafundigwa baake balinkuti, "Gwe Ntwa, keeta, apa silipo inyusubo ibili." Alinkubaamula alinkuti, "Tusileke isyo."

*Jesu ikwipuuta nKyamba kya Misyunguti
(Matai 26:36-46; Maalika 14:32-42)*

39 Po Jesu alinkusookamo mu Jelusalemu, alinkubuuka ku Kyamba kya Misyunguti, bo muno lwajjiliile ulwiho lwake, abafundigwa baake balinkunkonga.

40 Bo afikile pabujo bula, alinkubabuula alinkuti, "Mwipuutege, ukuti mulungiisa kutoligwa ni ngelo."

41 Alinkusookapo apa baalipo, alinkubuuka pabutalipo, apa likugomokela iibwe linga umundu atuunyile. Alinkufugama, alinkwipuuta,

42 alinkuti, "Gwe Taata! Linga bwigane bwako, usookesyepo ingubilo isi. § Leelo bulingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako!" [

43 Po ugwandumi ukufuma kumwanya alinkummwisia, alinkumpa amaka.

44 Aali mu ngabilo inywamu isya mu ndumbula, po alinkukindilila fijo ukwipuuta, amafuku gaake galinkuja bo ulwa matondobya gaa ilopa, galinkutoonya paasi.]*

45 Bo iipuutile, alinkwima, alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utalo, kunongwa jaa busulumanie.

§ **22:42 22:42** *Uusookesyepo ingubilo isi NKigiliki bikuti Uusookesyepo ikikombe iki.* * **22:44 22:43-44** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja nu tñanandi utu.

46 Alinkubalaalusya alinkuti, “Fiki mukugona utulo? Namusumuke! Mwipuutege, ukuti mulingiisa kutoligwa ni ngelo.”

*Bikunkola Jesu
(Matai 26:47-56; Maalika 14:43-50; Johani 18:3-11)*

47 Bo akaali ikujoba, nakalinga kilinkwisa ikilundilo kya bandu, kilongosiigwe na Juuta, ugwa ndi bala kalongo na babili. Alinkusegelela kwa Jesu, alinkumfipa.[†]

48 Jesu alinkunndaalusya alinkuti, “Juuta! Kusundiila ne Nnyamundu ku njila jaa kusufipa?”

49 Abafundigwa baa Jesu bo basibwene isyo, balinkujoba balinkuti, “Gwe Ntwa! Bule, tubasenge ni nyuabo?”

50 Po umwinaabo jumo alinkunsenga nu luubo untumwa gwa mpuuti unkulumba, imbulukutu jaa ku kiiliilo.

51 Jesu alinkujoba alinkuti, “Namuleke ukubomba isyo!” Alinkupalamaasya imbulukutu jaa ntumwa jula, alinkummbwambwalsya.

52 Jesu alinkubabuula abapuuti abalongosi, abakulumba baa basikali abaa mu tempeli, pamopeene na balongosi baa Bajuuta, aba baalisile kunkola, alinkuti, “Bule, mwisile mukolile inyubo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta?

[†] **22:47 22:47** *Alinkumfipa* Ukuipana kaali kajjilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisya ulugano pamo ubumanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ku nkiikulu kwene.

⁵³ Bwila naatuugalaga nkyeni mmyinu ndupaso lwa tempeli, mukaalingolilemo siku! Looli aka kabalilo kiinu, kabalilo kaa b

ulagili
 bwa ngiisi.”

⁵⁴ Po abandu bala balinkunkkola Jesu, balinkuntwala kukaaja kaa mpuuti unkulumba.[‡] Peeteli alinkunkkonga pabutalipo.

Peeteli ikunkkaana Jesu

(*Matai 26:57-58, 69-75; Maalika 14:53-54, 66-72; Johani 18:12-18, 25-27*)

⁵⁵ Abandu balinkukosya umooto pakati pa lupaso, balinkutuugala pamopeene, joope Peeteli alinkutuugala pamopeene nabo.

⁵⁶ Umbombi jumo undindwana, alinkummmbona Peeteli atuugeele apa umooto gwakaga, aalinkeetile kanunu, alinkujoba alinkuti, “Joope uju, aali pamopeene na Jesu.”

⁵⁷ Looli Peeteli alinkukaana alinkuti, “Gwe nkiikulu ugwe! Une ngammany!”

⁵⁸ Bo bangeelepo panandi, umundu ujungi alinkummmbona Peeteli, alinkujoba alinkuti, “Na nungwe uli mwinaabo bala.” Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Gwe mundu ugwe, ungaasaaka une!”

⁵⁹ Bo jikindile isala jimo buno, umundu ujungi alinkusisimikisya, alinkujoba alinkuti, “Nalooli umundu uju aali pamopeene na Jesu! Paapo joope uju Ngililai!”

⁶⁰ Looli Peeteli alinkwamula alinkuti, “Gwe mundu ugwe, isi kusijoba ngasimanya!”

[‡] **22:54 22:54 Umpuuti unkulumba** Bala iisyu **Abapuuti** ka Isyakulingaania.

Nakalinga bo ali pakujoba isyo, ingongobe jilinkukooolela.

⁶¹ UNtwa Jesu alinkusnuka, alinkunkeeta Peeteli. Po Peeteli alinkugakumbuka amasya aga uNtwa aalimmbuulile ukuti, “Liilino ingongobe bo jikaali ukukooolela, kungaana katatu.”

⁶² Po alinkusooka panja, alinkulila fijo.

*Abasikali bikummuugii lila nu kunkoma Jesu
(Matai 26:67-68; Maalika 14:65)*

⁶³ Abasikali aba banndindililaga Jesu, balinkummuugii lila nu kunkoma.

⁶⁴ Balinkumpinya ni kitambala kumaaso, balinkunnadaalusa balinkuti, “Kunguluka! Jo jwani akukomile?”

⁶⁵ Balinkuntuka amaheelu agangi amingi.

*Jesu nkyeni mbalongosi baa Bajuuta
(Matai 26:59-66; Maalika 14:55-64; Johani 18:19-24)*

⁶⁶ Bo bukiile, balinkukomaana abaa lukomaano lwa Sanihendilini, § ulu bikujamo abalongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Po abasikali balinkuntwala Jesu nkyeni mmyabo.

⁶⁷ Po balinkunnadaalusa balinkuti, “Tubuhle, ugwe gwe Meesija?” Jesu alinkubaamula alinkuti, “Nalinga mbabuulile, mutikuyuniitika.

⁶⁸ Kangi linga ngubalaalusa, mutikuyunaamula.

§ **22:66 22:66 ISanihendilini** Bala ku Isyakulingaania.

69 Looli ʉkwandila liilino, ʉne ne Nnyamundʉ ngʉtʉugalaga kʉmwanya, pabujo ʉbwimikigwa, kʉkibafu ikiiliilo ikyा Kyala ʉMwene maka."

70 Balink舅joba boosa balinkuti, "Kokuti ʉgwe ʉli Mwana gwa Kyala?" Jesu alink舅baamula alinkuti, "Mujobile isya nalooli."

71 Po balink舅joba balinkuti, "Tukubulonda ʉbukeeti bwa fiki? Keeta, tʉpiliike jʉjʉuswe amasya ʉkufuma nkanwa mmyake!"

23

*Jesu ikʉlongigwa na Pilati
(Matai 27:1-2, 11-14; Maalika 15:1-5; Johani 18:28-38)*

1 Po abalongosi abakʉlʉmba bala abaa Bajuta, balinkwima, balinkʉntwala Jesu kwa Pilati, ʉndongosi gwa kiisʉ ikyा Jutai.

2 Balinkwanda ʉkʉnsitaaka balinkuti, "Umundʉ ʉju tʉmmbwene ikʉbasofya abandʉ baa nkiisʉ kyitʉ. Ikʉkaanisya abandʉ ʉkʉsonga isongo kʉ malafyale gwa Balooma, kang'i ikwijoba ʉkuti ʉmwene jo Meesija, ʉMalafyale."

3 Po Pilati alinkʉnndaalʉusya Jesu alinkuti, "Bule, ʉgwe ʉli Malafyale gwa Bajuuta?" Jesu alink舅mmwamula alinkuti, "Bo liliilyo ʉjobile."

4 Pilati alink舅babʉla abapuuti abalongosi ni kilʉndilo ikyा bandʉ, alinkuti, "Ngajaagamo inongwa najimo mmundʉ ʉju."

5 Looli abeene balinkʉsisimikisya ʉkujoba balinkuti, "Ikʉbasonga abandʉ ʉkʉbusambukila ʉbʉnyafyale ni manyisyo syake, moosa mu Jutai. Aalyandiile kʉ Galilai mpaka afikile kʉno."

6 Pilati bo apiliike isyo, alinkulaalusya alinkuti, "Bule, umundu uju gwa mu Galilai?"

7 Bo asyageenie ukuti Ngalilai, ikufuma mbunyafyale bwa Heloti, alinkuntuma kwa Heloti, uju joope akabalilo ako aalimo mu Jelusalemu.

Heloti ikunndaalusya Jesu

8 Heloti bo ammbwene Jesu, aahobwike fijo, paapo amasiku mingi aalondaga ukummbona. Aapiliike inongwa syake, aasubilaga ukummbona Jesu ikubomba ikiika kimo.

9 Po Heloti alinkunndaalusya Jesu amasyu mingi, looli umwene akaalimmwamwile iisyu nalimo.

10 Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose baalipo, balinkujoba amasyu gaa kunsitaaka ku maka fijo.

11 Po Heloti na basikali baake, balinkummwangalila nu kummoobel. Balinkumfwika imyenda igya bunyaafyale, balinkuntwala kang'i kwa Pilati.

12 Iliisiku ilyo, Heloti na Pilati balinkuja bamanyaani, paapo konyuma baali kilugu.

Jesu ikulongigwa ukugogigwa

(*Matai 27:15-26; Maalika 15:6-15; Johani 18:39-19:16*)

13 Po Pilati alinkubabungaania abapuuti abalongosi, abalongosi baa bandu na bandu abangi.

14 Alinkubabuula alinkuti, "Umundu uju muntwele kumyangu, mukunsitaaka ukuti ikubasonga abandu ukubusambukila ubulongosi

bwa kiisu. Nunndaalusiisye nkyeni mmyinu,
loli ngajaaga inongwa najimo ij*i* atulile, ndi
syosa isi munsitaakile.

15 Joope Heloti akajaaga inongwa najimo kumyake, fyobeene anngomwisye kumyitu. Akabomba nasimo isya kumpelela ukulongigwa ukugogigwa.

16 Po leelo, ikukomigwa ifingoti, po ngummwabulaga." [

17 Lwali lwiho ukummwabula umpinyigwa jumo pa kyaka kya Pasa.]*

18 Loli abandu boosa balinkujwega palikimokyene balinkuti, "Nngoge umundu uju! Utwabulile Balaba!"

19 Balaba aapinyiigwe mu nnyololo, paapo aapelile ukusambuka abandu nkaaja ukupinga ubulongosi bwa kiisu, na kunongwa jaa bugogi.

20 Pilati aalondaga ukummwabula Jesu, alinkujoba na bandu kangi.

21 Loli abeene balinkongelapo ukujwega balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano! Nkomelele pa kikohekano!"

22 Pilati alinkujoba nabo kangi ulwa butatu alinkuti, "Fiki? Abombele mbiibi nki? Une ngajaaga inongwa najimo kumyake, ijaajampelela ukuti alongigwe ukugogigwa! Kunongwa ijo ngulagila akomigwe ifingoti, po ngummwabulaga."

23 Loli abandu balinkukindapo ukujwega ku maka fijo, balinkuuumiilila ukusuuma ukuti Jesu

* **23:17 23:17** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

akomeleligwe pa kikohekano. ɻnjwego gwabo gulinckupela ɻkuti biitikisigwe.

²⁴ Po Pilati alinkutumula ɻkuti sibombigwe isi baasuumaga.

²⁵ Alinkummwabula Balaba ɻju aapinyigwe kunongwa jaa kubasonga abandu ɻkubusambukila ɻbulongosi bwa kiisu, na kunongwa jaa bugogi, alinkubapapo Jesu abasikali, ɻkuti bammbombele isi baalondaga abandu.

*Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano
(Matai 27:32-44; Maalika 15:21-32; Johani 19:17-27)*

²⁶ Abasikali bo bikuntwala Jesu kukanngoga, balinkwaganila nu mundu juimo ingamu jaake Simoni ugwa mu Kilene, aafumile mmigunda, iisaga nkaaja. Balinkunkola, balinkuntwika ikikohekano ɻkuti ampimbile Jesu. Po alinkupimba, alinkunkonga Jesu.

²⁷ Nkilundilo ikinywamu kya bandu kilinkunkonga Jesu. Nkilundilo ıkkyo, baalimo abakiikulu aba banndililaga nu kunkutila.

²⁸ Jesu alinkubasanukila, alinkubabuula alinkuti, "Mwe bakiikulu baa mu Jelusalemu! Mulingaandililaga une, looli mwilililege mwibeene na baaniinu!"

²⁹ Paapo gikwisa amasiku aga abandu bikutigi, 'Basajiigwe abakiikulu abagumba, aba bakapaa-pamo nu kongesyamo abaana!'

³⁰ Po,
'Abandu bikwisa kufibuulaga ifyamba ɻkuti,
"Nanutugwilege!"
Kangi nu twamba ɻkuti,

“Nanutusyilege!” †

31 “Abandu bikuumbombela une bo ulu, ne ngaja ntulanongwa. Po sikwisa kujaga bueebule ku batulanongwa?”‡

32 Balinkubatwala boope abanyambuta babili, ukuti bagogiigwe pamopeene na Jesu.

33 Po balinkufika pabujo ubu ingamu jaake bikuti Lupaja lwa Ntu, balinkubakomelela pa fikohekano, Jesu na banyambuta babili bala, jumo kukibafu ikiiliilo, nu jungi kukibafu ikiimama. 34 Po Jesu alinkuti, “Gwe Taata, ubahobokele, paapo bakasimanya isi bali pakusibomba.” Balinkujabana imyenda gyake ku njila jaa bulagusi.

35 Abandu baalyimile kifuki baakeetaga. Abalongosi baa Bajuuta bammwangalilaga Jesu, baatigi, “Aabapokaga abangi, oko na iipoke umwene, linga jo Meesija gwa Kyala, unsunguligwa gwake!”

36 Abasikali boope balinkummwangalila, balinkusegelela kumyake, balinkumpa ifinga ingali,

37 kangti balinkuti, “Linga ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta, na gwipoke gwimwene!”

38 Pamwanya pa kikohekano baasimbile baatile,

Uju jo Malafyale gwa Bajuuta

39 Jumo mbanyambuta aba baakomeleliigwe pa kikohekano kifuki na Jesu, alinkuntuka Jesu

† 23:30 23:30 Bala kalata gwa Osija 10:8. ‡ 23:31 23:31 NKigiliki bikuti Paapo linga babombole bo ulu ku mpiki umbisi, sikujaga bueebule ku mpiki umuumu?

alinkuti, “Ugwe ukaja gwe Meesija? Gwipoke gwimwene kangì utapoke na nuuswe!”

⁴⁰ Looli unnyambuta ujungi alinkunkemela unnine alinkuti, “Ugwe utikuntiila Kyala, na apa nungwe ulongiigwe ukufwa bo umwene?”

⁴¹ Uswe kutabagiile ukulongigwa kunongwa jaa isi tubombole, looli umundu uju akabomba imbiibi najimo.”

⁴² Po alinkujoba alinkuti, “Gwe Jesu! Bo kwingila mBunyafyale bwako gungumbukege!”

⁴³ Jesu alinkummwamula alinkuti, “Nalooli nikukubuula nikuti, liilino kwakujaga pamopeene na niine kumwanya.”

Ukufwa kwa Jesu

(*Matai 27:45-56; Maalika 15:33-41; Johani 19:28-30*)

⁴⁴ Jaali sala jaa 6:00 buno pamusi, ingiisi jilinkugwa nkiisu kila kyosa, mpaka isala jaa 9:00,

⁴⁵ iisuba lilinkuleka ukubala. Hiibaalika lya tempeli§ lilinkunyaafuka pakati na pakati.

⁴⁶ Po paapo Jesu alinkulaata ukukuuta alinkuti, “Gwe Taata! Ubuumi bwangu ngububiika mmaboko gaako.” Bo ajobile isyo, alinkufwa.

⁴⁷ Undongosi gwa basikali bo asibwene isi siboniike, alinkuntuufya Kyala, alinkujoba alinkuti, “Nalooli umundu uju aali ngolofu!”

§ **23:45 23:45** *Hiibaalika lya tempeli* lyali lya mwenda unsito. Lyajabaga mu tempeli ubujo bubili, ubwa Pabwikemo nu bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisyu **Itempeli** ku Isyakulingaania.

48 Abandu boosa aba baabungeene pala, pakusikeeta isi siboniike, balinkugomoka kumyabo, kuno bikwikoma koma mfipambaga fyabo, ukunangisya ubusulumanie.

49 Looli abandu boosa aba baalimmeeny*e*, pamopeene na bakiikulu aba baalongoseenie nagwe ukfuma mu Galilai, baalyimile pabutali ukusikeeta isyo.

Bikunsyila Jesu

(*Matai 27:57-61; Maalika 15:42-47; Johani 19:38-42*)

50-51 Aalipo umundu jumo ingamu jaake Joosefu, ugwa mu Alimatai, nkiisu ikya Jutai. Aali mundu nnunu kang*i* ngolofu, aabuguulilaga uBunyafyale bwa Kyala ukwisa. Akaaliitikeene na balongosi banine abaa ndukomaano Iwa Sanihendilini, kuli isi baalimmbombiile Jesu.

52 Umundu uju alinkubuuka kwa Pilati, alinkunsuuma ukuti ampepo umfimba gwa Jesu, akasyile.

53 Pilati alinkwitika, po alinkugusulusya paasi umfimba ukufuma pa kikohekano. Alinkuguniembeteel*e* m mwenda unnnunu, alinkugubi*ika* mwi ipumba ili lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe,* ili bakaalinsyililemo umundu najumo. **54** Hliisiku ilyo, lyal i siku ilya kwitendekesya,[†] bo iSabati jikuja pakwanda.

* **23:53 23:53** *Ipumba ili lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe* Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako. † **23:54 23:54** *Hliisiku ilya kwitendekesya* lyal i siku lya Nkihaano, iSabati jandaga Nkihaano namajolo.

55 Abakiikulu bala aba baalongoseenie na Jesu unctiona mu Galilai, balinkunkonga Joosefu, balinkulibona iipumba, nu mfimba gwa Jesu muno gulambalikiigwe.

56 Po balinkugomoka kukaaja, balinkutendekesyä imikota na mafuta gaa luma ulununu.[‡] Looli pi isiku ilya pa Sabati, balinkutusya ukukongana ni ndagilo sya Moose.

24

Jesu asyukile mbufwe

(*Matai 28:1-10; Maalika 16:1-8; Johani 20:1-10*)

1 Nulubanjä fijjo pi isiku ilya pa ndungu,* abakiikulu bala balinkubuuka kwi ipumba, baatwele imikota igi baatendekiisye.

2 Bo bafikile balinkwaga iibwe libungulusiigwe unctiona pa kifigo ikya ipumba.

3 Balinkwingila nkati, balinkwaga umfimba gwa Ntwa Jesu gukajamo.

4 Bo bakaali bikuswiga isyo, nakalinga abandumi babili, aba baafwele imyenda igi gikulangala, balinkwima kifuki nabo.

5 Abakiikulu abo balinkutiila, balinkwinama paasi. Looli abandumi bala balinkubabuula balinkuti, "Fiki mukunndonda umuumi mbafwe?"

6 Akajapo apa! Asyukile! Namukumbukege amasyä aga aababuulile, bo ali na nuumwe mu Galilai,

[‡] **23:56 23:56** *Imikota na mafuta gaa luma ulununu* fyali fya kugupaka umfimba gwa Jesu. * **24:1 24:1** *Iisiku ilya pa ndungu* Bala ku Isyakalingaanja.

7 aatile, ‘Mpaka Nnyamundu abiiigwe ku bat\u00fclanongwa, akomeleligwe pa kikohekano, na pi isiku lya b\u00fctatu asyuke!’ ”

8 Po abakiikul\u00e1 bala balinkugakumbu\u00e1ka amasyu gaa Jesu.

9 Po balinkusookapo pi ipumba, balinkubu\u00e1ka apa baalipo abafundigwa baa Jesu bala kalongo na jumo, na bafundigwa abangi boosa, balinkubabu\u00e1la syosa isi baasibwene.

10 Abakiikul\u00e1 aba baababu\u00e1lile abat\u00fcmigwa baa Jesu inongwa isyo, bo baa Malija ugwa ku Magatala, Joana, Malija unna gwa Jaakobo, na bakiikul\u00e1 abangi aba baali pamopeene nabo.

11 Looli abat\u00fcmigwa bo bapiliike inongwa isi baabu\u00e1liigwe na bakiikul\u00e1 bala, bakaasiitiike, balinkwaga ngati sya mwalo.

12 Looli Peeteli alinkwima, alinkubopa ukubu\u00e1ka kwi ipumba. Alinkwinama, alinkulingulila mwi ipumba, alinkugubona gwene umwenda ug\u00e1 baalinskyiliile Jesu. Alinkusookapo pala, kuno ikuswiga isi syaboniike.

*Jesu ikubasetukila abafundigwa babili aba baabu\u00e1kaga ku Emau
(Maalika 16:12-13)*

13 Iliisiku l\u00fclalila, abafundigwa babili baa Jesu bendaga mu njila ukubu\u00e1ka nkaaja akaa mu Emau, aka kaali pabutali bwa kilomita kalongo na jimo ukufuma ku Jelusalemu.

14 Bo bikwenda mu njila, baajobaga inongwa syosa isi syaboniike.

15 Bo bikujoba nu kulaalusania, Jesu juujo alinkusegelela nu kwenda pamopeene nabo.

16 Looli amaaso gaabo gaakoliigwe, ukuti balingammanyia.

17 Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Masya maki aga mukujobesania bo mukwenda?" Balinkwima, kuno baasulumeenie.

18 Jumo ujua ingamu jaake aali jo Kilyopa, alinkwamula alinkuti, "Bule, ugwe gwinwene uli nheesya mu Jelusalemu, gwe ukamanya isi siboniike umo amasiku aga?"

19 Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Isya fiki?" Balinkummbuula balinkuti, "Isya Jesu ugwa mu Nasaleti. Umwene aali nkunguluka, isi aajobaga nu kubomba syali na maka nkyeni mwa Kyala na mmbandu boosa.

20 Abapuuti abalongosi na balongosi biitua baalintwele ku ndongosi gwa Balooma, ukuti alongigwe ukugogigwa, balinkunkomelela pa kikohekano.

21 Uswe twasubilaga ukuti umwene ali jo gwa kutwabuula twe Banyaisilaili. Pali syosa sisisi, liilino isiku lya butatu ukufuma apa syabonekiile.

22 "Kangi abakiikulu bamo nkibugutila kyitu ikya bafundigwa, batunyomwisye. Balaabile nulubunjua fijo ukubuuka kwi ipumba,

23 leelo bakagwaga umfimba gwake. Bisile kukutubuula ukuti babasetukiile abandumi, bababuulile ukuti Jesu muumi.

24 Po bamo nkibugutila kyitu babuukile kwi ipumba, baagile sili bo muno bajobiile abakiikulu bala, looli umwene bakammbona."

25 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mwe bakony-ofu umwe! Muli basito ukusiiitika syosa isi baajobile abakunguluka!"

26 Bule, akaalondigwaga Meesija mpaka akubilwe bo ulo, po ingile mbusisya bwake?"

27 Po Jesu alinkwanda ukubalingaania isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, isi sikunnjoba umwene, ukwandila isi aasimbile Moose na bakunguluka boosa.

28 Bo bali kifuki ukufika nkaaja aka baabuukaga, Jesu alinkufwana ikukiisania.

29 Looli abeene balinkupyelesya fijo balinkuti, "Usyale apa pamopeene na nuuswe. Keeta bwilile, ingiisi jili kifuki."

Po Jesu alinkwingila nnyumba, alinkutuugala nabo.

30 Bo atuugeele pakulya ifindu pamopeene nabo, alinkwega ikisyesy, alinkugwa ulipi kwa Kyala, alinkukimenyania, alinkubapa.

31 Po Kyala alinkubiigula, balinkummwagania ukuti jo Jesu, po umwene alinkusoba nkyeni mmyabo.

32 Balinkulaaluuusania balinkuti, "Bule, gukaafwanaga mooto gukwaka mu ndumbula syitu, bo ikujoba na nuuswe mu njila nu kutulingaania amasyu agaa Kalata uMwikemo?"

33 Akabalilo kalakala balinkusookapo, balinkugomokelako ku Jelusalemu. Balinkubaaga abatumigwa bala kalongo na juimo, na bafundigwa abangi aba baali pamopeene nabo, babungeene.

34 Boosa baajobaga baatigi, "Naloli uNtwa asyukile! Ammbonekiile Simoni!"

35 Po boope abafundigwa babili bala, balinkubapangila syosa isi sibabonekiile mu njila, na muno bammanyiile Jesu bo ikumenyania ikisyesye.

*Jesu ikubasetukila abafundigwa baake
(Matai 28:16-20; Maalika 16:14-18; Johani 20:19-23; Imbombo sya Batumigwa 1:6-8)*

36 Bo bali pakubapangila inongwa isyo, umwene Jesu alinkwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, "Mugonile, ulutengaano lujege na numwe!"

37 Balinkunyomoka nu kutiila, balinkwinogona ukuti bikummbona unsyuka.

38 Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Fiki mukutiila? Fiki mukwilaamwa mu ndumbula syinu?"

39 Amukeete amaboko na malundi ganga, jo une. Namumbalamasaaye, mukeete, paapo unsyuka akaja nu mbili ni fifupa, bo ulu mukummbona une ndi nafyo."

40 Jesu bo ajobile isyo, alinkubanangisya amakoko agaa mmaboko na mmalundi gaake.

41 Kunongwa jaa lusekelo nu kuswiga isi siboniike, baatoliigwe ukwitika isi. Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Mulii ni findu fimo apa?"

42 Balinkumpapo ikibalali ikya iswi inyookye,

43 alinkwambilila nu kulya nkyeni mmyabo.

44 Po alinkubabuula alinkuti, "Isi syo isi naababuulile, bo ngaali ndi na numwe, ukuti syosa isi sisimbiigwe ukunjoba une, mu ndagilo

sya Moose, mwa baakalata baa bakunguluka na mwa kalata gwa Isabuli, mpaka siboneke.”

⁴⁵ Po alinkwigula amahala gaabo, ukuti basyaganiege isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.

⁴⁶ Alinkubabula alinkuti, “Isyo syo isi sisimbiigwe, ukuti Meesija ikwisa kukubilwa, pi isiku lyu butatu, ikwisa kusyuka ukufuma mbafwe.

⁴⁷ Kangi mu ngamu jaake abandu baa mfikolo fyosa, ukwandila mu Jelusalemu, bikwisa kulumbililingwa ukuti basuume uluhobokelo lwa butulanongwa bwabo.

⁴⁸ Umwe muli bakeeti baa nongwa isi sibombigwe.

⁴⁹ “Pilikisya! Nguntuma kumyinu uju Taata aafingile ukuti ikubatu mila umwe. Looli mutuugale nkaaja aka,[†] mpaka bo mwambiliile amaka aga gikufuma kwa Kyala.”

Jesu ikufyuka kumwanya

(Maalika 16:19-20; Imbombo sya Batumigwa 1:9-11)

⁵⁰ Po Jesu alinkubalongosya ukusookamo mu Jelusalemu, alinkufika nabo ku Betanija, alinkwinula amaboko gaake, alinkubasaja.

⁵¹ Bo ikubasaja, alinkubaleka, alinkwegigwa ukufyuka kumwanya.

⁵² Abeene balinkummwipuuta, po balinkusookapo pala, balinkubuka mu Jelusalemu nu lusekelo ulunywamu.

⁵³ Bwila baajaga ndupaso lwa tempeli, nkuntuufya Kyala.

[†] **24:49 24:49** Nkaaja aka Kokuti mu Jelusalemu.

**Ulwitikano Ulupya
Nyakyusa-Ngonde: Ulwitikano Ulupya (New
Testament+)**

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nyakyusa-Ngonde)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

14ff4521-53e4-562c-aacb-6f4faf55a6c8